T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLAHİYAT ANABİLİM DALI
DİN SOSYOLOJİSİ BİLİM DALI

TÜRKİYE'DE MİSYONERLERİN HEDEF KİTLELERİ ve FAALİYETLERİ

Yüksek Lisans Tezi

TUBA KOZAN

İstanbul, 2007

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLAHİYAT ANABİLİM DALI
DİN SOSYOLOJİSİ BİLİM DALI

TÜRKİYE'DE MİSYONERLERİN HEDEF KİTLELERİ ve FAALİYETLERİ

Yüksek Lisans Tezi

TUBA KOZAN

Danışman: PROF. DR. ZEKİ ARSLANTÜRK

İstanbul, 2007

Marmara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Tez Onay Belgesi

İLAHİYAT Anabilim Dalı DİN SOSYOLOJİSİ Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi TUBA KOZAN nın TÜRKİYE'DE MİSYONERLERİN HEDEF KİTLELERİ VE FAALİYETLERİ adlı tez çalışması ,Enstitümüz Yönetim Kurulunun 19.07.2007 tarih ve 2007-8/30 sayılı kararıyla ile oluşturulan jüri tarafından oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Öğretim Üyesi Adı Soyadı	İmzası
Tez Savunma Tarihi :	19/11/2007	
1) Tez Danışmanı :	**PROF. DR. ZEKİ ARSLANTÜRK**	.....
2) Jüri Üyesi :	**DOÇ. DR. ALİ COŞKUN**	.....
3) Jüri Üyesi :	**DOÇ. DR. MAZLUM UYAR**	.....

İÇİNDEKİLER III
KISALTMALAR VI

GİRİŞ 6

I. BÖLÜM
GENEL OLARAK HIRİSTİYAN MİSYONERLİĞİ VE TARİHİ ALT YAPISI

1.1 Kavram olarak Misyon ve Misyonerlik 9
1.2 Hıristiyan Misyonerliğinin Tarihi Boyutu 10
1.3 Misyonerlerin Gayesi 13

II. BÖLÜM
MİSYONERLERİN ÇALIŞMA YÖNTEMLERİ

2.1.Modernizm Öncesi Dönemde Misyon Teknikleri ve Uygulandıkları Alanlar 17
2.1.1. Oryantalizm (Şarkiyatçılık) 17
2.1.2. Sömürgecilik 20
2.2. Modern Dönemde Geliştirilen Yeni Misyon Stratejileri 22
2.2.1. Kilise-Misyon İlişkisi 22
2.2.2. Tanrının Misyonu Olarak Misyonerlik 23
2.2.3. Evangelizm ve Misyonerlik 23
2.2.4. Misyonun Sunulduğu Şartlara Uydurulması (Kültüre Uyarlama) 25
2.2.5. Dinler Arası Diyalog ve Misyonerlik 28
2.2.6. İnanç Turizmi ve Misyonerlik 32
2.3. İslam Ülkeleri ve Türkiye'de Misyonerlerin Çalışma Yöntemleri 33
2.4. İslam Dünyası ve Türkiye'ye Yönelik Misyoner Faaliyetlerin Arka planı 36
2.5. Misyonerlerin Müslümanlara Uyguladıkları Bazı Metotlar 39

III. BÖLÜM
TÜRKİYE'DE MİSYONERLİK FAALİYETLERİ ve HEDEF KİTLELERİ

3.1.Türkiye'de Misyonerliğin Tarihi Boyutu 45
3.2 Günümüz Türkiye'sinde Misyonerlik Faaliyetleri ve Amaçları 50
3.2.1 Türkiye'de Katolik Misyonerliği 50
3.2.2 Türkiye'de Ortodoks Misyonerliği 53
3.2.3 Türkiye'de Protestan Misyonerliği 63
3.3. Türkiye'de Bağımsız Kiliseler ve Faaliyetleri 710
3.3.1. Mormonlar ve Faaliyetleri 710
3.3.2. Yehova Şahitleri ve Faaliyetleri 73
3.3.3. Mooncular ve Faaliyetleri 80

3.4. Türkiye'de Misyonerlerin Hedef Kitleleri 82
3.5. Etnik ve Dinî Guruplara Yönelik Misyon Faaliyetleri 87
3.5.1. Kürtlere Yönelik Misyon Faaliyetleri 87
3.5.2. Alevilere yönelik Misyon Faaliyetleri 95
3.5.3. Lazlara Yönelik Misyon Faaliyetleri 103
3.6. Misyonerlerin Diğer Hedef Kitleleri 109
3.6.1. Kimsesiz Çocuklara Yönelik Misyon Faaliyetleri 109
3.6.2. Türkiye'de Gençler Üzerinde Yürütülen Misyon Faaliyetleri 114
3.7. Misyonerlere Karşı Alınacak Tedbirler 119

SONUÇ 123

KAYNAKÇA………127

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
ATO	Ankara Ticaret Odası
B.k.z.	Bakınız
C.	Cilt
Çev.	Çeviren
EÜİF	Ege Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
EÜEF	Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Haz.	Hazırlayan
İFAV	Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı
İSAV	İslami İlimler Araştırma Vakfı
MÜ	Marmara Üniversitesi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
s.	Sayfa
S.	Sayı
SBE	Sosyal Bilimler Enstitüsü
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
TSK	Türk Silahlı Kuvvetleri
Yay.	Yayınları

GİRİŞ

İnsanlık tarihi içerisinde toplumları ayakta tutan temel unsurlar arasında, inançla ilgili olan değerlerin önemi büyüktür. Nitekim yerli kültürün temel dinamikleri olan tarih ve dil birliği yanında ortak kutsal değerler, toplumu meydana getiren fertleri, birbirine bağlayan en önemli sosyal faktörlerdir.[1] Bu nedenle din, ilk dönemden itibaren bütün sosyal bilimcilerin üzerinde durduğu ve anlamlandırmaya çalıştığı en başta gelen konulardan birisi olmuştur.

İnanma duygusu insana yaratılıştan gelen bir olgudur. Her insan çeşitli şekillerde bu duyguyu doyurmak zorundadır. Bu nedenle dünyada yaşayan milyonlarca insan farklıda olsa bir dine inanmakta ve kendini o din veya inanç sistemi içerisinde ifade edebilmektedir. Bu nedenle dinsiz bir insan tasavvur etmek mümkün değildir.

Dinsiz bir insan olmayacağı gibi dinsiz bir toplumda mümkün değildir. Zira din kurumu, tarihi ve sosyal varlık içerisinde bir gerçekliktir. Zira Toplumlar da bireyler gibi, çevresiyle sürekli ilişki içerisindedir. Bu ilişkileri belirleyen en önemli etmenlerden birisi de dindir. Toplumların dini kimlikleri ve din algıları, başkalarıyla ilişkide son derece önemlidir. Toplumları ayakta tutan en önemli unsurlardan birisi, din ve dinin kendilerine yüklediği görevlerdir.

Bilindiği gibi insanlık, belirli değerlerle "kimlik" oluşturmakta ve millet olmayı kendine has değerleri yaşatmakta görmüştür. Bu değerler arasında benimsenmiş olan "din"in önemli bir yeri bulunmakta ve insanlar, benimsemiş oldukları "dinin değerleriyle bütünleşme" ye büyük önem verdiği gibi o dinin başkalarınca da kabul edilmesine gayret göstermiştir. Bundan dolayı tarihinin her döneminde din, canlılığını ve hayatın ayrılmaz bir parçası olma özelliğini korumaktadır. Çünkü din, kültür ile iç içe girmiş ve kültürel katmanlaşmanın temel unsuru olmuştur[2].

Bununla beraber her dinin mahiyeti, dinler arası ilişkilerde sosyal gerçeklik alanını belirlemede büyük rol oynar. Özelikle İslam dini söz konusu olduğunda dört

---

[1] Nevzat Aşıkoğlu, "Kutsal ve Toplum", *E.Ü.E.F. Cumhuriyet, Demokrasi ve Kimlik Sempozyumu*, 10–12 Nisan 1996, www.cumhuriyet.edu.tr/edergi/makale/212.pdf

[2] Abdurrahman Küçük,"Genel Olarak Misyonerlik", *Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri*, İstanbul: Ensar Neşriyat, 2004, s. 40.

büyük dinle (Hıristiyanlık, Yahudilik, Budizm, Hinduizm) ilişkileri, bir birine karşı hâkimiyet mücadeleleri din sosyolojisi açısından önem arz etmektedir.

Nitekim İnsanlar tarih boyunca fikir, inanç, din ve kendi mezhebini yayma ya da hâkim kılma hususunda savaşlar yapmışlardır. Din savaşları olarak bilinen bu çatışmaların önemli bir kısmı Hıristiyanlık dünyasında meydana gelmiştir. Hıristiyan âlemi hem kendi mezhebinden olmayan Hıristiyan gruplarla, hem de diğer dinlerin mensuplarıyla her zaman çatışma içerisinde olmuştur. Hıristiyan âleminin bu kavgası sıcak ve soğuk zeminde gerek savaşlar yoluyla, gerekse misyonerler vasıtasıyla bu gün de devam etmektedir.

Aynı dine inanmış ve organize olmuş insanlar, dinlerinin kendilerine yüklediği misyon görevini ifa etmeye çalışırlar. Misyonerlik; görev, yetki, vekâlet, bir işin yapılması için verilen özel görev anlamına gelen "misyon" kelimesinden türemiştir. Bu işi yapan kimseye misyoner" ve misyonerin yaptığı işe de Türkçede "misyonerlik" denilmektedir. Bu kelimeler çok değişik anlamlar içermektedir. Dini alanda olduğu gibi diplomasi, siyasi ve kültürel alanda da misyon ve misyonerlik bir yöntem olarak kullanılmaktadır.

"Türkiye'de Misyonerlerin hedef kitleleri ve faaliyetleri" isimli bu çalışma Hıristiyan misyonerliğini, onun Türkiye üzerindeki etkilerini ve Türk toplumu içerisinde yaptığı tahrifatı incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma içerisinde meselelerin daha iyi anlaşılması için konu sadece Türkiye misyonerliği ile sınırlı tutulmayacaktır. Bir sosyal olay başka bir sosyal olayın sebebi ya da sonucu olabilir düşüncesinden hareketle misyonerlik kavramına, misyonerliğin ortaya çıkışına, İslam dünyasına etkisine Türkiye'de misyonerliğin tarihçesine, hedef kitlelerine, misyonerlik ile oryantalizm, misyonerlik ile sömürgecilik arasındaki ilişkilere konu bütünlüğü içerisinde değinilecektir.

Misyonerlik çok geniş perspektifte incelenmesi gereken bir mevzudur. O yüzden meseleyi bütün hatlarıyla bu çalışmamız içerisinde ortaya koymak mümkün değildir. Bu nedenle konuyu Türkiye ile sınırlı tutmaya gayret edeceğiz.

Sosyal olayların araştırılmasında başlıca iki metot kullanılmaktadır. Bunlardan birincisi, konu ile ilgili belgelerin incelenmesi ve çözümlenmesini ifade eden dokümantasyon metodu; ikincisi ise, anket, mülakat ve soru cetvelleri yoluyla sosyal realitenin doğrudan gözlenmesine dayanan uygulamalı metottur[3].

Bu araştırmada konu gereği, dokümantasyon metodu kullanılacaktır. Konu ile ilgili kaynaklar tespit edilecek ve belgeler taranıp incelenecektir. Öncelikle konu ile ilgili kitaplara, daha sonra süreli yayınlara ve internete başvurulacaktır. Konu, elde edilen veriler ışığında ortaya konulmaya çalışılacaktır. Bu araştırmada konu ile ilgili kavramlar tespit edilecek, bu kavramlar konuya ışık tutması bakımından kısaca anlatılacaktır.

[3] Zeki Arslantürk, *Araştırma Metot ve Teknikleri,* , İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1999, s. 80.

I.BÖLÜM

GENEL OLARAK HIRİSTİYAN MİSYONERLİĞİ ve TARİHİ ALT YAPISI

1.1 Kavram olarak Misyon ve Misyonerlik

Misyon ve misyoner kelimeleri genel olarak bütün evrensel dinler için geçerli olmakla birlikte, Hıristiyanlık söz konusu olduğunda, tarihi süreç ve organize bir Kilise faaliyeti olması bakımından daha özel bir anlama sahiptir. Dinlerin kendi mesajlarını başkalarına yayma gayeleri olmakla beraber, misyon ve misyoner kavramları genellikle Hıristiyanlık için kullanılmaktadır. Latince kökenli olan kelime ilk defa Hıristiyanlar tarafından kullanılmıştır.[4].

Misyon, Latince "missio" kelimesinden türemiş olup, İngilizce ve Fransızcada "mission" şeklinde kullanılmaktadır. Dilimize "misyon" telaffuzuyla aynen alınmış olan bu kelime sözlükte; görev, yetki, vekalet, bir kimseye bir işi yapması için verilen özel vazife anlamlarına gelir. Terim anlamı ise; Hıristiyanlığı, Hıristiyan olmayanlar arasında yayma görevidir.[5] Dolayısıyla bir işi yapmakla görevli ve yetkili kimseye; özel olarak da Hıristiyanlığı yaymayı vazife edinmiş ve bu alanda kilise tarafından özel olarak yetiştirilmiş ve resmi olarak görevlendirilmiş kimseye "misyoner"[6] denir. Bu kişilerin yapmış oldukları sistematik faaliyetlere de misyonerlik denilmektedir. Günümüz Batı literatüründe evangelizm terimi de misyonerliğin müteradifi olarak kullanılmaktadır.

Hıristiyan inancına göre misyonerlik, Hıristiyanlık dini ile birlikte ortaya çıkmıştır. Kilisenin kurucusu olan Hz. İsa aynı zamanda ilk misyonerdir[7]. Kilisenin kurucusu ve temeli kabul edilen İsa Mesih'in Havarilerine tevdi ettiği en önemli görev de İncil'i bütün milletlere yaymalarıdır. Bu temel görev, dört temel İncil'de ve Yeni

[4] Ömer Faruk Harman, *"*Genel Olarak Misyonerlik"**,** *Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri*, İstanbul: Ensar Neşriyat, 2004, s. 25.
[5] Şinasi Gündüz, "Misyonerlik", *Diyanet İslam Ansiklopedisi,* İstanbul: TDV, 2005, C. 30, s. 193.
[6] Harman, a.g.e. , s. 26.
[7] Şinasi Gündüz ve Mahmut Aydın*, Misyonerlik*, İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2002, s. 60.

Ahid'in "*Resullerin İşleri*" bölümünde, açıkça ifade edilmiştir.[8] Matta İncilinde geçen ifadeler kilisenin temel misyonunu şöyle açıklamaktadır:

> "*İsa yanlarına geldi ve onlara söyleyip dedi: Gökte ve yeryüzünde bütün hâkimiyet bana verildi. İmdi, siz gidip bütün milletleri şakirt edin, onları Baba, Oğul ve Kutsal Ruh adıyla vaftiz eyleyin, size emrettiğim her şeyi tutmalarını onlara öğretin ve işte ben bütün günler, dünyanın sonuna kadar sizinle beraberim*"[9].

Hıristiyan gelenekte misyon ve misyoner kelimesinin özel bir anlamı ve yerinin olduğu görülür. Günümüzde misyonerlik denildiği vakit akla Hıristiyan misyonerliği gelir. Bu açıdan bakıldığında misyoner kavramı; bir kilise teşkilatı veya herhangi bir Hıristiyan cemaati tarafından Hıristiyanlığı veya İncil'in mesajını yaymak amacıyla özel olarak yetiştirilen ve bu çerçevede özellikle Hıristiyan olmayan toplumlarda görevlendirilen kişiyi; böylesi kişilerin oluşturduğu hareketi veya faaliyetini ifade eder.

Misyoner kelimesi başlangıçta sadece papazlar için kullanılırdı. XVII. Yüzyılda bütün ruhban sınıfını kapsayan bu kelime XIX yüzyıldan itibaren de rahibeleri, öğretmenleri, doktor ve hemşireleri de kapsadı.

1.2 Hıristiyan Misyonerliğinin Tarihi Boyutu

Başlangıçtan günümüze kadar Hıristiyanlık tarihine baktığımızda, onun yedi 55

"1. Havariler Dönemi (33–100)
2. Kiliselerin Kurulma Dönemi (100–800)
3. Ortaçağ Dönemi (800–1500)
4. Reform Dönemi (1500–1650)
5. Reform Sonrası Dönem (1650–1793)
6. Modern Dönem (1793–1965)
7. Diyalog Dönemi (1965-...)" [10]

İlk iki döneme baktığımızda bu dönemlere Hıristiyanlığı tanıma ve tebliğ dönemi denilir[11] ki bu dönemde Hıristiyanlık ortaya çıkmış ve yayılmaya başlamıştır. Dolayısıyla bu dönem Hıristiyanlara göre aynı zamanda evrensel misyonerlik tarihinin

[8] Matta, 28/18–20.
[9] Matta, 28/18–20.
[10] Zeki Arslantürk, "Müzakere", *Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri*, İstanbul: Ensar Neşriyat, 2004, s. 384.
[11] Arslantürk, a.g.m., s. 384

başladığı dönemdir. Lakin İncil'de geçen, "*Ben yalnız İsrail halkının kaybolmuş koyunlarına gönderildim*"[12] ayeti ve "*İsa on ikileri şu emirle halkın arasına gönderdi: Diğer uluslara ait yerlere gitmeyiniz. Samiriyelilere ait kentlerin hiç birisine uğramayınız. Bunun yerine İsrail halkının kaybolmuş koyunlarına gidiniz. Gittiğiniz her yerde göklerin egemenliğinin yaklaştığını duyurunuz.*"[13] İfadeleriyle ilk dönem içerisinde İsa'nın mesajının öncelikle kendi toplumuna, yani İsrailoğullarına yönelik olduğu açıkça ifade edilmektedir. Onun bir Yahudi olması ve *"Ben İsrail Oğullarının kaybolmuş koyunuyum"*[14]şeklindeki sözleri de bunu göstermektedir[15] ve karşımızda bir tezat olarak durmaktadır. Zira İsa'ya atfedilen bu sözlere göre Misyonerlik için evrensellikten öte sadece bir ulusun hedef seçildiği görülmektedir. Hıristiyanlar bu tezadı çarmıh öncesi ve çarmıh sonrası İsa anlayışı ile izah etmeye çalışmaktadırlar. Onlara göre tarihsel İsa, hayatında sadece İsrailoğullarına mesajın ulaştırılmasına çalışmış ve bunu tavsiye etmiştir. Yine onların inancına göre, çarmıhta ölüp üç gün sonra dirilmesinin ardından ise mesajının tüm insanlara ulaştırılmasını istemiştir.

İncil'e göre Hıristiyanlığın ortaya çıktığı ilk iki dönemde İsa'nın havarilerinden olan Barnabas Antakya, Kıbrıs ve Pavlus'la beraber Pisidya Antakya'sına (yalvaç'a) misyon seyahatine çıkmıştır. Onlara daha sonra Silüs, Philip, Mark, Apollo ismindeki kişiler katılmıştır. Bu kişilerin yaptığı misyon faaliyetleri neticesinde Hıristiyanlık başta Roma toprakları olmak üzere Efes, Kapadokya, diğer bölgelerde yayılmış, bu bölgeler daha sonraki dönemlerde Hıristiyanlığın merkezi olmuştur.[16]

Hıristiyanlığın üçüncü döneminde İslam sahneye çıkmıştır. Bu döneme kadar Hıristiyanlık, karşısında kendisinden daha güçlü din veya ideoloji görmemiştir. İslam'ın hızlı bir biçimde yayılması, başlangıçta bu dine sıcak bakan Hıristiyan dünyasının bu tutumunu değiştirmesine neden olmuştur. Artık Hıristiyanlar için Müslümanlar bir hasım durumundadır.[17] Bu tarihten sonra (800–1500) artık kadim merkezlerini İslam ordularına kaptıran Hıristiyanlık, misyon faaliyetlerini Avrupa'da yaşayan putperest

[12] Matta, 15/24.
[13] Matta, 10/5–7.
[14] Matta, 15/24
[15] Nasuh Günay, *Günümüz Türkiye'sinde Misyonerlik Faaliyetleri*, Isparta: Fakülte Kitapevi, 2005, s.123
[16] Günay, a.g.e, s. 124
[17] Arslantürk, a.g.m, s. 384

toplumlar üzerine kaydırmıştır.[18] Lakin burada kaldıkları müddet içerisinde Müslümanlara karşı husumetini hiçbir zaman yok edemeyen Hıristiyanlar, İslam'ın bu hızlı yayılışını durdurmak için zaman zaman Haçlı seferlerine başvurmuşlardır.[19] Bu seferlerin dikkat çekici bir diğer yönü de muhatabın sadece Müslüman Türkler olması değil, başta Ortadoks Hıristiyanlar olmak üzere Yahudilerin de hedef seçilmiş olmasıdır.[20]

Reformasyon dediğimiz (1500–1650) dönemde de aynı tartışma ve hareketlilik devam etmiştir. Orta çağ boyunca Pavlus'un dünyevî otorite ile tanrısal otoritenin farklı olduğu ve dünyevî otoriteye mutlak itaati emrettiği sözlerine rağmen, Roma İmparatorluğunun gittikçe zayıflayan otorite boşluğundan yararlanarak Siyasallaşan Hıristiyanlığın bu durumu, Papalık ve dolayısıyla Roma kilisesini dünyevî bir otorite haline getirmiştir. Reformasyon dönemiyle birlikte, papalığın sahip olduğu siyasi otoriteye başkaldırı hareketleri başlamış, Luther gibi reformistler kilisenin bu tavrını sorgulamaya başlamışlardır. Bu durum aynı zamanda Hıristiyanlığın canlanmasına neden olmuştur.[21] Özellikle devreye sonradan giren Protestan Hıristiyanlar, kendilerine taraftar kazanmak maksadıyla Katolik Hıristiyanlar arasında misyonerlik faaliyetine başlamıştır. Bu arada 1650–1793 yılları arası(Reform Sonrası) dönemde Anadolu, Asya ve Ortadoğu'da misyoner faaliyetleri artarak devam etmiştir.[22]

Misyoner William Carey'in 1793 yılında Hindistan'a ayak basması, Modern Misyonerlik döneminin başlangıcı olmuştur. Bu dönemle birlikte misyonerlik faaliyetlerini gerçekleştirmek ve bu faaliyetleri finanse etmek amacıyla cemiyetler ve bakanlıklar kurulmuştur. Yine bu dönemde, 1600 yılından başlamak üzere Anadolu'ya ve diğer Osmanlı merkezlerine yönelik gözle görülür biçimde Katolik ve Protestan misyoner akını olmuştur. Başta Türkler olmak üzere, diğer Müslüman tebaa üzerinde gerçekleştirdikleri misyoner faaliyetlerinin başarısız olması sonrasında, dini azınlıklara yönelmişlerdir. Zira 19. ve 20. yüzyılda gerçekleşen ermeni ayaklanmalarında bu

[18] Günay, a.g.e, s. 126
[19] Arslantürk, a.g.m, s. 384
[20] Günay, a.g.e, s. 128
[21] Günay, a.g.e, s. 128–129
[22] Arslantürk, a.g.m, s. 385

misyonerlerin rolü büyük olmuştur.[23]

Modern dönemin bir diğer özelliği de başka ülkelerin, Batının Emperyalist politikalarıyla beraber, Hıristiyanlaşması olmuştur. Coğrafi keşifler sonrasında doğu yollarının ve Amerika kıtasının keşfi ile güçlenen bu sömürgeci hareket sonrasında yeni keşfedilen ülkelerde Hıristiyanlık hızla yayılmıştır. Hıristiyanlaştırma faaliyetleri ile kara parçalarını ve ülkelerin zenginliklerini ele geçirmeyi bir arada götüren başta İspanyol ve Portekizliler olmak üzere Batılı ülkeler, bu sayede hem siyasi alanda güçlenmiş hem ekonomik alanda zenginleşmiş, hem de o bölgelerin Hıristiyanlaşmasına neden olmuşlardır.[24]

1.3 Misyonerlerin Gayesi

İnsanlar tarih boyunca fikir, inanç, din ve kendi mezheblerini yayma ya da hâkim kılma hususunda savaşlar yapmışlardır. Din savaşları olarak bilinen bu çatışmaların önemli bir kısmı Hıristiyanlık dünyasında meydana gelmiştir. Hıristiyan âlemi, diğer dinlerin mensuplarıyla savaşırken, kendi içinde de mezhepler birbirleriyle çatışıp durmuşlardır.

Hıristiyanlığa göre misyonun asıl amacı, İncil'in anlatılması ve muhataplarda iman duygusunun uyandırılmasıdır. Başka bir ifade ile imanın temel konusu olan İsa Mesih'in kurtarıcı fonksiyonunu, henüz bilmeyen kimselere tanıtmaktır. İmanın konusu olan kurtuluşun şartlarından birincisi ancak kiliseye girince gerçekleşmektedir. Dolayısıyla misyonun önemli amaçlarından birisi de yeni bir ülkede kiliseyi kurmak, yani orada kilise hiyerarşisini yerleştirmektir. Tabiî ki bir ülkede kilisenin kurulmuş olması, Hıristiyanlığın yerleşmesi için yeterli değildir. Hıristiyanlığın orada benimsenebilmesi için misyonun, kültürü de kapsaması gerekmektedir. Hıristiyanlık, o ülkenin kültür ve gelenekleriyle bütünleşmeli, bunu yapabilecek Hıristiyan ilhamlı yerli aydınlar ve onların kaleme aldıkları eserler ortaya çıkarılmalı ve böylece Hıristiyanlık o

[23] Arslantürk, a.g.e, s. 386
[24] Günay, a.g.e, s. 130

ülkede yabancı bir olgu olarak görülmemelidir[25]

Yukarıda ifade edilen gayelerle hareket eden Hıristiyanlık, bu gün pek çok ülkede farklı metotlarla faaliyet içerisindedir. Bu faaliyetleri gerçekleştiren kiliselerden birisi olan Katolik Kilisesi, varlığının yegâne gayesi olarak gördüğü yeryüzünde bulunan bütün insanları ve ulusları Hıristiyanlaştırmak için Halkları Hıristiyanlaştırma Konseyini kurmuştur. Bu kurul, çok sayıda dini kuruluş, kolej ve üniversite ile işbirliği içerisinde görev yapmaktadır. Adından da anlaşılacağı gibi görevi Hıristiyanlık propagandası olan kurulun, II. Vatikan Konsilinden sonra işlerliği ve önemi daha da artmıştır. Kurulun çok sayıda yayın organı bulunmaktadır[26]

Halkları Hıristiyanlaştırma Konseyince, 8 Mayıs 2000 tarihinde organize edilen 'Papalık Misyonerlik Cemiyetleri Ulusal Başkanları Yıllık Toplantısı'nda açılış konuşması yapan, adı geçen Konseyin Başkanı Kardinal Josef Tomko'nun konuşmasından misyonerliğin amacını, hedefini ve bugünkü durumunu anlamak mümkündür. Tomko, tüm kıtalardan 115 ülkeden temsilcilerin katıldığı toplantıda, misyonerliğin Hıristiyanlıktaki dini temellerini anlattıktan sonra; "*İsa'dan 2000 yıl sonra misyon hala tamamlanamamıştır. 6 milyar insanın sadece 1/3'ü Hıristiyan, 2 Milyar Hıristiyan'ın da sadece 1 milyar kadarı Katolik'tir. Katoliklerin çoğalma hızı Hıristiyan olmayanların çoğalma hızından biraz azdır*"[27] demektedir.

Kardinal Josef Tomko, söz konusu konuşmasında çeşitli kıtalarda yürütülen hizmetlerden bahsetmekte ve yapılan bazı faaliyetleri şöyle özetlemektedir:

> "*İstatistiklere göre 20. yüzyılın en başarılı misyonerlik faaliyeti Afrika kıtasında yaşanmıştır. 1900 yılında 2 milyon olan kıtadaki Katolik nüfusu bugün 116 milyona ulaşmış bulunmaktadır. Bu Toplam nüfusun %15'ine tekabül etmektedir. Afrika'da misyonerler Kuzey Afrika'daki Müslüman devletlerde sıkıntılarla karşılaşmaktadırlar. Dünya nüfusunun %60'ının yaşadığı Asya kıtası göreceli olarak misyonerliğin sonradan hızlandığı kıtadır. Kıta nüfusunun %85'i Hıristiyan değildir. Kıtadaki Katolik nüfus 105 milyon civarındadır. Orta Asya'da Kazakistan'da misyon başlatılmış*

[25] Jean Danielou*, "*Kilisede Misyoner Düşüncesi", A, Küçük(Çev.), *A.Ü.İ.F. Dergisi.* Ankara: C.37, 1997, s. 101
[26] Gazi Erdem, "Misyonerlik ve Misyonerlerin Çalışma Metotları", *Diyanet İlmi Dergi*. Ankara: C.28, 2002, s.2
[27] http://www.vatikan.va/roman-curia7congregations/cevag/pont-soc/pospa , (06.05.2004).

olup Çin ile ilgili olarak da fırsatlar değerlendirilmektedir. Papalık Dünya Misyonerlik Günü vesilesiyle elde edilen bağışların da katkısıyla özellikle fakir bölgelerde bulunan kurumlara yaptığı yardımları artırmıştır. Yardım edilen kilise sayısı kısa sürede 877'den 1045'e, büyük seminer sayısı 99'dan 374'e, seminerlerde yardım edilen öğrenci sayısı 50,000'e, yardım yapılan görevli sayısı 400.000'e ulaşmıştır. Ayrıca birçok küçük kilise, dispanser, ilk yardım merkezleri ve eğitim projelerine katkıda bulunulmuştur"* [28].

Kardinalin verdiği bilgiler, misyonerlik alanlarını göstermenin yanında, misyonerlik faaliyetlerini yürütecek kişilere ve onların eğitimine yapılan yatırımın büyüklüğünü de ortaya koymaktadır.

Merkezi Roma'da bulunan Papalık Aziz Peter Cemiyetinin 2000 yılında tek başına yaptığı faaliyetler, dünya genelinde yürütülen misyonerlik faaliyetleri hakkında ipucu verecek mahiyettedir. Aziz Peter Cemiyetinin bazı faaliyetleri şöyle sıralanmaktadır:

"1-Finanse edilen seminer sayısı: 904.
2-Burs verilen seminer öğrenci sayısı: 81343.
3- Kaydedilen yeni üye sayısı: 8276.
4- Yetiştirilerek atanması yapılan papaz sayısı: 1877
5- Yetiştirilen papaz yardımcı sayısı: 9693" [29]

Ayrıca, gerek Roma, gerekse Afrika'nın çeşitli ülkelerinde düzenlenen uzmanlık kurslarına devam eden 595 öğrenciye burs imkânı, yine Roma'da çeşitli üniversitelere devam etmekte olan 57 farklı ülkeden 343 papaz ve 21 farklı ülkeden 81 rahibenin iaşe ve ibate giderleri karşılanmıştır. Yapılan bu kadar masraf ve verilen emeğin amacı, yetiştirilen insanların kendi bölgelerinde misyonerliği devam ettirmeleri, o bölgelerde çalışma yapan Batılı misyonerlerin yerlerini almaları düşüncesidir. Böylece bölgelerde, aynı kültürden olan insanların gayretleriyle çalışmalar devam edecektir. Bu amaçlar Halkları Hıristiyanlaştırma Konseyi Başkanı Kardinal Josef Tomko tarafından da açıkça ifade edilmektedir[30].

---

* Seminer (Seminary): Anglilan ilahiyat okulları için kullanılan bu terim, daha ziyade Katolik ilahiyat okulları ve kolejleri için kullanılır.

[28] http://www.vatikan.va/roman-curia7congregations/cevag/pont-soc/pospa , (06.05.2004).

[29] http://www.vatikan.va/roman-curia7congregations/cevag/pont-soc/pospa , (06.05.2004).

[30] Erdem, a.g.m. , s. 35.

Yukarıda aktarılan hizmetler sadece bir misyonerlik cemiyetinin faaliyetlerini göstermektedir. Bu alanda başka çalışmalar da mevcuttur. 1985 yılı verilerine göre sadece Katolik Kilisesince yürütülen bazı hizmet müesseseleri ve hizmet verilenlerin sayıları şöyledir:

"75.000 İlkokulda 21.000.000 öğrenci,
30.000 Ortaokulda 11.000.000 öğrenci,
Katolik Kolej ve Üniversitelerinde 2.100.000 öğrenci,
6.500 Hastane,
12.000 Dispanser,
10.000 Yaşlı ve Özürlü evi,
6.200 Yetimhane,
5.800 Anaokulu" [31].

Kilisenin hizmetleri elbette bunlarla sınırlı değil. Bunlara ek olarak; okuma yazma programları, tarım geliştirme programları ve yayınevleri de sayılabilir. Ayrıca, Kilisenin seçmiş olduğu hizmet alanlarına bakıldığında, misyonun en kolay şekilde yerine getirilebileceği alanların seçilmiş olduğu görülmektedir.

1985 yılından günümüze kadar geçen yaklaşık 20 yılda bu hizmetlerin katlandığını, Ortodoks Kilisesi ve özellikle misyonerlik faaliyetlerinde Hıristiyan cemaatlerin en aktifi olan Protestan cemaatlerinin faaliyetlerini de yukarıdaki rakamlara ilave ederek düşünürsek, modern dünyada yapılan misyonerlik faaliyetlerinin boyutunu kavramış oluruz.

[31] Erdem, a.g.m. , s. 36.

II. BÖLÜM

MİSYONERLERİN ÇALIŞMA YÖNTEMLERİ

2.1. Modernizm Öncesi Dönemde Misyon Teknikleri ve Uygulandıkları Alanlar

2.1.1. Oryantalizm (Şarkiyatçılık)

En geniş tanımıyla oryantalizm(Şarkiyatçılık), İslam bilimleriyle uğraşma ve bu yönde çalışmalar yapmanın genel adıdır. Oryantalist ise İslam bilimleriyle uğraşan batılı bilim adamları manasındadır.

Temelleri çok eskiye dayanan oryantalizm, Hıristiyan misyonerliği ile iç içe olan bir faaliyet alanıdır. İslam tarihinin orta dönemlerinden başlamak üzere, İslam coğrafyasında misyon faaliyeti yürüten batılı misyonerler, bu amaçla İslam dilini ve İslam ilimlerini öğrenerek misyon faaliyetlerini buna göre şekillendirmişlerdir. Bu nedenle oryantalizmin doğuşunu hazırlayan sebep, Misyon faaliyeti olmuştur.[32] Zira onlara göre misyon faaliyetlerinin başarıya ulaşmasında en büyük etkenlerden birisi de hedef kitlenin dilini, değerlerini ve ilmini öğrenmekten geçmektedir. Nitekim misyon faaliyetlerinde öne çıkan ünlü Hıristiyan Misyoner ve ilim adamı Roger Bacon (1214–1294), Hıristiyan dünyasının haritasını genişletmesinin tek yolunun misyonerlik olduğunu ifade etmiş, bu amaca ulaşmak için şu üç şartın gerekli olduğunu söylemiştir:

1- Gerekli dilleri öğrenmek
2- İnkâr çeşitlerini öğrenmek,
3- Bunları çürütmek için mukabil delilleri incelemek.

Yine ispanya'nın Mayorka adasında doğan ve Arapçayı bir köleden öğrenen Raymond Lulle(1235–1316), Bacon'un ifade ettiği görüşler etrafında çeşitli bölgelerde Arapça öğrenmek amacıyla akademik kürsülerin kurulması için faaliyet göstermiştir.[33] Bütün bu çabaların biricik amacı, gerek o yüzyılda, gerekse sonraki yüzyıllarda Müslümanları, dillerinin ve dinlerinin batıl olduğuna bizzat onların dillerini kullanarak

[32] M. Hamdi Zakzûk, *Oryantalizm veya Medeniyet Hesaplaşmasının Arka Yüzü*, Abdulaziz Hatip(Çev.), İzmir: Işık Yayınları, 1993, s. 17
[33] Zakzûk, a.g.e, s. 18

inandırmak ve Hıristiyanlık dinine çekmektir. İşte yukarıda da ifade edildiği üzere oryantalizmin doğuşunun altında yatan en büyük sebep budur.

1312'de toplanan viyana Konsülü, Bacon'un Müslümanların dillerini öğrenme düşüncesini onaylamış ve Arapçanın beş Avrupa üniversitesinde öğretilmesini kararlaştırmıştır.[34] Bu tarihten itibaren, XIX. Yüzyılın sonlarına kadar yapılan bütün oryantalist çalışmaların birinci hedefi, İslam'ın eksik ve yanlış olduğunu göstererek Hıristiyanların İslam'a geçişini önlemek ve hali hazırda Müslüman olanları Hıristiyanlaştırmak olmuştur.

Müslümanların bu yüzyıllarda kısa süre içerisinde çok geniş toprakları ele geçirmeleri, Batı Hıristiyanlığı için büyük bir tehdit oluşturmuştur. Bu nedenle Hıristiyan devletler kendi vatandaşlarını ve diğer Hıristiyanları İslam'a karşı korumak için faaliyetlerine ağırlık vermişlerdir. Bu faaliyetler sadece siyasî ve askerî alanda değil, ilmi ve dinî alanda da kendisini göstermiştir. Oryantalistlerin yaptıkları en büyük faaliyetlerden birisi de polemikler ve İslam'a yönelik reddiyeler yazmaktır. Özellikle sistematik olarak XIII. Yüzyılda oryantalistlerin eliyle binlerce reddiye yazılmıştır. XIX. Yüzyıla gelindiğinde ise bu yöndeki oryantalist çalışmaların zirveye çıktığı görülmüştür. Zira bu dönemde Belçikalı, Hollandalı, İspanyalı, Amerikalı misyonerlerin hepsi, bugün olduğu gibi doğu ile ilgili çalışmalar yapmış, on binlerce reddiye kaleme almışlardır. Bu yönde faaliyet gösteren bilim adamlarının en meşhurlarından S. Zwemer, Lammens, DB. Mc. Donald, Palacious, C. De Faulcult, M. Watt'ın isimleri sayılabilir.[35] Özellikle bu isimlerden Zwamer'in çıkardığı dergi, şarkiyatçılar tarafından en tehlikelisi olarak ifade edilir.[36]

Oryantalistlerin büyük bir kısmı din adamı olmakla beraber, bazıları da hem oryantalist hem de misyonerdi. Mesela Glaskov Üniversitesi İslamî etütler direktörü hem papaz hem de Kudüs'te yirmi yıla yakın süredir misyonerlik yapmış bir kimsedir.[37]

---

[34] Zakzûk, a.g.e, s. 18
[35] Günay, a.g.e., s. 167
[36] Mustafa Sibaî, *Müsteşrikler ve Hedefleri*, Kemal Çobanbeyli(Çev.), İstanbul: Sinan Yayınları, 1971, s. 30
[37] Sibaî, a.g.e., s. 42

Oryantalistlerin İslam akidesine fesat karıştırma, İslam ilimlerine, kültür ve medeniyetine, edebiyatına, maddi ve manevi mirasına şüphe sokma ve İslam'ın her türlü değerlerini Müslüman'ın gözünde küçük gösterme çabaları, zaman zaman İslam dünyasında karşılık bulabilmiştir. Nitekim Osmanlıların son dönemlerinde, bazı Batı hayranı aydınların eliyle misyoner müsteşriklere ait eserler, Türkçeye çevrilmek suretiyle yayınlanmıştır. Mesela bu aydınlardan birisi olan Dr. Abdullah Cevdet (Karlıdağ) Hollandalı oryantalist Reinhard Dozy'nin, gerçeklerden uzak ve misyoner mantıkla yazılmış *İslam Tarihi* isimli eserini, hiçbir tenkite tâbi tutmadan yayınlamış, bu durum toplumda rahatsızlıklara neden olmuştur.[38]

Oryantalistlerin İslam'ı ve bu dinin oluşturduğu maddi ve manevi kültür unsurlarını kötülemelerinin altında yatan en büyük sebebin, bu dinin kısa zamanda geniş coğrafyaya yayılması olduğunu, yukarıda ifade etmiştik. Zira bu düşünce hiçbir zaman oryantalistlerin zihninden silinmemiştir. Bu gün dahi yayınladıkları birçok yazı ve makalelerinde, bu durumu ifade etmekten geri durmamışlardır. Özellikle İslam tarihi boyunca Müslümanlar arasındaki mezhep kavgalarını ve siyasi ihtilafları sık sık gündeme getiren oryantalistler, Babilik, Bahailik, Kadıyanilik, Bektaşilik, Alevilik gibi fırkaları sık sık gündeme getirmişler, böylece Ehl-i sünnet ile Şîilik arasındaki mevcut ihtilafları, dün olduğu gibi bugün de körüklemeye çalışmaktadırlar.[39] Özellikle son dönemde, Avrupa'nın çeşitli mercilerinde yayınlanan bilimsel makalelerde, Türkiye'de yaşayan Alevileri ayrı bir din ve etnik gurup gösterme çabası açık bir şekilde görülmektedir. Bununla beraber bugün Batı'da cereyan eden İslam karşıtlığının altında yatan ana etken yine oryantalistlerdir.

Özetle oryantalistler, İslam araştırmalarında hiçbir zaman samimi ve gerçekçi olmamışlardır. Onların asıl hedefi, tarihsel süreçte Hıristiyanlığı İslam dünyasına yaymak ve İslam'ı yok etmek olmuştur. Bu yöndeki çalışmalarında İslam'ı ve bu dinin oluşturduğu kültürü ve medeniyeti çağ dışı göstermek, inanan beyinlere şüphe tohumları ekmek, Batılı müsteşriklerin her dönemde kullandığı yöntemlerdir.

[38] Günay, a.g.e., s. 168
[39] Günay, a.g.e., s. 170

2.1.2. Sömürgecilik

Hıristiyanlık tarihine baktığımızda misyonerlik hareketleri, sadece Hıristiyan inancının ötekilere sunulması için kullanılan bir vasıta olarak kalmamış, aynı zamanda Batı'nın, dünyanın diğer yörelerine yönelik emperyalist ve sömürgeci politikalarını desteklemek ve hatta onlarla beraber hareket ederek, Hıristiyanlık propagandası adı altında başta Afrika, Hint alt kıtası ve Orta-doğu bölgesi olmak üzere, üçüncü dünya ülkeleri, Batı Hıristiyanlığının sömürgesi altına alınmaları için kullanılmış ve halen de bu amaç doğrultusunda kullanılmaya devam edilmektedir.[40] Nitekim misyoner teşkilatlar ve buna bağlı misyonerler, bu bölgelerde kurulu sömürge yönetimleri vasıtasıyla yakın ilişki içerisinde olmuşlardır. Sömürgeci yönetimler, misyonerler vasıtasıyla yönetimlerini pekiştirmeyi, halkın gelenek ve göreneklerde asimilasyonunu hedeflerken, misyonerler de sömürgeci güçlerin sağladığı destekle daha rahat çalışma imkanı bulmuşlardır. Bu duruma en iyi örneği Hindistan'daki İngiliz şirketlerinin idarecisi olan Sir William Muir'dir. Nitekim bu kişi, Hindistan'da hem yüksek dereceli sömürge yöneticisi, hem kilise adamı, hem de en büyük misyoner olmuştur.[41] O, ilk önce *The Rise and Decline of İslam* sonra da *The Life Of Muhammad from Orginal Sources* isimli eserlerini, Müslümanlar arasında misyonerlik yapan kişilerin hizmetine sunmuş, eserlerinde İslam'la ilgili bilgileri çarpıtarak; İslam'ın kılıç zoruyla yayılan bir din, Hz. Muhammed'in şehevi arzularını ön planda tutan birisi ve Kur'an'ı kendi fikirleri etrafında yazmış olduğu vs. fikrini vermeye çalışmıştır.[42]

Hıristiyan-Müslüman ilişkileri tarihine baktığımızda, İslam'ın ortaya çıktığı ve hızla yayıldığı dönemlerde Hıristiyanların Müslümanlara karşı ciddi faaliyet içerisinde olmadığını görürüz. Çünkü bu dönemde Müslümanlar güçlü, Hıristiyanlarsa güçsüz olduklarından, Müslümanlara karşı savunmacı bir tutum içerisine girmişlerdir. Bu dönemde genelde Hıristiyanların, Müslümanlara yönelik faaliyetleri yukarıda da ifade edildiği üzere reddiye yazmakla sınırlı kalmıştır. Lakin 11. yüzyıla gelindiğinde, bu yüzyılın sonlarına doğru başlayan Haçlı seferleri, Batı Hıristiyanlığının, Müslümanlara yönelik en ciddi faaliyetleri olmuştur. Nitekim Papa II. Urban'ın, Hıristiyanları haçın

[40] Gündüz ve Aydın, a.g.e., s. 69
[41] Günay, a.g.e., s. 172
[42] Gündüz ve Aydın, a.g.e., s. 70

etrafında toplayarak, İsa'nın yaşadığı ve tebliğ faaliyetinde bulunduğu Kudüs'ü, Müslümanların elinden geri almaya çağırmasıyla başlayan bu seferler, toplam sekiz seferdir. Beşinci haçlı seferi sırasında, Müslümanlarla savaşmak yerine onlarla dostane ilişkiler geliştirilmesini ve böylece onlara bu inancın sunulmasını savunan Aziz Francis Asisi tarafından ilk misyon faaliyeti de başlamıştır.[43]

Batının sömürgesi altında bulunan yerlerde misyonerler, sömürge yönetimlerinin kendilerine sağladığı destekle okullar açmışlardır. Bu okullarda verilen derslerde birinci gaye olarak, zannedilenin aksine onları Hıristiyanlaştırmak değil, kendi kimliklerinden, kendi kültür ve değerlerinden koparmak olmuştur. Bunda da amaç, asimilasyona uğramış bir toplumda sömürülerini, uzun vadede tutabilmektir. Zira köklerinden koparılmış sömürge gençliğini, kendi mantaliteleri doğrultusunda yetiştirip, daha sonraki zamanlarda ülkenin önemli kurumlarının başına getirip, kendi çıkarlarını devam ettirmeyi amaç edinen sömürgeciler, bunda da bir hayli başarılı olmuşlardır[44]. Bugün başta Orta-Doğu olmak üzere Asya ve Afrika'da, sözde bağımsız birçok ülkenin yöneticileri, aynı zihniyet etrafında ülkelerinin çıkarları için değil, sömürgeci devletlerin çıkarlarına hizmet etmektedirler.

Sömürgecilik hareketlerinin, Hıristiyan Misyonerliğinin gelişmesinde önemli dönüm noktası olduğunu, yukarıda kısaca ifade etmiştik. Zira bu durum, zaman zaman konunun muhatapları tarafından açık bir şekilde dile getirilmiştir. Mesela Beyaz babalar Teşkilatının kurucusu Fransız Kardinal Lavigerie'ye göre Afrika'daki Fransız sömürgeciliği ile Roma Katolik öğretileri beraber büyümelidir. Yine misyonerlerin, Batı ve Orta Afrika'daki İngiliz sömürgelerinin alanını genişletmekte rolleri büyük olmuştur. özellikle Anglikan kilisesinin misyon faaliyetleri, İngiliz sömürgeciliğinin yerleşmesinde en büyük etken olmuştur. Zira Anglikan kilisesi yetkililerine göre bu durum, onlar için Tanrı'nın dilemesi sayesinde gerçekleşmiştir.[45]

18. ve 19. yüzyıllarda yapılan sömürge faaliyetlerinde, istenildiği ölçüde başarılı olunamamıştır. Nitekim 20. yüzyılın ilk yarısından itibaren gelişen milliyetçi düşünce etrafında, imparatorlukların güç kaybetmeye başlaması ve bunun sonuncunda

[43] Gündüz ve Aydın, a.g.e., s. 72
[44] Günay, a.g.e., s. 173
[45] Günay, a.g.e., s. 174

milli devletlerin ortaya çıkmaya başlaması, başta Kuzey Afrika olmak üzere sömürgelerin bir bir bağımsızlık hareketlerine başlaması, misyonerlik hareketlerinde eski gücün ve faaliyetlerin etkisini yitirmesine neden olmuştur. Hatta Afrika ve Kuzey Hindistan gibi bölgelerde daha önce Hıristiyanlaştırılmış birçok kimse, bağımsızlık mücadelesinin verdiği psikolojiyle Hıristiyanlığı terk etmişler, başta İslam olmak üzere diğer dinsel geleneklere yönelmişlerdir. Bu durum misyonerlerin düzenledikleri çeşitli konferanslarda ve kongrelerde ele alınmış, yeni misyonerlik stratejileri aranmıştır. Mesela 1910 yılında İskoçya'nın Edinburgh kentinde toplanan ve bütün dünyadan Protestan misyon cemiyetlerinin katıldığı toplantılarda yeni stratejiler geliştirilmiş ve faaliyet alanına sokulmuştur. Ortaya çıkan yeni stratejiler, 20. yüzyılın ilk yarısından itibaren başta ülkemiz olmak üzere bir bir uygulamaya geçmiştir.[46] 20. Yüzyılın ilk yarısından itibaren uygulama alanına giren ve bugün de Türkiye de dahil olmak üzere misyonerlerin en çok kullandığı bu yöntemlere ileride geniş olarak değinilecektir.

2.2. Modern Dönemde Geliştirilen Yeni Misyon Stratejileri

2.2.1. Kilise-Misyon İlişkisi

Sömürge sonrasında yeni misyon politikaları geliştirmeye çalışan misyoner cemiyetleri, ilk iş olarak kilise ile misyonerlik çalışmaları arasındaki ilişkiyi yeniden tanımlayarak kilisenin varlık amacının, Hıristiyan inancını tüm dünyaya yaymak olduğunu ileri sürmüşlerdir. Onlara göre kilise, sadece Hıristiyan inancına göre bir takım dini ritüelleri ifa etmek için toplanılan dini mekân değil, misyonerlik dahil olmak üzere, her türlü biçimde tanrıya hizmet edilen dini kurumdur.[47] Nitekim 1958 yılında Gana'da yapılan Uluslar Arası Misyon Örgütü toplantısında bu bağlamda katılımcılar şu görüşler üzerinde ittifak etmişlerdir:

a. Kilise misyonun bizzat kendisidir.
b. Her Hıristiyan aynı zamanda misyonerdir.
c. Misyon bütün kiliselerin katılımıyla işbirliği içinde yürütülecektir.[48]

[46] Gündüz ve Aydın, a.g.e., s. 77
[47] Gündüz ve Aydın, a.g.e., s. 79
[48] Gündüz ve Aydın, a.g.e., s. 80

İşte bu anlayıştan hareket eden misyoner cemiyetleri başta İslam dünyası olmak üzere faaliyette bulundukları bölgelerde Hıristiyan olmayanlarla iş birliği içinde olarak kiliseyi onlarla beraber kurmaya gayret sarf etmişlerdir. Böylece sömürgecilik dönemlerinde kullandıkları kilisenin dışında kalan tüm dünyayı düşman görme stratejisini bırakıp bu yeni Stratejiyi uygulama alanına koymuşlardır.[49]

2.2.2. Tanrının Misyonu Olarak Misyonerlik

20. yüzyıldan önce misyonerlik, kurtuluş açısından Hıristiyan olmayanların Hıristiyanlığa kazandırılarak ruhlarının ebedi cezadan kurtarılması ve tüm dünyanın Hıristiyanlaştırılarak, Kilisenin hâkimiyet alanının genişletilmesi; kültürel açıdan da Batı'nın nimetlerini ve ayrıcalıklarını diğer insanlara tanıtmak ve onları medenileştirmek gibi çeşitli şeklilerde anlaşılmaktaydı. Sömürge sonrası dönemde Batının sömürüsü altında olan milletlerin, tek tek bağımsızlıklarını kazanarak milli devletler kurmaya başlamasından sonra bu tarz misyon anlayışının başarılı olmasının imkansızlığını gören misyonerlik teşkilatları, misyonu, kilise ve Hıristiyanlığın tekelinden çıkarmak için onun aslında Tanrıya ait olduğunu ifade etmeye başlamışlardır. Bu bağlamda "Tanrının misyonu"(Missio Dei) tabirini geliştiren misyon teşkilatları, bizzat tanrının kendisinin misyoner olduğunu ileri sürmeye başlamışlardır. Bu görüşe göre misyon bizzat Tanrının kendi tabiatından kaynaklanmaktadır.[50]

2.2.3. Evangelizm ve Misyonerlik

Sömürgecilik sonrasında kilise ve misyon çevrelerinde "misyonerlik" terimi yerine "evangelizm" tabiri kullanılmaya başlanmıştır. Zira bu terim misyonerlikten daha yumuşak bir yapıya sahiptir. Çünkü sömürgecilik dönemlerinde baskıya ve sindirmeye dayalı misyonerlik yöntemleri halklar arasında kin ve nefrete sebep olmuştur. Bu sebeple sömürgecilik sonrasında geliştirilen yeni stratejilerin bir sonucu olarak misyonerlik kavramının eskiye çağrışım yapabileceği endişesiyle pek kullanılmamıştır. Zira misyonerlik kavramı, gerektiğinde zor kullanmak suretiyle İncil'in va'az ve tebliğ edilmesi dâhil olmak üzere kilisenin Hıristiyan olmayanlara yönelik tüm faaliyetlerini içermekteydi. Buna mukabil Evangelizm, iyi olanı insanlığa sunmak manasını ihtiva

[49] Gündüz ve Aydın, a.g.e., s. 80–81
[50] Gündüz ve Aydın, a.g.e., s. 82

etmektedir. Yine misyonerlik tabiri, Hıristiyan olmayanların Hıristiyanlaşmasını öngörürken, Evangelizasyon, aynı zamanda Hıristiyan olup da ondan uzaklaşanların yeniden Hıristiyanlaşmasını ifade etmektedir.[51]

Misyonerlik tabirine kıyasla daha mutedil ve yumuşak bir mana içeren Evangelizm'in genel özelliklerini şunlardır:

1- Evangelizme göre muhataptan yapılan misyon çağrısına hemen mukabelede bulunması istenmez.
2- Evengelizasyon ,sadece Hıristiyanlığı kabul etmeye insanları davet etme metodu olduğu için muhatap hiçbir zaman zorlanmaz.
3- Evangelist, her hangi bir baskı unsuru olmaksızın iyi haberi insanlara tebliğ ederken etkili bir misyon faaliyeti için iyi haberi önce kendi yaşamında tatbik etmelidir.
4- Evangelist, hedef kitleyi kendi sosyal konumundan bağımsız görmeden iyi haberi tebliğ etmelidir.[52]

Evangelistler, her ne kadar yeryüzünde bazı yerleri kendilerine göre öncelikli faaliyet alanı olarak görseler de, asıl hedef bütün yeryüzünün Hıristiyanlaştırılmasıdır. Bu yönüyle bu gün dünyada iki yönlü bir faaliyet yürütülmektedir. Bunlardan birisi ulusları kendi kilisesine çekmeyi ifade eden "centripetal hedefler", diğeri ise, bunu gerçekleştirebilmek için dünyanın neresinde olursa olsun uluslara gitmeyi ifade eden "centrifugal hedefler" dir.[53]

20. yüzyılla beraber sömürge sonrası dönemde faaliyet alanına giren Evangelizm, içinde yaşadığımız şu dönemde altın çağını yaşamaktadır. K.S. Latourette'nin ifade ettiği şekilde "büyük yüzyıl" olan 1914–1950 arası dönem, Roma Katolik ve Protestanlar açısından Hıristiyanlığın hızla genişlediği bir zaman dilimi olmuştur. Bunu izleyen dönemde özellikle Uzak-Doğu ülkelerinde başarılar kaydedilmiş, yakın geçmişten günümüze ise Orta-Asya, Balkanlar, Kafkasya ve Ortadoğu'da yoğun faaliyetler yürütmüşlerdir.[54]

---

[51] Gündüz ve Aydın, a.g.e., s. 84
[52] Gündüz ve Aydın, a.g.e., s. 86
[53] Şinasi Gündüz, "Misyonerlerin Çalışma Yöntemleri", *Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri,* İstanbul: Ensar Neşriyat, , 2004, s. 351
[54] Gündüz, a.g.m., s. 360

Bu gün Hıristiyan misyonerliğinin küresel Evangelizm boyutunda yürütülmesinde başta ABD ve İngiltere olmak üzere Batılı güçlerin sosyal-siyasal çıkar ve menfaatleri çerçevesinde gelişen küreselleşme politikalarının ve bu yönde geliştirilen dünyaya yeniden şekil verme (Mesela Büyük Ortadoğu Projesi) plan ve projelerinin ve uluslara arası operasyonların önemli rolü vardır. Bu bağlamda küreselleşmenin estirdiği güçlü rüzgarları arkasına alan bu devletler ve ihtiva ettiği misyoner örgütler, küreselleşme çatışmalarının oluşturduğu sosyal, siyasal ve ekonomik kaos ortamından azami ölçüde yararlanmaktadırlar. Bu çerçevede meşhur 11 Eylül olayları sonrasında İslam'a ve Müslümanlara, dünya genelinde oluşturulan ideolojik kampanyaların ve fiili durumun, kendilerine, misyoner faaliyetlerde büyük imkânlar sağladığı ve misyonerlerin yeni bir fırsat çağına girdikleri konusunda hemen hemen tüm misyonerler hem fikir olmuşlardır. 11 Eylül hadisesi, İslam dünyasına yönelik küresel Evangelizm hareketi açısından misyoner örgütlerine yeni bir ruh vermiştir.[55]

2.2.4. Misyonun Sunulduğu Şartlara Uydurulması (Kültüre Uyarlama)

Sömürgecilik sonrasında geçerliliğini yitirmiş eski misyonerlik teknikleri yerine yeni stratejiler geliştiren misyoner kuruluşların bu bağlamda faaliyet alanına koydukları yöntemlerden biriside Misyonun Şartlara uydurulması, yani kültürlenmedir. Bu bağlamda uygulama alanına giren iki temel yöntem göze çarpmaktadır. Bunlardan ilki Dünya Kiliseler Birliği bünyesinde, özellikle Protestan misyon kuruluşları tarafından geliştirilen İncil'in mesajını sunulduğu şartlara uydurma (contextualisation), diğeri ise 1970'li yılların başında Katolik kilisesi bünyesinde geliştirilen İncil'in mesajını sunulan kültüre tercüme etmeyi öngören "kültürlenme" (inculturation) terimidir.[56]

Misyonerlik çalışmaları çerçevesinde en yaygın olarak kullanılan bu misyonerlik stratejisine göre kilisenin ve onu benimseyenlerin dünyalarında ve yaşamlarında vücut bulması ve şekillenmesidir. Misyonerlere göre bu durum Hıristiyanlığın özelliğinde zaten vardır. Çünkü Hıristiyanlık ortaya çıktığı Yahudilik kültüründen putperest Roma kültürüne geçerken bu kültürün sosyal şartları, kültürel

[55] Gündüz, a.g.m., s. 360–361
[56] Gündüz ve Aydın, a.g.e., s. 88

motifleri ve inançları Hıristiyanlığa taşınarak bu dinin şekillenmesinde ve kurumlaşmasında büyük rol oynamıştır.[57]

Hıristiyan Misyonerlere göre kültüre uyarlama Hıristiyanlığın bir kültür değil, bir kült olduğu; dolayısıyla Avrupa ve Kuzey Amerika gibi Hıristiyan geleneğin egemen olduğu bölgelerde değil, tüm dünyada yerel geleneklere ve adetlere uyarlanması gerekmektedir.[58] Böylece Tanrının evrensel kurtarıcılığı inancına paralel olarak kilisenin belirli bir merkezden veya merkezlerden tüm dünya çapında yerel bölgelere kaydırılması ve böylece dünyanın her tarafında kiliselerin oluşturulması amaçlanmıştır.[59]

Hıristiyan doktrininin yerel geleneklere uyarlanması mevzusunda misyonerler, hitap ettikleri toplumlara göre ayrı ayrı tutum ve stratejiler geliştirmişlerdir. D. Woodberry gibi bazı misyonerlere göre bu metot özellikle Asya'da çok etkili olmuştur. Özellikle Müslüman toplumlara yönelik misyonerlik aktivitelerinde Hıristiyan doktrininin anlatılmasında Müslümanlara özgü din dilini ve terminolojiyi kullanmaya azami ölçüde gayret etmektedirler. Allah, resul, nebi, vahiy, ayet, mescid, İncil ve benzeri İslamî terimlerle hazret, şerif, maşallah, inşallah, gibi din dilinde yaygın olarak ifade edilen kelimeler, Hıristiyan metinlerine alınarak geleneğin temsil ve takdiminde bu terimler kullanılmaya çalışılmaktadır. Mesela Hıristiyan kutsal kitabı olan Yeni Ahit, bir bütün olarak İncil veya İncil-i Şerif şeklinde adlandırılır. Hıristiyan kutsal kitabında teslisin birinci unsurunu oluşturan "Baba" terimi, Müslüman kültür ve termolojiye uydurularak Allah olarak adlandırılır.[60]

Kültüre uyarlama yönteminde çok dikkat çekici olan bir diğer husus ise Hıristiyan ritüelleri ve ibadet şekilleriyle mabetlerin, yerel geleneklere göre yeniden ifade edilmesidir. Mesela, Müslüman halk arasında misyonerlik faaliyeti yürütürken dua ve va'azlarda, Kur'an'dan ve İslam kültüründen Hıristiyan teolojiyle çatışmayan bazı pasajlar kullanılır. Charles D. Egal, Müslümanlara arasında çok önemli olan Fatiha suresinin, dua amaçlı olarak okunabileceğini söylemiştir. Bununla beraber Müslümanlar

[57] Gündüz ve Aydın, a.g.e., s. 89
[58] Gündüz, a.g.m., s. 363
[59] Gündüz, a.g.m., s. 365
[60] Gündüz, a.g.m., s. 366

arasında misyon faaliyetlerinde dikkat çekmemek amacıyla Hıristiyan termolojide kullanılan papaz, rahip, peder, patrik vs. terimler yerine hoca, eğitmen, öğretmen gibi terimleri kullanmaya gayret ederler. Bununla beraber ayinlerini kültüre uydurmak amacıyla Pazar yerine Cuma günü yaparlar. Ayin sırasında geleneksel Hıristiyan müziği yerine İslam tasavvuf musikisi ve buna yönelik ezgiler çalarlar.[61]

Kültüre uyarlama amacıyla misyoner faaliyetlerde dikkat çekici bir diğer durum da meskun mahallelerde bulunan ev kiliseleridir. Bu evler, dışardan bakıldığında sıradan bir ev görüntüsü verir; ancak bu mekânlar hem bulunduğu yöredeki halkı daha iyi tanıyıp onlarla daha uygun iletişim ortamının tesis edilmesi işlevi görmekte, hem de ilişki kurulan sempatizanlar ve yeni Hıristiyanlaştırılmış bireylerin belirli zamanlarda bir araya gelerek dua ettikleri, başta kutsal kitap tetkiki olmak üzere din eğitimi aldıkları mekânlardır. Zira normal kilise binalarına göre ev kiliseleri daha az dikkat çekmekte ve daha iyi kamufle olabilmektedir.[62]

Kültüre uyarlamada Hıristiyan yaşam tarzının, yerel kültür ve geleneğe uyarlanması da oldukça önemlidir. Nitekim içerisinde faaliyet, gösterilen halkın örf ve adetleriyle giyim ve kuşamını adapte edilmesi, halkın kullandığı dil ve lehçelerin kullanılması, milli günlerin, bayramların adapte edilmesi son derece önemlidir. Mesela bu bağlamda, Malezya'da misyonerler, Hıristiyan kutsal kitabını tıpkı Müslümanların Kur'an'ı yere oturarak bir rahle üzerinde okuması gibi okumak istemişler, bunun üzerine Malezya hükümeti 1988'de yayınladığı bir kararname ile misyonerlerin rahle üzerinde İncil okumalarına ve Müslümanlar gibi kıyafet giymelerine yasak getirmiştir.[63]

Hıristiyan geleneğin yerel kültüre uyarlanması konusunda bazı misyoner guruplar, Hıristiyan olmuş Müslümanların, Hıristiyan olarak anılmaları gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Bu nedenle bu gün başta İslam toplumları olmak üzere pek çok yerde yeni Hıristiyan olmuş kişileri "İsevî Müslüman", "İsa Takipçileri" olarak adlandırmaktadırlar.[64]

---

[61] Gündüz, a.g.m., s. 368
[62] Gündüz, a.g.m., s. 367–368
[63] Gündüz, a.g.m., s. 369
[64] Gündüz, a.g.m., s. 369-370

Kültüre uyarlama metodu her nekadar en dikkat çekici ve etkili bir misyoner yöntemi olarak uygulansa da bu metod, çeşitli yönlerden hem bazı yerel Hıristiyanlar tarafından hem de hedef kitle tarafından gayr-i ahlaki bulunarak şiddetle eleştirilmektedir. Özellikle yerel Hıristiyanlara göre bu metod, Hıristiyanlığın temel değerlerini dejenerasyona uğratmaktadır.[65]

2.2.5. Dinler Arası Diyalog ve Misyonerlik

Sömürgecilik sonrasında geliştirilen yeni misyoner stratejilerinden birisi de dinler arası diyalogdur. Diyalog, iki veya daha fazla kişinin karşılıklı konuşmasıdır. Dinler arası diyalog ise, "farklı dinlere mensup insanların inançlarını ve düşüncelerini bir birine zorla kabul ettirme yolunu seçmeksizin, eşitlik, hoş görü, dürüstlük, samimiyet, sevgi, saygı, barış ve açıklık atmosferinde, ortak olan veya olmayan herhangi bir konuda öğrenmesini, bilmesini veya anlamasını, işbirliğine girebilmesini, birlikte yaşayabilmesini, belki tecrübe ederek uzaklaşabilmesini sağlayan bir karşılaşma ve ilişki biçimi"[66] olarak tarif edilmiştir.

Sömürge sonrası dönemde 1960'lı yıllarda yapılan II. Vatikan Konsili'nde Katolik kilisesinin dışa açılma kararı alması ve bu bağlamda gerek diğer Hıristiyan guruplarıyla gerekse Müslümanlarda dahil olmak üzere diğer Hıristiyanlık dışı guruplarla diyalog arayışını vurgulaması, ilerleyen dönemde diyalog faaliyet ve tartışmalarını gündeme getirmiştir.[67] Bu tarihten itibaren, bir taraftan Roma Katolik Kilisesi ve Dünya Kiliseler birliği başta olmak üzere çeşitli kiliseler, Hıristiyan olmayanlarla kurumsal bazda diyalog faaliyetinde bulunurken, diğer taraftan da, saygın akademisyenlerin önderliğinde bazı sivil toplum örgütlerinin "öteki" ile ilişkilerini geliştirmek için bireysel diyalog faaliyetleri tesis etmeye çalışmışlardır.[68]

İlk başlarda Kilisenin gittikçe artan sorunlar ve insanlığın geleceğini tehdit eden sıkıntılar karşısında Hıristiyan olmayanlarla iyi ilişkiler geliştirme söylemini vurgulayan diyalog anlayışı, daha sonraki belge ve dokümanlarda netleşmeye başlamış

[65] Gündüz, a.g.m., s. 370
[66] Yumni Sezen, *Dinler Arası Diyalog İhaneti*, İstanbul: Kelam Yayınları, 2006, s. 14
[67] Gündüz, a.g.m., s. 370
[68] Mahmut Aydın,"Dinler Arası Diyalog Yeni Bir Misyon Yöntemi mi?", *İslamiyat Dergisi*, Ankara: S. 3 C. 5, Temmuz-Eylül, 2002, s. 17

ve kilisenin temelde diyaloğu bir misyon vasıtası olarak gördüğü açıkça ifade edilmiştir.[69]

Diyalog kavramının ilk olarak Papa VI. Paul'un liderliğini yaptığı II. Vatikan Konsilin'de gündeme geldiğini daha önce ifade etmiştik. Bu çerçevede yayınlanan "Nostra Aetate" isimli dökümanda Hıristiyanlar, Hıristiyan olmayanlara yönelik diyaloğa girecek, onlarla karşılaştıklarında önce onlarla diyaloğa girecek, ikinci olarak dünya barışı, çevre sorunları tartışılacak, bunlar yapılırken kendi inançları ve yaşam tarzları onlara nakledilecektir.[70] Konsilde alınan bu karar gösteriyor ki Dinler Arası Diyalog yeni dönemde gelişen misyon yöntemlerinden birisidir.[71]

Roma Katolik kilisesi, bu yeni misyon yöntemini bir an önce hayata geçirmek ve kendini yeni dünyaya açmak için ilk iş olarak konsil sonrasında "Hıristiyan Olmayan Dinler Sekreterliği" adı altında bir kurum tesis etmiştir. 1989 yılında "Papalık Dinler Arası Diyalog Konsili" adı alan bu kurumun kuruluş amacı kilise yetkilileri tarafından şöyle izah edilmiştir:

1. Hıristiyan olmayanlarla kurulması öngörülen diyalojik ilişki için Kilise'nin öğretisine uygun metot ve yollar geliştirmek;
2. Hıristiyanların, Hıristiyan olmayanları tanıyıp bilmesi için çalışmalar yapmak;
3. Hıristiyan olmayanların Hıristiyan inancını layıkıyla tanıyıp, ona saygı göstermeleri için gayret sarf etmek.[72]

Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere Roma Katolik Kilisesi başlattıkları dinler arası diyalog programı çerçevesinde temel hedef olarak, Hıristiyan inancını daha etkili ve verimli bir şekilde yaymayı hedeflemektedir.

Nitekim bu sekreterliğin ilk başkanı olan Kardinal Paulo Marella, sekreterliğin kurulmasıyla misyonerlik çağının sona erdiğini ileri sürenlere karşı, sekreterliğin esas amacının, misyonerliğe alternatif çalışmalar yapmaktan ziyade, çağdaş toplum

[69] Gündüz, a.g.m., s. 370
[70] Günay, a.g.e., s. 178
[71] Aydın, a.g.m., s. 22
[72] Aydın, a.g.m., s. 22

bağlamında misyonerliğin nasıl ve hangi metotlar dâhilinde yapılacağını, Hıristiyanlara göstermek olduğunu söylemiştir.[73]

Buraya kadar olan ifadelerimize dayanarak diyebiliriz ki; Roma Katolik Kilisesi'nin II. Vatikan Konsili'nde yayınladığı "Nostra Aetate" isimli dokümanı vasıtasıyla başlattığı dinler arası diyalog programının temel amacı, gelişen ulaşım ve iletişim imkanları sayesinde, farklı dinsel geleneklere sahip kişilerin kolayca birbirleriyle ilişki içinde olduğu günümüzde, olumsuz anlam yüklenen ve sürdürülmesi imkansız hale gelen misyon anlayışının yerine, muhatabın sahip olduğu inancın güzel ve kutsal olduğu, fakat bunların ancak Hıristiyanlık vasıtasıyla kemale erdirilebileceği iddiasını savunan kapsayıcı bir misyon anlayışını tesis etmektir. Buna göre dinler arası diyalog, yeni bir misyonerlik yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira kilise çevreleri tarafından, diyaloğun misyonerliğin yeni bir vasıtası olarak görüldüğü konusunda son dönemlerde yayınlanan bazı resmi veya gayrı resmi dokümanlarda bu husus açıkça vurgulanmıştır. Nitekim Papalık tarafından 1984'de yayınlanan "Dialogue and Mission", 1991'de yayınlanan "Dialogue and Proclamation" ile yakın zamanda ölen Papa II. John Paul'ün 1990'da yayınladığı "Redemptoris Missio" isimli genelgesinde diyaloğun, misyonun ayrılmaz bir unsuru olduğu ifade edilmiştir.[74]

Papa genelgenin bütününde diyaloğu şöyle izah etmektedir:

> *"Dinler Arası Diyalog, Kilisenin bütün insanları kilise'ye döndürme amaçlı misyonunun bir parçasıdır. Karşılıklı bilgilenme ve anlayışı zenginleştirme vasıtası ve metodu olarak diyalog, misyona zıt değildir. Esasen misyon ve misyonun şekilleriyle diyalog arasında özel bir bağ vardır. Bu misyon, aslında, Mesih'i ve İncil'i bilmeyenlere ve diğer dinlere mensup olanlara yöneliktir."*[75]

Papa'nın 1990 yılında yayınladığı genelgede ifade ettiği üzere Vatikan Dinler arası diyaloğu esasında bir amaç değil, araç olarak görmektedir. Nitekim İngiliz misyoner Taylor da İslamochristiano Dergisinde yayınladığı bir makalesinde Papa'nın genelgesine paralel şöyle demektedir:*"Müslümanlar arasındaki Misyonerlik*

[73]Aydın, a.g.m., s. 22-23
[74]Aydın, a.g.m., s. 23
[75] Mustafa Erdem, *Misyonerlikten Diyaloga*, *Misyonerlik,* Ankara: Türk Diyanet Vakıf-Sen Eğitim Yay. 2003, s. 22

faaliyetleri, diyaloğun önemini ortaya koymuştur. Burada söz konusu diyalog, Misyonerliğe bir alternatif değil, bizzat şartlara uygun bir misyonerliktir."[76]

Dinler arası diyalog yöntemi sadece Katolik Kilisesi'nin başvurduğu bir misyon yöntemi değildir. Misyonerlik amacı güden bütün Hıristiyan kiliseleri, dinler arası diyaloğa vurgu yapmak suretiyle bu yöntemi faaliyet alanlarına koymuşlardır. Hatta Protestan, Ortodoks ve Anglikan Kiliselerine mensup kiliselerin bir araya gelmesiyle kurulan Dünya Kiliseler Birliği, Katolik Kilisesi'nden çok daha önce dinler arası diyaloğu bir misyonerlik yöntemi olarak kabul etmiştir. Bununla beraber sömürgecilik sonrası yeni misyon yöntemleri arayışına giren Protestan misyoner kuruluşları, yaptıkları kongre ve toplantılarda, Hıristiyan olmayan dinsel geleneklerin taraftarlarıyla diyalojik ilişkilere girilmesi gerektiği fikrini, ilk defa 1910 yılında, İngiltere'nin Edinburgh kentinde düzenlenen Dünya Misyonerlik Konferansında geleneksel misyonerlik stratejilerinin etkisizleştiği bir dünyada, İncil'in mesajını Hıristiyan olmayanlara daha etkili ve verimli bir şekilde sunmak için yeni bir misyon stratejisi olarak kabul etmiştir. 1974 yılında Evengelist Hıristiyanlar da Lozan'da yaptıkları toplantıda İsa Mesih'in İncilini, muhataplarına daha etkili bir biçimde sunabilmek için diyaloğu kabul etmişlerdir.[77]

Türkiye'de çeşitli çevreler tarafından organize edilen dinler arası diyalog toplantılarında diyalogun ana vurgusu olarak, İbrahimî dinler söylemi çerçevesinde, üç dinin aslında aralarında ufak teolojik farklar olmakla beraber birbirinin aynı olduğu tezi kabul ettirilmeye çalışılmıştır.[78] Bu anlayışa göre:

1. Üç dinin (Yahudilik, Hıristiyanlık, İslamiyet) kaynağı aynıdır.
2. Diyalog programları İslam anlayışının değiştirilmesi, İslam'ın Protestanlaştırılması, Müslümanların sekülerleştirilmesi ile Batı'ya uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir.
3. Anadolu toprakları sadece Müslümanlar için değil, Yahudilik ve Hıristiyanlık açısından da önemli bir hazinedir.
4. Bunun ardından Anadolu topraklarına sahip olma ve tasarrufta bulunma hakkının Hıristiyanlığa ve Yahudiliğe de tanınması gerekmektedir.

[76] Erdem, *Misyonerlikten Diyaloga*, s. 22
[77] Aydın, a.g.m., s. 26
[78] Sezen, a.g.e., s. 10-11

2.2.6. İnanç Turizmi ve Misyonerlik

Bütün dinlere mensup insanların kendi dinlerine ait mabetleri ve dini mekânları ziyaret etmesi ve buna yönelik seyahatler düzenlemesi faaliyetlerine inanç turizmi denir. Kısacası dinî turizm olarak adlandırılan bu turizm potansiyelinden faydalanmak amacıyla ülkemizde zaman zaman paneller, konferanslar, organizasyonlar düzenlenmektedir.[79]

Ülkemizde inanç turizmini canlandırmak ve böylece daha fazla turist celb etmek amacıyla yapılan faaliyetlerin sadece Hıristiyanlara yönelik olması dikkat çekmektedir. Bu amaçla kiliselerin restore edilip, buraya birer Hıristiyan din adamının görevlendirilmesine yönelik yapılan teklifler işin sadece İnanç Turizmiyle sınırlı olmadığı hissini uyandırmaktadır. Zira inanç turizmi adı altında bu Hıristiyanlara ait mekânlara seyahatler düzenleyen bazı Hıristiyan Avrupalıların, beraberinde propaganda amaçlı malzemeler getirmesi ve bunları yerli halka dağıtması, işin sadece inanç turizmiyle sınırlı olmadığını açık bir şekilde göstermektedir.[80]

Son dönemde Misyonerlerin geliştirdiği yeni misyon stratejilerinden birisi olan inanç turizmi yöntemiyle ülkemizde bir çok bölgede misyoner faaliyetler yürütülmekte, bu bölgelerde bulunan tarihi kilise ve dini mekanlar misyon merkezi olarak kullanılmaktadır. Ülkemizde başta Karadeniz bölgesi olmak üzere, Marmara bölgesi, doğu Akdeniz, Ege, Kapadokya ve Doğu Anadolu'da bir çok mekan inanç turizmi çerçevesinde bizzat misyonerlerce ziyaret edilmekte ve uluslar arası misyon kuruluşlarının ve Avrupa birliğinin desteğiyle bu bölgelerde bulunan tarihi mekanlar restore edilmektedir. Buralara yakın arsa, ev, bahçe vs. yerler bizzat misyonerlerce satın alınmaktadır.[81] Nitekim Kapadokya Bölgesi olarak adlandırılan Nevşehir Avanos, Ürgüp, Göreme, Uçhisar, Ortahisar vb. ilçe ve kasabalarda 1500 civarında ev, arsa, bağ, bahçe yabancı uyruklu (çoğu Avrupalı) şahıslar tarafından kanuna uygun olarak satın alınmış durumdadır. Mesela Uçhisar'da kasabanın Göreme vadisine bakan yamacındaki mahalle yabancılarca alınmış durumdadır. Burada bulunan mahalle camii de cemaatsiz kaldığı için atıl durumda kalmıştır. Bunun yanında lokanta, park gibi umumi yerlere

[79] Günay, a.g.e., s. 200
[80] Günay, a.g.e., s. 200-201
[81] Günay, a.g.e., s. 201

turist kimliği ile gelen bir kısım şahıslar, yiyip, içtikten sonra giderken, masaların üzerine İncil ve Hıristiyanlığa dair broşür ve CD'leri bırakıp gittikleri, bir kısım misyonerlerin de ticari tabela ile açtıkları yerlerde bu tür faaliyetlerde bulunup, bilhassa gençlere yönelik cazip imkânlar (bilgisayar, dil eğitimi vs.) hazırladıkları, bizzat yerli halk tarafından ifade edilmektedir.[82]

Çağdaş misyonerlik yöntemlerinden birisi olan inanç turizminin bizzat Batılı kuruşlar tarafından desteklendiğini yukarıda ifade etmiştik. Zira inanç turizmi olgusuna çağdaş misyon anlayışı çerçevesinde bakan Roma Katolik Kilisesi(Papalık)'ne göre Hıristiyanlığa ait değerleri keşfetmek ve onları ortaya çıkarmak, restore etmek ve onların varlığını korumak, kilisenin çağdaş misyon anlayışının bir parçası olmalıdır. Nitekim böyle bir yöntem Hıristiyanlığın, yerel kültür unsurlarıyla beraber anılmasına zemin hazırlayacaktır. Dolayısıyla inkültürasyon için zemin hazırlayacaktır.[83]

2.3. İslam Ülkeleri ve Türkiye'de Misyonerlerin Çalışma Yöntemleri

Bilindiği üzere Hıristiyanlarla Müslümanların ilişkisi çok öncelere dayanır. Hıristiyanlar kendi dinlerini başka yerlerde yaymak için çeşitli metotlar kullanmışlardır. Onlara göre her şeyden önce Ortadoğu ve İslam ülkelerinde Hıristiyanlığın yayılması için Ortadoğu'nun ve İslam ülkelerinin çeliği olan İslam'ın zayıflaması gerekmektedir. Bu vesile ile tarih boyunca savaşlar da dahil olmak üzere bir çok misyonerlik yöntemini kullanmaktan geri durmamışlar, İslam ülkelerinde kendi hâkimiyetlerini hissettirmek ve buralarda baskı kurarak kargaşa çıkarıp huzursuzluğun oluşmasına neden olmuşlardır. Buralarda Misyonerliğin yerleşmesi ve Müslüman çocukların Hıristiyanlaştırılması ve Hıristiyan yaşam tarzının yerleşmesi için milyonlarca dolar harcanmış, bu paraların geri kazanılması için bizzat papazlar tarafından kiliselerde paralar toplanmıştır[84].

Misyonerler nasıl ki Batının siyasi ve ekonomik hâkimiyetine boyun eğmek istemeyen Budistlerin ve diğer din mensuplarının milli ve kültürel özelliklerini bozmayı arzulamışlarsa, aynı şekilde İslam ve doğu milletinin de özelliklerini bozmayı

---

[82] Yunus Hudai, *Kapadokya'da Misyonerlik Çanları*, http://www.ilkadimdergisi.com/190/kapak-yunushudayi.htm, 23.10.2007

[83] Günay, a.g.e., s. 201

[84] Mustafa Halidi ve Ömer Ferruh, *İslam Ülkelerinde Misyonerlik ve Emperyalizm*, İstanbul: Nun Yayınları, 1998, s. 21–22.

arzulamışlardırlar. Misyonerliği idare edenler, misyonerlik faaliyetleri için konulan programda yardım ve öğretime büyük önem vermişlerdir. Ortaya konan bu öğretim ve yardım programları bir hedef değil, yalnızca Misyonerliğin yayılmasına bir araç olmuştur[85].

Hıristiyan propagandacıları tarafından direkt olarak Hıristiyan propagandası yerine, kültür emperyalizmini gerçekleştirecek metotlara başvurulmuştur. Hıristiyan propagandacılar tarafından bu tahrifatı gerçekleştirmek için yeni hareket metotları ve alanları oluşturulmuştur[86].

Misyonerlerin, Müslümanlara yönelik faaliyetlerinde de benzer durum ve biçimler de ortaya konulmuştur. Zira onlara göre Hıristiyanlığın yayılması için İslam'ın karalanarak pasif duruma düşürülmesi gerekmektedir. Bu düşüncelerini gerçekleştirmek için şunlara başvurmuşlardır:

"1. İslam dini ve Müslümanlar hakkında yanlış fikirler yaymak
2. Müslüman ülkelerde geri kalmışlığın nedeni olarak İslam'ı göstermek
3. İslam'ın kan ve şiddet dini olduğunu göstermek
4. İslam'ın üstün yönlerini eksik olarak sunmak
5. İslam'ı Müslümanların kabiliyetlerini ve dehasını köreltmekle suçlamak"[87].

Dünya genelinde Hıristiyan nüfusun azalmasına rağmen Afrika ve Asya kıtalarında ciddi bir artış göstermesi, misyonerlik faaliyetlerinin elde ettiği başarının en açık göstergesidir. 20. yüzyıla genel olarak baktığımızda, 1900 yılından günümüze dünya nüfusunun 3,7 kat arttığını görüyoruz. Yüzyıl boyunca Avrupa kıtasında yaşayan Hıristiyan nüfus 1,5, Kuzey Amerika'da 3,6 kat artarken Asya'da 14,6, Afrika'da ise 38,3 kat artmıştır. 1900 de Afrika'da 9 milyon Hıristiyan yaşamaktayken bu gün bu rakam 330 milyona ulaşmış bulunmaktadır. Afrika kıtasının Hıristiyan nüfusu, Avrupa kıtasındaki Hıristiyan nüfusu hemen hemen yakalamıştır. Misyologların tahminlerine

[85] Halidi ve Ferruh, a.g.e. s. 20.
[86] Arslantürk, a.g.m. , s. 389.
[87] Arslantürk, a.g.m. , s. 390.

göre Afrika'daki Hıristiyan nüfus 30 yıl içerisinde Avrupa'daki Hıristiyan nüfusu ikiye katlayacaktır[88]

Misyonerler tarafından yapılan açıklamalara baktığımızda, burada sayılanların abartılı olmadığı açıkça görülmektedir. Mesela Londra misyonerler teşkilatı başkanının "*Biz İngilizlerin müreffeh ve saadet içinde yaşamamız için, Müslümanlar arasına nifak tohumları ekmemiz lazımdır*." ifadeleri bu düşünceleri yansıtan bir örnektir. Nitekim bazı misyoner kongrelerinde, İslam'ın saf akidesinin bozulması için bazı kararlar alınmıştır. Ayrıca Monsieur Makdurat:

> "*Bugün İslam ülkeleri korkunç bir uçuruma doğru sürüklenmektedir. Avrupa'dan İslam âlemine doğru akan dinsizlik seli karşısında Müslümanlar mukâvemet edemeyeceklerdir. Bunları yeni fikirlerle Hıristiyanlaştırınız. Sakın akli ve mantıki delillerle uğraşmayınız. Sonra kaybedenlerden oluruz*."

Diyerek Müslüman halk arasında sistemli bir şekilde hurâfeler ve batıl inançlar yayarak, Müslüman halkın dinlerinin yok edilmesini istediğini açıkça beyan etmiştir[89].

Ortadoğu'daki tahrifattan, siyasi ve ahlaki çöküntüden, din ve mezhep mensupları arasında meydana gelen fitnelerden, savaş ve kavgalardan mutlak surette Hıristiyan Misyoner din adamları sorumlu olmuştur[90].Yine Aynı Mevzu üzerinde konuşan *Louis Massignon'da* şöyle demektedir:

> *"Müslümanların her şeyini bozduk ve yok ettik. Dinleri, inançları, ahlakları, dine bağlılıkları ve insani duyguları yok oldu. Onların milli ve manevi değerlerini Batı medeniyeti potasında eriterek kendimize benzettik. İslamiyet'i öğrenmeyi, yaşamayı, namaz kılmayı, Kur'an öğrenmeyi suç ve gericilik olarak göstermeyi başardık. Artık çoğu hiçbir şeye tam olarak inanmıyor. 14 asırlık dinlerini, itikatlarını, ibadetlerini tartışır hale getirdik. Derin bir boşluğa düşürdük. Bundan sonra siz misyonerlerin işi daha da kolaylaştı. Maaş bağlayarak, vize vaadi, yurt dışında iş imkânı hatta cinselliği kullanarak Müslümanları Hıristiyan yapınız"*[91].

[88] Erdem, a.g m., s. 33.
[89] Arslantürk, a.g.m., s. 390.
[90] Halidi ve Ferruh, a.g.e., s. 143.
[91] Arslantürk, a.g.e., s. 379.

2.4. İslam Dünyası ve Türkiye'ye Yönelik Misyoner Faaliyetlerin Arka Planı

Hıristiyanlarla Müslümanlar arasındaki ilişkiler oldukça eskidir; İslam'ın ilk dönemlerine kadar uzanır. 7. yüzyılda İslam, genç ve dinamik bir inanç sistemi olarak, tarihte hiçbir dinin başaramadığı oranda hızlı bir yayılma göstermiş, kısa zamanda farklı etnik ve kültürel kimliklere sahip kitleleri kendine taraftar edinmiştir. İslam'ın bu dinamizmi, Müslümanları kısa zamanda siyasal, kültürel ve ekonomik bağlamda oldukça güçlü egemen bir hale getirmiş; böylelikle İslam, Hıristiyanlığın ana vatanı sayılan yörelerde, yani Filistin, Ürdün, Suriye, Anadolu ve Kuzey Afrika'da hızla yayılmıştır. Hatta Müslümanlar, ilerleyen dönemlerde İspanya'nın önemli bir kısmında Balkanlarda ve benzeri yerlerde de egemenliklerini tesis etmişlerdir[92].

İslam'ın bu hızlı yayılışıyla siyasal ve kültürel açıdan Müslümanların sahip oldukları güç, diğer İslam karşıtlarıyla birlikte Hıristiyanları ve teokratik yapısıyla Batı Hıristiyanlığının patronajlığını yürüten Papalığı fazlasıyla rahatsız etmiştir. Nitekim Ortaçağ boyunca Batı Hıristiyan dünyası, bu hızlı yükselen gücü durdurmanın ve geri püskürtmenin yollarını aramışlardır. Bu çerçevede birkaç yüzyıl sürecek olan çeşitli Haçlı Seferleri düzenlenmiş[93], bu seferlerin bazılarında elde edilen kısmi başarılarda ele geçirilen yörelerin Hıristiyanlaştırılmasına ve buralardaki İslami kültürel değerlerin yok edilmesine çalışılmıştır.

Müslümanların güçlü oldukları bu dönemlerde, kilisenin ve Hıristiyan misyonerlerin önceliği, İslam egemenliği altında yaşayan ve ana kilise tarafından sapkınlıkla suçlanan Hıristiyan grupları kendi cemaatlerini oluşturmaya çalışmışlardır. Bununla birlikte misyonerler, kitleler halinde insanları kendisine çeken, siyasal ve kültürel yönden güçlü olanların dini konumunda bulunan İslam'ın cazibesine karşı, kendi inanç esaslarını savunmak, Hıristiyan halkların İslam'a yönelmesine engel olmak, İslam'a giren Hıristiyanları yeniden Hıristiyanlığa döndürmeye çalışmak ve İslam'a karşı polemik üretmek konusunda yoğun çaba sarf etmişlerdir[94]. Dolayısıyla Müslümanların her yönden güçlü oldukları bu dönemde Hıristiyan misyonerlerin

[92] Gündüz ve Aydın, a.g.e., s. 34.
[93] Arslantürk, a.g.m., s. 384.
[94] Gündüz ve Aydın, a.g.e., s. 35.

Müslümanları Hıristiyanlaştırmaya yönelik çabalarından çok, İslam'a karşı kendi cemaatlerini bir arada tutabilmek ve Müslümanların otoritesi altında yaşayan farklı Hıristiyan grupları kendi kiliselerine çekmek yönünde faaliyetleri olmuştur. Bu arada, çeşitli İslam ülkelerine seyahatler yapan belirli Hıristiyan tarikatlarına mensup keşişler ve Hıristiyan seyyahlar, İslam'a karşı mücadele edebilmek amacıyla İslam'ı ve kendilerine göre İslam dininin eleştirilebilecek zayıf yönlerini öğrenmeye çalışmışlardır[95]. Örneğin, Ortaçağ'da çeşitli İslam ülkelerine seyahatler yapan Fabri ve Piloti gibi Hıristiyan seyyahlar bu çerçevede faaliyet göstermişlerdir. Bunlardan Piloti, Müslümanların Hıristiyan oldukları ya da Hıristiyanlaştırıldıkları takdirde, onlardan çok iyi Hıristiyan olacağını; zira onların adâlet, bağış ve ihsana büyük önem verdiklerini vurgulamıştır. Yine bu dönemde kilise, İslam'a karşı mücadele kapsamında İslam inancının öğrenilmesinin önemini vurgulamıştır. Bu bağlamda 1311-1312'de gerçekleşen Viyana Konsili'nde Hıristiyan Batı ülkelerindeki üniversitelerde Arap dilini ve İslam kültürünü okutan kürsüler kurulması yönünde kararlar alınmıştır[96].

Şüphesiz kilisenin İslam'ı öğrenmeye ve Müslümanları tanımaya yönelik bu çabaları yalnızca kendi cemaatlerini İslam'ın cazibesine karşı korumak amaçlı değildi. Müslüman halklar arasında yapılacak misyon ve misyoner faaliyetleri için kullanılabilecek bilgi birikimini elde etme amacı da taşımaktadır. Nitekim, bu amaçla Kettonlu Robert'in yaptığı gibi Kur'an çeviri çalışmaları yapılmış, erken dönemlerde İslam'a karşı yazılan Arapça polemik türü eserler Batı dillerine kazandırılmış ve Cusalı Nicholas, Denys van Leeuwen (Dionysius Carthusians) ve Pedro de Alfonso gibi yazarlarca İslam'a karşı çeşitli eserler kaleme alınmıştır.

Ortaçağ'da İslam ülkelerine yönelik sistematik misyon faaliyetleri Haçlı Seferlerine kadar uzanır[97]. Bu seferler sırasında Francis Assisi gibi bazı keşişler ve yukarıda bahsettiğimiz Piloti gibi seyyahlar, Müslümanlar arasında Hıristiyanlığın yayılmasına dikkat çekmişlerdir. Bununla birlikte Müslümanlara yönelik ilk ciddi misyonerlik girişimin, genellikle, 1299–1306 yıllarında Raymund Lull'un Tunus'a yaptığı misyon gezisiyle sistematik olarak başladığı düşünülür. Her ne kadar Raymund

[95] Gündüz ve Aydın, a.g.e., s. 35.
[96] Gündüz ve Aydın, a.g.e., s. 35.
[97] Arslantürk, a.g.m., s. 385.

Lull bu gezisinde umduğunu bulamamış ve herhangi bir başarı elde edemeden geri dönmüşse de Hıristiyan misyonerlerin İslam toplumlarına yönelik faaliyetleri, özellikle Hıristiyan Batı'nın Müslümanlara karşı gücü eline geçirmeye başladığı dönemlerden itibaren canlanmaya başlamış, o tarihten günümüze kadar çeşitli şekillerde devam etmiştir[98].

İslam ülkelerine yönelik misyonerlik faaliyetleri, özellikle 18. yüzyıl ve sonrası yoğunlaşmaya başlamıştır. Çeşitli Batı devletlerinin sömürge hareketlerine paralel olarak, gerek Katolik gerekse Protestan misyoner teşkilatları Ortadoğu Müslüman halklarıyla, Ön Asya ve Uzakdoğu'nun Hindistan, Endonezya ve Malezya gibi Müslümanların yoğun yaşadığı çeşitli bölgelerinde Hıristiyanlığın yayılışı için çaba göstermişlerdir. Özelikle 19. yüzyılda Hıristiyan olmayan toplumlar arasında Hıristiyan misyonunun yayılışı amacıyla Kuzey Amerika'da ve Hıristiyan Avrupa ülkelerinde binlerce merkez oluşturulmuştur[99].

Amerika merkezli Presbiteryen Kilisesi çevresinde aktif olan misyoner örgütlerinin dışında İngiltere, İskoçya, İrlanda, Hollanda ve diğer çeşitli Avrupa ülkeleri merkezli Protestan misyoner gruplar da İslam ülkelerine yönelik misyonerlik faaliyetlerinde önemli rol oynamışlardır. Doğal olarak Katolik misyoner gruplar da boş durmamışlardır. Bunlar da başta Osmanlı İmparatorluğu sınırları dâhilinde yer alan çeşitli büyük yerleşim birimleri olmak üzere, Ortadoğu'da ve Afrika'da Hıristiyan misyonunu yaymaya çalışmışlardır.

Presbiteryen Kilisesi'ne bağlı misyonerlik teşkilatlarının sayısı 861'dir. Ayrıca yine bu kilise etrafında iki büyük misyoner cemiyet kurulu teşekkül etmiştir. Amerika merkezli Presbiteryen Kilisesi, 19. yüzyılda Ortadoğu'nun Müslüman halkları arasında en aktif çalışan misyonerlik teşkilatlarını yönetmekteydi. Bu kilise bünyesinde faaliyet gösteren misyonerler, 19. yüzyılın ilk yarısından itibaren Suriye ve Mısır'ın çeşitli önemli yerleşim birimlerinde misyonerlik merkezleri oluşturmuşlar. Bu merkezler aracılığıyla, özellikle açtıkları okullar ve diğer eğitim kurumları sayesinde, kısa zamanda yerli halk arasında büyük bir saygınlık kazanmışlardır. Bu dönemde, yalnızca

[98] Gündüz ve Aydın, a.g.e., s. 36.
[99] Harman, a.g.m., s. 26.

Kahire'de 125 misyon merkezi ve bu merkezin idare ettiği 113 okul ile 117 Pazar-okulu bulunmaktadır[100].

İslam Coğrafyasının çoğunda olduğu gibi kadim bir İslam ülkesi olan Irak'ta da misyonerlik hareketi devam etmektedir. ABD tarafından işgal edilen Irak'ta artık misyonerlik hareketi başlatılmış olup, Amerikan Protesten Kilisesine bağlı çok sayıda misyoner, Müslümanları kendi özbenliğinden koparmak ve Hıristiyanlığı yaymak için Irak'a gitmişlerdir[101].

Kafkasya'da da misyonerlik çalışmaları yapılmaktadır. Merkezi İsveç'te bulunan IBT (Institute of Bible Translation) İncil'i Adige, Kabartay, Osetin, Karacay, Çeçen, Nogay, Avar, Lezgi, Kumuk, Lak, Dargin, Tabsaran, Sakhur, Rutul, Agul, Andi ve Bezhti dillerinin bir kısmına tercüme ettirmiştir[102]. Bilhassa Batı ve Orta Kafkasya'da İslâmiyet'in çok güçlü olmadığını düşünen misyonerler, söz konusu bölgedeki Müslümanları, dinlerine kazandırma uğraşısı içerisindedirler. Bir Kafkasya uzmanı olan Ufuk Tavkul, 1990'li yıllarda Kafkasları defalarca ziyaret etmiştir[103]. 1993 yılında Karaçay-Çerkez ve Kabardin-Balkar Cumhuriyetleri'ni ziyareti esnasında, Misyonerlerin, Karaçay-Balkar diline tercüme edilmiş Hollanda basımı bir İncil'i bedava dağıttıklarını, ancak İslâmiyet'e yönelen halkın bunlara pek itibar etmediğini tespit etmiştir. Ancak, 1996 yılında bölgeye yaptığı bir diğer seyahat esnasında Kislovodsk (Narsana) isimli Rus şehrinde yaşayan bazı Karaçay gençlerinin Hıristiyanlığı kabul ettiklerini gözlemler[104].

2.5. Misyonerlerin Müslümanlara Uyguladıkları Bazı Metotlar

Bütün insanları olduğu gibi Müslümanları da Hıristiyanlaştırma düşüncesi başlangıçtan beri misyonerlerin hedeflerinden birisi olmuştur. Bunun için çeşitli çalışma metotları geliştirilmiş ve taktikler uygulanmıştır. Bu amaçla düzenledikleri Misyoner Kongrelerinden birinde; İslam dünyasındaki tasavvuf ve tarikat anlayışı ve bu

[100] Şinasi Gündüz, "Misyonerlik ve Hıristiyan Misyonerler*", Diyanet İlmi Dergi*, Ankara: C. 38, S. 2, 2002, s. 16.
[101] Ali Rıza Bayzan, *Küresel Vaftiz*, İstanbul: Kültür Sanat Yayınları, 2004, s. 326.
[102] Gündüz, *Misyonerlik ve Hıristiyan Misyonerler*, s. 16.
[103] Arslantürk, a.g.m. , s. 386.
[104] Arslantürk, a.g.m., s. 387.

anlayışlara olan bağlılık üzerinde durulmuş, şeyhlerin veya ileri gelen müritlerin kandırılarak misyon faaliyetlerine alet edilebileceği, onları yanıltmak ve bu gayeye ulaşabilmek için de eleman yetiştirip bu teşkilatlara sokmanın en uygun yol olabileceği kanaatine varılmıştır[105].

İslam ülkelerinde görev yapan misyonerler daha önce arz etmeye çalıştığımız diğer bölgelerde uygulanan metotları uygulamışlar ve bu coğrafyaya mahsus daha başka bazı metotlar geliştirmişlerdir.

Misyonerler bulundukları ortamda ortak bir zemin bularak oradan başlamayı tercih etmektedirler. Burada Aziz Pavlus'un yaptığı gibi "ondan görünme" yolu da açık görünmektedir. Anlatılan hususlar, muhatabı planlı olarak, adım adım kendi sahasına çekme projesidir. Yapılan tavsiyeler, özellikle dini bilgisi az olan kimseler için kurtulması zor bir tuzağı andırmaktadır. İslam dünyasında ve ülkemizde misyonerler böyle kimseleri seçmekte, Hıristiyan olanlar da böyle kişiler arasından çıkmaktadır.

Misyonerlerin İslam dünyasında uyguladıkları önemli bir diğer misyon metodu da, müsteşrik yetiştirerek gerek İslam ülkelerindeki çeşitli seviyelerdeki okullarda, gerekse Batı üniversitelerinde İslam ile alakalı olumsuz görüşler imal etmeye çalışmaktır. Bu metot kendini anlatmaktan ziyade karşısındakini kötülemek üzerine kurulmuştur. Müsteşriklerce imal edilmiş bazı fikirler şunlardır:

İslam maddi bir din olup onda ruhiyat yoktur. Dünyaya çağırır, sevgi, muhabbet ve nefis temizliğine çağrı yoktur. Savaş dinidir, kendinden olmayanlara düşmanlık yapmayı öğütler. Çok evliliğe müsaade eder. Ayrıca, İslam'ın ana kaynakları olan Kur'an ve Hadis etrafında şüphe oluşturmaya çalışırlar[106]

İslam dini ile alakalı yazı yazan araştırma yapan Hıristiyanlar, asırlardır var olmuştur. Özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren bu sayı kat kat artmıştır. Bugün yüzlerce Avrupa ve Amerika üniversitesinde İslam araştırmaları bölümü bulunmakta, bu bölümlerde binlerce müsteşrik görev yapmakta ve İslam âleminde

[105] Günay Tümer ve Abdurrahman Küçük*, Dinler Tarihi*, Ankara: Ocak Yayınları, 1993, s. 413.
[106] Muhammed El Behiyy, "el-Mübeşşirun ve'l-Müstebşirun fi Mevqıhim mine'l – İslam", *Mecelletü'l-Ezher*, C. 31, S. 3–4, s.394.

misyonerlik yapacak Hıristiyanların yanında, on binlerce Müslüman öğrenci de bu bölümlerde eğitim görmektedir. Papalığın da 1926 yılında kurulmuş, oldukça büyük ve son derece zengin imkânları olan, İslam Araştırmaları Enstitüsü bulunmaktadır. Bu enstitüde daha çok İslam devletlerinde görev yapacak papazlar yetiştirilmektedir. Bazı İslam ülkelerinden Müslüman öğrencilerin de öğretim gördüğü enstitünün 1999–2000 öğretim yılında toplam öğrenci sayısı 1430 dur. Papalık Dinler arası Diyalog Konseyi ile müşterek çalışan Enstitü ülkemizde de iyi bilinen *Encounter* ve *İslamo Christiano* adlı akademik dergileri de çıkarmaktadır[107].

İngiltere'de Birmingham Üniversitesi bünyesinde bulunan Selly Oak College İslam Araştırmaları ve Hıristiyan Müslüman Diyaloğu, Westhill Koleji, Doğu Dinleri, Sosyal Çalışmalar vb. birçok bölüm bulunmaktadır. Bu mevzuyla alakalı geniş bilgi önceki bölümlerde ifade edilmiştir.

Selly Oak College'de misyonerlik eğitimi almak amacıyla gelenler için, gerçekten en ince ayrıntılarına kadar her şey düşünülerek çeşitli imkânlar hazırlanmıştır. Bekâr olanlar için pansiyonlar, evliler için daireler mevcut olup, zamanın eğitime ayrılmasını temin için adaylara yemek, çamaşır yıkama, ütü vb. her türlü hizmet verilmektedir. Küçük çocuklar için kreş, yetişkinler için okul, İngilizce bilmeyen eş ve çocuklar için özel öğretmenler eşliğinde İngilizce dil kursları düzenlenmektedir. Görevliler mahalli kilise ve misyonerlik cemiyetleriyle tanıştırılmakta, yaptırılan çeşitli görevlerle görevlinin tecrübesi ve kendine güveninin artmasına yardım edilmektedir. Dünyanın birçok ülkesinden gelen çok sayıda öğrencinin katılımlarıyla gerçekleştirilen dini, ilmi ve kültürel faaliyetlerle elemanların kültürleri artırılarak çoğulculuk adeta orada yaşatılmaktadır. Bu imkânlara ilave olarak eğitime alınan misyonerlerin çeşitli yerleri gezip görebilmelerini temin için her hafta sonu seyahatler, akşamları sinema ve tiyatro programları düzenlenmektedir[108].

Günümüzde teknik imkanların artmasına paralel olarak misyon metotları ve kullanılan aletler de artmış bulunmaktadır. Mahalli, bölgesel, ulusal veya uluslararası yayın yapan ne kadar televizyon ve radyo kanalının Hıristiyanlık propagandası yaptığını

[107] Erdem, a.g.m. , s. 50.
[108] Erdem, a.g.m. , s. 51.

belirlemek bile mümkün değildir. Kiliselerce hazırlanan programlardan bazılarının ülkemizde bile gösterilmiş olduğunu düşünürsek bunun boyutlarını tahmin edebiliriz. Ayrıca, 24 saat Hıristiyanlık anlatan Kaliforniya merkezli Europe televizyonu misali, uluslararası yayın kuruluşları mevcuttur. İnternette Hıristiyanlıkla ilgili binlerce site vardır. Herhalde Hıristiyanlık hakkında bilinmesi gerekenlerin tamamını internet sitelerinde bulmak mümkündür. İnternet başka bir ifadeyle e-ticaret bile misyonerliğin hizmetine sokulmuştur. Kurulan bir site ile başta hediyelik eşya olmak üzere çeşitli mamuller satışa sunulmuş, buradan elde edilecek gelir misyonerlik faaliyetlerini desteklemek amacıyla kullanılmıştır[109].

Misyoner cemiyetleri Hıristiyanlığın mesajını tüm dünya insanlarına ulaştırma hedefini yerine getirirken hiçbir toplum katmanını atlamamış, tamamına ulaşmanın yollarını bulmuşlardır. Örneğin; Katolik Kilisesi 'Çocuk Misyonerlik Cemiyeti'ni çoktan kurmuş, 1993 yılında küçük misyonerlerin doğuşunun 150. yılı kutlanmıştır. Hedef, çocukların dine bağlı olarak yetişmelerini temin etmek, eğitimlerine katkıda bulunmak ve çocukların yapabilecekleri çalışmalardan istifade etmek olarak açıklanmış, her bölgenin benzeri cemiyetler kurması tavsiye edilmiştir. Toplumlarda çoğu kere kendilerine hizmet götürülmesi unutulan veya göz ardı edilen görme, işitme ve konuşma engelliler gibi özürlü kimseler Hıristiyan cemaatler tarafından unutulmamış olup, onlara da ulaşmanın yolları bulunmuştur. Onlarla ilgili çeşitli metotlar geliştirilmiştir[110].

Bütün bu faaliyetler insana her şeyden önce, bu işin hangi imkânlarla yürütüldüğünü, bu kadar çok işin hangi kaynaktan beslendiğini düşündürmektedir. Konuyu Katolik Kilisesi yönünden ele alırsak, bir zamanlar Avrupa'nın tek kilisesi olan ve tüm kıtayı idare eden kilisenin elinde çok büyük topraklar vardı. Bugün bu yerlerin çoğu meskûn yerler olup kira getiren mülkiyetler haline gelmiştir. Kilise kendi belgelerinde bile 18. ve 19. yüzyıllarda yani sömürgecilik çağında misyonerlik faaliyetleri için paranın Avrupa devletlerinden geldiğini itiraf etmekte, ancak modern devletlerin artık yardım etmediklerini, misyonerlik masraflarının halktan gelen paralarla karşılandığını ifade etmektedir.

[109] Erdem, a.g.m. , s. 52.
[110] Erdem, a.g.m. , s. 52.

Avrupa ve Amerika'da kiliseye üye olan Hıristiyanlardan kilise vergisi alınmaktadır. Bugün tüm kiliselerin en önemli gelir kaynakları bu vergilerdir. Gönüllü bağışlar ve kilise adına vakfedilmiş mülkler de ciddi bir gelir kaynağıdır. Ayrıca, geliri misyonerlik çalışmalarında kullanılmak üzere bir takım ticari faaliyetler de yapılmaktadır. Ayinlere katılmış kimselerin bileceği gibi, hemen her ayinden sonra özellikle misyonerlik cemiyetleri için toplanan paralar da iyi bir gelir kaynağı olmaktadır[111].

Ülkemizde olduğu gibi dünyada da yapılan misyonerlik faaliyetlerinin en çok bilineni kapı kapı dolaşarak İncil'in, Hıristiyanlık ve Hz. İsa ile ilgili kitapların dağıtılmasıdır. Son günlerde misyonerlerce milyonlarla ifade edilen adetlerde İncil dağıtılmıştır. Bunların dışında çeşitli yayınlar dağıtma, mektupla İncil kursları düzenleme gibi etkinlikleri devam etmektedir. İnternetin yaygınlaşmasıyla birlikte web siteleri yolu ile propaganda yapmaya ağırlık verdikleri de görülmektedir. Müjde FM ve Radyo Kumru gibi çeşitli radyo istasyonlarından da Türkçe Hıristiyanlık propagandası yapılmaktadır[112].

Yukarıda ifade edilenlerle beraber şu metotlar da Müslümanları Hıristiyanlaştırmada kullanılan özel yollar arasında yer alır.

1. Müslümanlarda cehalet ve maneviyatsızlık teşvik edilmelidir.
2. Dünyayı terk etmenin fazileti anlatılarak, bu dünyada Müslümanların şuursuz kalmaları sağlanmalıdır.
3. "Her şey Allah'ın takdiri ile olur" düşüncesi Müslümanların zihinlerine yerleştirilerek; onlara, hastalıkların tedavisini aramamaları ve hastalık içinde yaşamaları temin edilmelidir.
4. İslam'ın sadece ibadet dini olduğu vurgulanmalıdır.
5. Ticaret gemileri batırılarak, çarşılar yakılarak iktisadi çöküntüye sebebiyet verilmelidir.
6. Devlet adamlarına ülke imkânlarını kendi yararları için kullanmaları sağlanmalıdır.
7. Müslümanların çocuklarını dini okula göndermemeleri sağlanarak; kendi dinleri hakkında cahil kalmaları sağlanmalıdır
8. Rum ve Ermeni çocuklarının Müslümanlara düşman olarak yetişmeleri sağlanmalıdır.
9. Müslümanlara da atalarının ne kadar cahil olduğu aşılanmalıdır.

[111] Erdem, a.g.m. , s. 53.
[112] Erdem, a.g.m. , s. 53.

10. İslam'ın kadına hakaret ettiği yayılmalı, Kuran'ın kadını küçük düşürdüğü, İncil'in ise kadını yücelttiği, onu muhatap aldığı bu nedenle Hıristiyan olunması gerektiği vurgulanmalıdır.
11. Müslümanlara İslam'dan kastın mutlak din olduğu, bu dinin Yahudilik de Hıristiyanlık da olabileceği aşılanmalıdır.
12. Kilise yapmanın haram olmadığı yayılmalıdır.
13. Müslümanları ibadetlerinden men etmeye çalışılmalıdır.
14. Müslümanların akidelerine bidatler sokup, İslam gericilik ve terör dini olmakla suçlanmalı, İslam ülkelerinin geri kaldığını söyleyerek onların İslam'a olan bağlılıkları zayıflatılmalıdır.
15. İslam'ın sadece Arapların dini olduğu yayılmalıdır.
16. Müslümanları Kur'an hakkında şüpheye düşürmek için içinde noksanlık ve fazlalık bulunan tahrif edilmiş tercümeler hazırlanmalı, hadisler hakkında Müslümanlar şüpheye düşürülmelidir.
17. Fakirlik, ekonomik çöküntü ve geri kalmışlık istismar edilmelidir.
18. İslam'ın şiddet ve savaş, Hıristiyanlığın ise sevgi dini olduğu imajı verilmelidir.
19. Müslümanlar inançları konusunda şüpheye düşürülmelidir.
20. İslam'ın gelişmeye mani, Hıristiyanlığın ise bir medeniyet dini olduğu vurgulanmalıdır.
21. Müslümanlar arasında Sünni- Şii, ırkçılık, sınıfçılık gibi konular teşvik edilmeli, bu konuları işleyen kitaplar neşredilmeli, farklı milletten olan Müslümanların arasına düşmanlık sokulmalı ve böylece düşmanlık körüklenmelidir [113].

[113]Günay, a.g.e. , s. 139–140.

III. BÖLÜM

TÜRKİYE'DE MİSYONERLİK FAALİYETLERİ ve HEDEF KİTLELERİ

3.1. Türkiye'de Misyonerliğin Tarihi Boyutu

Hıristiyanlarla Müslümanlar arasındaki ilişki oldukça eski olup İslam'ın ilk dönemlerine kadar uzanır. 7. yüzyılda İslam, genç ve dinamik bir inanç sistemi olarak, tarihte hiçbir dinin başaramadığı oranda hızlı bir yayılma göstermiş, kısa zamanda farklı etnik ve kültürel kimliklere sahip kitleleri kendine taraftar edinmiştir. İslam'ın bu dinamizmi, Müslümanları kısa zamanda siyasal, kültürel ve ekonomik bağlamda oldukça güçlü egemen bir hale getirmiş; böylelikle İslam, Hıristiyanlığın ana vatanı sayılan yörelerde, yani Filistin, Ürdün, Suriye, Anadolu ve Kuzey Afrika'da hızla yayılmıştır. Hatta Müslümanlar, ilerleyen dönemlerde İspanya'nın önemli bir kısmında Balkanlarda ve benzeri yerlerde de egemenliklerini tesis etmişlerdir[114].

Hıristiyanlığın Anadolu'daki misyon faaliyetleri çok eskiye dayanmaktadır. Hz. İsa'dan sonra 257 senesinde doğan Gregory isimli misyoner, Anadolu'da yürütülen misyon faaliyetlerinde ilk akla gelen isim olmuştur. Kayseri'de bir Hıristiyan kadın tarafından yetiştirildikten sonra Roma'da prens Tiridattes'in hizmetine giren bu kişi, prens Tiridat'ı Hıristiyanlığa ikna ettikten sonra Tridat'la birlikte yaptığı misyon faaliyetleri sonucunda Anadolu'da yaşayan putperest Ermeniler, Hıristiyanlığa geçmiştir.[115]

Hıristiyanlığın Anadolu'daki misyon faaliyetleri Grogory 'den sonra da devam etmiştir. Türklerin Anadolu topraklarına hâkimiyetiyle beraber devam eden misyoner faaliyetler bu dönemle birlikte etkili olmamıştır. Zira başta Anadolu ve Avrupa olmak üzere arka arkaya devam eden İslam fetihleri bu bölgede ki Hıristiyan kiliselerinin hayatiyetlerini kaybetmesine sebep olmuştur.[116]

İslam'ın bu hızlı yayılışıyla siyasal ve kültürel açıdan Müslümanların sahip oldukları güç, diğer İslam karşıtlarıyla birlikte Hıristiyanları ve teokratik yapısıyla Batı

[114] Gündüz ve Aydın, a.g.e., s. 34.
[115] Erol Güngör, *Türkiye'de Misyoner Faaliyetleri*, İstanbul: Ötüken, 1999, s. 16
[116] Güngör, a.g.e., s. 17

Hıristiyanlığının patronajlığını yürüten Papalığı fazlasıyla rahatsız etmiştir. Nitekim Ortaçağ boyunca Batı Hıristiyan dünyası, bu hızlı yükselen gücü durdurmanın ve geri püskürtmenin yollarını aramışlardır. Bu çerçevede birkaç yüzyıl sürecek olan çeşitli Haçlı Seferleri düzenlenmiş[117], bu seferlerin bazılarında elde edilen kısmi başarılarda, ele geçirilen yörelerin Hıristiyanlaştırılmasına ve buralardaki İslami kültürel değerlerin yok edilmesine çalışılmıştır.

Müslümanların güçlü oldukları bu dönemlerde, kilisenin ve Hıristiyan misyonerlerin önceliği, İslam egemenliği altında yaşayan ve ana kilise tarafından sapkınlıkla suçlanan Hıristiyan grupları, kendi cemaatlerini oluşturmaya çalışmışlardır. Bununla birlikte misyonerler, kitleler halinde insanları kendisine çeken, siyasal ve kültürel yönden güçlü olanların dini konumunda bulunan İslam'ın cazibesine karşı, kendi inanç esaslarını savunmak, Hıristiyan halkların İslam'a yönelmesine engel olmak, İslam'a giren Hıristiyanları yeniden Hıristiyanlığa döndürmeye çalışmak ve İslam'a karşı polemik üretmek konusunda yoğun çaba sarf etmişlerdir[118]. Dolayısıyla Müslümanların her yönden güçlü oldukları bu dönemde Hıristiyan misyonerlerin Müslümanları Hıristiyanlaştırmaya yönelik çabalarından çok, İslam'a karşı kendi cemaatlerini bir arada tutabilmek ve Müslümanların otoritesi altında yaşayan farklı Hıristiyan grupları kendi kiliselerine çekmek yönünde faaliyetleri olmuştur. Bu arada, çeşitli İslam ülkelerine seyahatler yapan belirli Hıristiyan tarikatlarına mensup keşişler ve Hıristiyan seyyahlar, İslam'a karşı mücadele edebilmek amacıyla İslam'ı ve kendilerine göre İslam dininin eleştirilebilecek zayıf yönlerini öğrenmeye çalışmışlardır[119]. Örneğin, Ortaçağ'da çeşitli İslam ülkelerine seyahatler yapan Fabri ve Piloti gibi Hıristiyan seyyahlar bu çerçevede faaliyet göstermişlerdir. Bunlardan Piloti, Müslümanların Hıristiyan oldukları ya da Hıristiyanlaştırıldıkları takdirde, onlardan çok iyi Hıristiyan olacağını; zira onların adâlet, bağış ve ihsana büyük önem verdiklerini vurgulamıştır. Yine bu dönemde kilise, İslam'a karşı mücadele kapsamında İslam inancının öğrenilmesinin önemini vurgulamıştır. Bu bağlamda 1311-1312'de

[117] Arslantürk, a.g.m., s. 384.
[118] Gündüz ve Aydın, a.g.e. , s. 35.
[119] Gündüz ve Aydın, a.g.e. , s. 35.

gerçekleşen Viyana Konsili'nde Hıristiyan Batı ülkelerindeki üniversitelerde Arap dilini ve İslam kültürünü okutan kürsüler kurulması yönünde kararlar alınmıştır[120].

1800'lü yıllarda Osmanlıların, Avrupa karşısında zayıflaması ve buna karşın Avrupa'nın Rönesans, reform ve sanayi inkılâbıyla beraber gelişmesine bağlı olarak, Türkiye'de misyonerlik faaliyetlerinin hızlı bir şekilde yeniden canlandığı görülmektedir. 1856 yılında ilan edilen Islahat Fermanı ile din değiştirme yasağı kaldırılmış, 1878'de Protestanların durumunu belirleyen nizamname ile de misyonerlerin önü iyice açılmıştır. Bu dönemde Protestanlarca açılan Bible House isimli misyoner merkeziyle beraber Protestanlığın yayılması hızlanmıştır.[121]

Bu dönemde ortaya çıkan diğer bir mesele de Müslümanlıkta dinden dönenlerin irtidat hükümlerine tabi olması ve bunun sonuncunda idam edilmesi olmuştur. Bu durumu yürüttükleri misyoner faaliyetleri karşısında en büyük engel olarak gören misyoner teşkilatları, Osmanlı'daki Batılı ülkelerin temsilcileri vasıtasıyla bu hükmün uygulanmamasını istemişler, Osmanlı hükümetinden bu yönde taahhüt almışlardır.[122] Özellikle İngilizlerin çabaları sonuncunda 1834 yılında çıkarılan bir kanunla Hıristiyanların mezhep değiştirmesi yasaklanmıştır. Böylece İngilizler, Osmanlı topraklarında daha serbest faaliyet imkânı elde etmiştir.[123]

Osmanlı üzerindeki baskıları neticesinde Hıristiyanlara yönelik çeşitli kanunların çıkmasına neden olan özellikle İngiliz ve Amerikan menşeili misyoner örgütler, Osmanlı topraklarında ve Anadolu'nun çeşitli şehirlerinde bu amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik okullar ve cemiyetler açmışlardır. Bu örgütlerin çalışmaları neticesinde açılan ve bugün de eğitim ve öğretime devam eden misyoner okullardan bazıları şunlardır:

1. Bursa Amerikan Kız Koleji
2. Robert Koleji
3. Sen Bennua Lisesi
4. Hıristiyan Genç Erkeler Birliği

[120] Gündüz ve Aydın, a.g.e. , s. 35.
[121] Günay, a.g.e, s. 202
[122] Mustafa Gülcan, "Osmanlı'da Gayri Müslimler", *Tarih ve Medeniyet Dergisi*, S. 61, Nisan, 1999, s. 29
[123] Günay, a.g.e, s. 203

5. Ermeni Mektepleri[124]

Başta Amerika ve İngilizler olmak üzere çeşitli batılı ülkelerin desteğini alan misyonerlerin açtığı okullar elbette bunlarla sınırlı kalmamıştır. O kadar ki sadece Protestanların Harput ve çevresinde açtığı okulların ve cemiyetlerin sayısı 83 tür. 20. yüzyıla gelindiğinde ise bu rakam Anadolu'da 800'ü bulmuştur.[125]

Osmanlı devletinin son döneminde devletin gücünü kaybettiğinin farkında olan misyoner örgütler, Osmanlı toprakları içerisinde kalan kutsal yerlerin tekrar geri alınabilmesi ve diğer azınlıkların Protestanlaşması için bölgeye gelen Protestanlar çeşitli zeminlerde bir araya gelerek meseleyi tartışmışlar ve kendilerine göre strateji belirlemişlerdir. Bu strateji şu başlıklardan oluşmuştur:

1. Dil öğrenme
2. Tercüme faaliyetlerine ağırlık verme
3. Okullar açma
4. Hastaneler açma
5. Mesleki eğitim ve fakirlikle mücadele maksadıyla cemiyetler kurma[126]

Osmanlı devletinin son zamanlarında görülen misyoner çalışmaları daha çok Protestan menşeli olmuştur. 1913 yılı itibariyle Türkiye organize olmuş 148 Protestan kilisesi, 15500 görevli, Osmanlı topraklarında misyoner faaliyette bulunmuşlardır. Bu çalışmalar neticesinde 33000 çocuk cumartesi okuluna devam etmeye başlamıştır. Yine misyon teşkilatlarına bağlı çeşitli okullarda 25000 kız ve erkek talebe eğitim görmüştür. Osmanlı topraklarını kendileri için bir çalışma alanı olarak gören Protestan misyonerler başta Rum, Ermeni, Marunî, gibi Hıristiyan azınlıkları misyon çalışmaları sürecinde kendilerine yardımcı unsurlar olarak görmüşlerdir. Özellikle İngiliz büyük elçisi Conning desteğini alan Protestan misyonerler onun sayesinde Bab-ı Ali'den misyon çalışmaları için izin dahi çıkartmışlardır. Bu ortamda serbest çalışma alanı bulan Amerikan Board Şirketi de İstanbul, Antep, Sivas, gibi şehirlerde 151'e yakın misyoneri ile birlikte okul, hastane ve çeşitli kiliselerde misyon faaliyeti içerisine girmişlerdir. Özellikle Ermeni azınlığın içerisinden seçtikleri gençleri açtıkları okullardan mezun

[124] Güngör, a.g.e., s. 31–62
[125] Günay, a.g.e, s. 203
[126] Günay, a.g.e, s. 204

ettikten sonra ABD'ye gönderen bu şirket, onların birer misyoner olarak yetişmelerini sağlamışdır. Lakin sonraki dönemde Türkiye'ye dönmeyen bu gençler, bugün ABD'de yaşayan Ermeni diasporasının çekirdeğini oluşturmuştur.[127]

Hulasa, 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başı Osmanlı topraklarında misyonerliğin doruğa çıktığı bir dönem olmuştur. Özellikle Tanzimat'tan sonra Almanlar, İtalyanlar, İngilizler ve Amerikalılar Osmanlı topraklarında yoğun misyon faaliyeti içerisine girmişlerdir. 1918 yılına gelindiğinde Osmanlı toprakları bünyesinde Hıristiyanlığı yaymak amacıyla binden fazla misyoner teşkilatı ve okulu kurulmuş, bu okullara 25000 öğrenci devam etmiştir. Ayrıca bu dönemde misyonerler Osmanlı topraklarını bölgelere ayırmak suretiyle faaliyetlerini yürütmüşlerdir. Bu bölgeler şu şekilde sıralanabilir:

1. Balkan ülkelerinde Rus Ortodoks misyonerler,
2. Arap Ülkelerinde İngiliz CMS Teşkilatı,
3. Ermenilerin yaşadığı bölgelerde Amerikalılar,
4. Kuzey Afrika ülkelerinde Fransızlar, Misyon faaliyetini sürdürmüşlerdir.[128]

Ayrıca Amerika Büyük elçisi Hon Cox'un verdiği bilgiye göre sırf Amerikan Board teşkilatının yürüttüğü misyon faaliyetinin bilançosu şu şekildedir:

1. Meşgul olunan şehir, köy, kasaba sayısı 394,
2. Misyon faaliyetinde bulunmak üzere gelen Amerikan vatandaşı sayısı 254,
3. Menşei Türk olan yardımcı sayısı 1049,
4. Board teşkilatına bağlı özel okul ve kolej sayısı 35
5. Leylî kız mektepleri sayısı 27,
6. Umumi mektepler 508
7. Tedris altındaki talebe sayısı 25.171
8. Mabet adedi 400
9. Teşkilatlı kilise adedi 138
10. Bir yılda dağıtılan İncil ve diğer neşriyat sayısı 150.000,
11. Teşkilata ait değişik yerlerde yayın yapan gazete sayısı 13,
12. Kitap, matbaa v.s. 1.000.000,
13. Yıllık olarak Board teşkilatı tarafından Türkiye'ye gönderilen para (vasati) 700.000'dir.[129]

[127] Günay, a.g.e, s. 205
[128] Günay, a.g.e, s. 207
[129] Güngör, a.g.e., s. 26-27

3.2 Günümüz Türkiye'sinde Misyonerlik Faaliyetleri ve Amaçları

İnsanlığın ortaya çıkışından günümüze gelene kadar din olgusu tarihin her döneminde toplumların en başta gelen değerlerinden birisidir. Bu nedenle dinsiz bir toplum mümkün değildir. Din, tarihi ve sosyal varlık içerisinde bir gerçekliktir. Ancak, her dinin mahiyeti kadar, dinler arası ilişkiler de bu sosyal gerçeklik alanını belirlemede başlıca rol oynamıştır. Özellikle İslam dini söz konusu olduğunda dört büyük dinle(Hıristiyanlık, Yahudilik, Budizm, Hinduizm) ilişkileri, birbirlerine karşı hâkimiyet mücadeleleri din sosyolojisi açısından önem arz etmektedir. Özellikle Hıristiyanlık ve İslam ilişkileri tarihi süreçte diğerleriyle kıyaslandığında daha mücadeleci geçmiştir ve bugünde hala böyledir.[130] Bir bakıma Doğu ile Batı'nın sıcak mücadeleleri din temeline dayandırılmıştır. Bunun iki temel nedeninin olduğunu görüyoruz ki birinci neden Müslümanların, Hıristiyanlığın yayılma alanlarında kendilerine yer edinmiş olmaları. İkinci neden ise Hıristiyanlığın ve Müslümanlığın müntesiplerine yüklediği davet görevidir.

Birinci nedene göre Anadolu, Hıristiyanlığın ikinci vatanıdır. Bu vatan, Müslümanlar tarafından işgal edilmiştir. Bu işgale son verilmelidir. Asıl Haçlı Seferleri'nin gerçek nedeni de budur. Bu nedenle bu gün ve bundan sonra Anadolu'ya hâkim olabilmek için Batı'nın mücadelesi kesilmeden hep devam edecektir.

Bu gün ülkemizde bir çok Hıristiyan mezhebi misyon faaliyeti içerisindedir. Bu faaliyeti yürüten misyon teşkilatlarının büyük bir bölümünü geçmişte olduğu gibi Protestan Hıristiyanlar yürütmektedir. Bunlarla beraber diğer Katolik, Ortodoks Hıristiyanlar ve bazı bağımsız kiliseler ülkenin çeşitli bölgelerinde faaliyetlerine devam etmektedirler. Zira Türkiye Hıristiyan misyonerler için tarihi, siyasi ve dini bağlamda önemli bir ülkedir ve Asya'ya açılan bir kapıdır.

3.2.1 Türkiye'de Katolik Misyonerliği

Hıristiyanlık tarihine baktığımızda devlet, din adamları ve kilise bağlamında Hıristiyan misyonundan hiçbir şekilde ayrılmadıkları görülür. Bu sebeple tarih boyunca

[130]Arslantürk, a.g.m, s. 384.

Hıristiyanlar İncil'in yayılması için her türlü yola başvurmuşlardır. Bütün dünyayı Hıristiyanlaştırma hedefini kendilerine prensip edinen misyon güçleri, bu dünyadaki kurtuluşunu bu misyona bağlamış ve bunu gerçekleştirmek için de hiçbir fedakarlıktan kaçınmamışlardır. Bu misyonun, miladi ilk asırda havariler ve St. Paul ile kökleşirken etkileri günümüze kadar canlı olarak saklanmıştır.[131]

XII. yüzyılda Cistercienneler, XIII. Yüzyılda ortaya çıkan Dominiken ve Fransisken tarikatları, doğu kilisesiyle ayrışmasının arkasından dinamizmini yitirmiş olan Roma Katolik kilisesinin misyon faaliyetleri adına parlak bir sahifenin yeniden açıldığı bir dönem olmuştur. Zira Roma İmparatorluğunun ikiye ayrılması, kilise ayrışmasını da beraberinde getirmiş, 1054 yılına gelindiğinde Hıristiyanlık dünyasında bir birbirinden bağımsız iki ayrı kilse ortaya çıkmıştır. Bu ayrışma aynı zamanda din adamları üzerinde zaten sahip oldukları tanrısal otoritenin yanına siyasi ve maddi bir otoritenin de konmasına neden olmuştur. Böylece maddi ve manevi iktidarın bulunduğu Hıristiyan düzeni, aynı tanrısal otoriteye bağlanarak ideal bir Hıristiyan toplumunun da temeli atılmıştır. Lakin iki kilise arasındaki bu ayrışmanın sonrasında durgunluk dönemine giren misyon ruhu, işte yukarıda ifade edilen iki Hıristiyan tarikatının faaliyetleriyle yeniden canlılık kazanmıştır. Bu canlılık XVI. Yüzyılın sonunda Papa VIII. Clement'in" De Propaganda Fide" cemiyetini kurmasıyla devam etmiştir.[132]

Roma Katolik kilisesi XI. Yüzyılda, İstanbul Rum Ortodoks kilisesiyle ayrıldıktan sonra, Doğu Hıristiyanlığı üzerinde misyon faaliyetlerine yönelmiş, lakin Türklerin Anadolu'ya hakim olması ne Katolik kilisesine ne de Bizans kilisesine bu imkanı gerçekleştirme fırsatı vermemiştir. Lakin Katolik kilisesinin bu arzusu, hiçbir zaman bitmemiştir. Özellikle Fransisken ve Dominiken Katolik tarikatlarının ortaya çıkması, Katolik kilisesi adına yeni bir ümit kaynağı olmuştur. Bu tarikatlar, papalık tarafından kısa sürede onaylanarak dönemin en hareketli misyoner gurupları haline gelmiştir. Bu iki tarikat, kurtuluşun dünyada İsa'yı tanımayan insanlar olduğu müddetçe mümkün olmayacağı inancından hareketle "Evanjelizasyonu", hareketlerinin odak noktası olarak görmüşlerdir. XIII. Yüzyılda Katolik kilisesi içerinde misyonun babası

[131] Mehmet Aydın, "Katolik Misyonerliğin Dünü ve Bugünü", Türkiye de Misyonerlik Faaliyetleri, İstanbul: Ensar Neşriyat, 2004, s. 95–96
[132] Mehmet Aydın, a.g.m., s. 99

olarak görülen Ramond Lulle (1235–1316) Fransisken ve Dominiken misyonunun ateşli bir savunucusu olarak ortaya çıkmış, bütün Hıristiyan olmayanları Hıristiyan yapmak misyonuyla özellikle Müslümanlar üzerinde faaliyet içerisine girmiştir. Müslümanlara yaklaşabilmek ve onların bilginleriyle tartışa bilmek için mutlaka Arapçanın öğrenilmesi gereğini savunan Lulle, bu konuda papadan özel izin dahi çıkarmıştır.[133]

Batı kilisesinin doğuya yönelik faaliyetleri işte bu dönemde ortaya çıkan plan ve proje içerisinde yürütülmüştür. Osmanlı bünyesi içerisinde gerek Latin tüccarlar, gerekse konsolosluklar bünyesinde Fransisken ve Dominiken misyonu her zaman yürütülmüştür.[134] Lakin İstanbul'un fethiyle beraber Doğu kilisesinin himaye altına alınmış olması ve bu nedenle batıyla olan savaş durumu Katolikler için geniş faaliyet alanı bırakmamıştır.

XIX. yüzyıla gelindiğinde Osmanlıların içine düştüğü siyasi çöküntü, bütün Hıristiyan misyonerleri için olduğu gibi Katolik kilisesi için de misyon faaliyetlerinin yürütülmesi adına bir fırsat olarak ortaya çıkmıştır. Katolik misyonerler bu yüzyıldan itibaren Osmanlı coğrafyasına akıp faaliyetlerini sürdürürken, Katolik devletler de Doğu kilisesini ve Hıristiyan azınlığın durumunu bahane edip sık sık Osmanlı iç işlerine karışıp bu yönde yasalar çıkarılması için Osmanlı hükümetine baskılar yapmışlardır. Lakin şunun da bilinmesi gerekir ki Katolik kilisesinin doğudaki misyon faaliyeti salt Müslümanları Hıristiyanlaştırmak amacıyla yürütülmemiş, Müslümanlarla birlikte Doğu kilisesinin Katolikleştirilmesi de amaçlanmıştır. Hulasa, batı kilisesinin misyon faaliyeti hem Müslümanlara hem de Ortodoks Hıristiyanlara yöneliktir.

Osmanlı topraklarında, özellikle İstanbul'da XIX. Yüzyılın sonlarına doğru kurumlaşan Katolik teşkilatları, etkisi bu güne uzanan çok büyük gelişmeler kat etmişlerdir. Bugünde Vatikan'ın doğrudan desteklediği "Propaganda Fidei" teşkilatıyla Katolik Hıristiyanlar misyon faaliyetini sürdürmeye devam etmektedirler.[135]

II. Vatikan Konsili(1962–1965), Katolik misyonun hem stratejik bağlamda hem de metot bağlamında yeni gelişmelerin ortaya çıktığı bir toplantı olmuştur. Zira bu

[133] Mehmet Aydın, a.g.m., s. 100–101
[134] Mehmet Aydın, a.g.m., s. 101–107
[135] Mehmet Aydın, a.g.m., s. 121

konsil'de alınan kararla birlikte "Dinler arası Diyalog" sekreteryasını kuran Vatikan, o tarihe kadar gerilim stratejisiyle misyonunu yürütürken, bu tarihten sonra barışa ve diyaloga vurgu yapmaya başlamıştır. Bu alanda yüzlerce yayın yapan Katolik Kilisesi, böylece misyonunu yaymada yeni bir metot uygulamaya başlamıştır.[136]

"Hıristiyanlık, Müslümanlık" vs. tabirleri yerine "İbrahimi Dinler", "Müslüman İsevî", kavramlarını yerleştirmeye çalışan Katolik kilisesi, bu stratejiyle ilk önce Müslümanları Hıristiyanlığın hak olduğuna inandırmayı, sonrasında da Hıristiyan yapmayı amaçlamıştır.[137] Bunun yanında Fransisken ve Dominiken tarikatlarını Türk ve İslam coğrafyasında yeniden rehabilite etmeye çalışmış, Batı Üniversitelerinde Türkoloji bölümü okuyan Dominiken Tarikatı üyesi gençleri Türkiye ve Türkî Devletlere göndermek suretiyle buralarda misyon faaliyetine yöneltmiştir. Bu amaçla bugün İstanbul, Efes, Ankara'da bulunan Katolik kiliselerinin bir kısmı Dominikenlere tahsis edilmiştir. Bunun yanında Avrupa'da ortaya çıkmış pek çok Katolik tarikat üyesi kişiler, Türkiye'de sahipsiz kiliseleri onarma maksadıyla ülkemizde misyon faaliyeti yürütmektedirler. Bunlardan Assompsiyonist tarikatı mensupları İzmir Katolik Piskoposluğu emrinde faaliyet gösterirken, "Dirilmiş İsa'nın kardeşleri" tarikatı üyesi misyonerler Vatikan'ın bilgisi ve desteği sayesinde Konya ve Nevşehir'de faaliyetlerini sürdürmektedirler.[138]

3.2.2 Türkiye'de Ortodoks Misyonerliği

Türkiye'de Ortodoks misyonerliği konusuna girmeden önce Ortodoks kilisesi ve misyonerliği kavramlarının bilinmesi, meselenin ehemmiyeti açısından gerekli bir husustur. Zira bütün Hıristiyan kiliselerinin misyon amacı bir olsa da kullandıkları metotlar ve amaçları gerek siyasi, gerekse dini açıdan birbirinden farklı olmuştur.

Ortodoks Hıristiyanlar dendiği vakit ilk akla gelen Kadıköy Konsili(451) 'ne kadar ana guruptan ayrılan Hıristiyan Mezhepleri yani "Monofizit" olarak nitelendirilen Süryani, Ermeni, Kıptî, Habeşli Hıristiyanlar, Nesturiler, İstanbul Kilisesi gibi doğu kiliseleri akla gelmektedir. Türkiye'de Ortodoks kilisesi dendiği vakit "Pentarşi", yani

[136] Mehmet Aydın, a.g.m., s. 122
[137] Sezen, a.g.e., s. 14
[138] Mehmet Aydın, a.g.m., s. 123

beş patrikle yönetilen kilise anlayışı akla gelmektedir.[139] Pentarşi anlayışa göre Hıristiyanlığın beş önemli merkezi vardır. Bunlardan birincisi Roma'dır. Roma'dan sonra Roma imparatorluğunun başşehri İstanbul, sonra İskenderiye, Antakya ve Kudüs gelmektedir. Yine Pentarşi anlayışına göre Roma, bütün patrikler arasında kendisini birinci değil onlar üzerinde bir otorite olarak kabul ettirmek istemiş, ancak bunda başarılı olamamıştır. Bunun üzerine 1054 yılından sonra Pentarşi'den ayrılmıştır. Geriye kalan dört patrik arasında İstanbul Patriği eşitler arasında birincidir.[140]

1453 yılında İstanbul'un Türklerin hâkimiyetine girmesiyle beraber, Ortodoks kilisesinde yeni bir düşünce ortaya çıkmıştır. Bu düşünceye göre İstanbul Patriği Türklerin egemenliğinde yaşamaktadır. Bu yüzden de Ortodokslar üzerindeki hâkimiyetini kaybetmiştir. O halde bütün Ortodoksları kuşatacak yeni bir bağımsız kiliseye ihtiyaç vardır. Bu merkezde Moskova Kilisesidir. Bu anlayışa bağlı olarak 1589 yılında Moskova kilisesi patrik düzeyine çıkartılmış, özellikle Slavlar, Ruslar, üzerinde etkinlik sağlayarak önemli bir konuma gelmiştir. Bu durum İstanbul Patrikliği ile Moskova patrikhanesinin, günümüzde dahi devam eden hâkimiyet rekabetini doğurmuştur.[141]

Günümüz dünyasında Ortodokslar üzerinde etkisini hissettiren iki merkez bulunmaktadır. Bunlardan birincisi Moskova Patrikhanesi, diğeri ise Fener Rum Patrikhanesidir. Moskova Patrikhanesi misyonerlik yapacak durumda değildir. Zira her şeyden önce kendisi misyonerlik hedefine muhatap olmuştur. Zira hâkimiyeti altındaki bölgelerde Ortodoks nüfusa yönelik Protestan ve Katolik misyonerliğe karşı mücadele etmektedir. Fener Rum Patrikhanesi ise günümüzde tarihsel olarak Ortodokslar arasında icra ettiği misyona yeniden kavuşmak istemektedir. Zira bugün Fener Rum Patrikhanesi, Lozan Antlaşması gereği bu hüviyetini kaybetmiş, ancak yeniden ve daha fazlasını kazanmak istemektedir. Geçmişte Osmanlı tebaası içerisinde yaşayan Ortodoksların ruhani kilisesi durumunda olan bu patrikhane, günümüz de Lozan antlaşmasına aykırı olarak bunun ötesinde tıpkı Vatikan'da olduğu gibi dünyadaki bütün

[139]Ahmet. H. Eroğlu, "Türkiye'de Ortodoks Misyonerliği", *Türkiye de Misyonerlik Faaliyetleri* İstanbul: Ensar Neşriyat, 2004, s. 137
[140].Eroğlu, a.g.m., s. 137
[141] Eroğlu, a.g.m., s. 138

Ortodoksların ruhani hâkimiyetini (ekümenik) almak istemektedir. Hatta bu konuda ABD ve AB tarafından destek görmektedir.[142]

Türkiye'de Ortodoks misyonerliği üç ana konuda incelenmelidir:

Fener Rum Patrikhanesi'nin Nüfuz Genişletme ve Ekümenik olduğunu Empoze etme Çalışmaları

Bugün patrikhane, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda kendisine çizilen sınırları aşarak tarihi misyonunu devam ettirmeye çalışmaktadır. Aslında patrikhanenin bu çalışması yeni değildir. Osmanlı devletinin son dönemlerinde devletin zayıflamasını fırsat bilen bütün misyoner örgütler gibi fener patrikhanesi de bazı siyasi olaylara karışmış bunun sonucunda da Patrik V. Gregorious, Yunan isyanında isyancılarla işbirliğine girdiği gerekçesiyle idam edilmiştir. Daha sonraki dönemlerde bu yöndeki faaliyetlerini yürüten Patrikhane, özellikle milli mücadele döneminde bozguncu ve pontusçu tavırlarıyla özellikle Anadolu ve İstanbul'da kışkırtıcı faaliyet içerisine girmiştir. Kurtuluş savaşı sonrasında Lozan barış görüşmeleri sonrasında Patrikhanenin statüsü sadece İstanbul'da yaşayan Rumların ruhani hâkimi olmakla sınırlı tutulmuştur. Ancak patrikhane yine de Ruhban okulunu açma ve ekümenik hayallerinden hiçbir zaman vazgeçmemiştir. Patrikhane günümüzde çeşitli zeminlerde yaptığı toplantılarda, ekümenik vurgusu yapmakta, patrik de kendisini ekümen patrik olarak ilan etmektedir. Mesela 1994 yılında İstanbul'da yapılan ve dönemin Diyanet İşleri Başkanının da katıldığı "Dünya Barışına Katkı" toplantısında patrik, sonuç bildirgesine ekümen patrik olarak imza atmıştır. Yine 1995 yılında Patmos Adasında yapılan "Çevre ve Vahiy Sempozyumu'na" katılan patrik, adaya gelişinde Yunan ve Bizans bayraklarıyla karşılanmış, "Ekümenik Konstantinople Patriği" sıfatı ile devlet başkanlığı düzeyinde karşılanmıştır. Ardından 20–28 Eylül 1997 yılında yapılan Din, Bilim ve Çevre sempozyumunda patrik, kendisini dünyaya ekümenik olarak kabul ettirmek istemiştir. Ayrıca bu sempozyumun Trabzon'da yapılmak istenmesi, patrikhanenin ikinci bir emelinin Pontus'u diriltmek olduğunun göstergesi olmuştur. Bugün de hala ABD ve

[142] Eroğlu, a.g.m., s. 138

AB'den aldığı destekle çeşitli Avrupa ülkelerini ziyaret eden patrik, gittiği Avrupa ülkelerinde devlet başkanlığı statüsünde karşılanmaktadır. [143]

Pontusçu Faaliyetler

Bugün ülkemizde Ortodoks Hıristiyanların Misyonerlik faaliyeti olarak değerlendirilecek hususlardan birisi de pontusçuluk faaliyetleridir. Geçmişte olduğu gibi bugün de patrikhanenin misyon faaliyetleri içerisinde düşünülebilecek faaliyetlerinden birisi olan pontusçuluk, Yurdumuz üzerinde, başrolünü komşumuz Yunanistan'ın oynadığı oyunlardan yalnızca biridir. Bölgeye eski Yunanlıların verdiği ad olan ve deniz anlamına gelen Pontus, en geniş anlamıyla doğuda Kafkasya'dan bütün Karadeniz kıyıları boyunca Sinop ötesine kadar olan bölgedir Pontus, ve Karadeniz'in ilk adı değildir. Karadeniz'in ilk adı eski İran ya da İskit dilinde olması muhtemel koyu karanlık anlamına gelen "Ahşeana" dır. Buraya sömürmek ve ticaret için gelen Yunanlıların verdiği isim ise "Pontus Eukseinos" tur ve "Mutluluk Denizi" anlamına gelir ki buda hırçınlığı, bölge halkına yaşattığı acılarla adı daha evvel Koyu Karanlık – Ahşeana- olan "Karadeniz" sonradan gelen Yunanlıları mutlu etmiş demektir.[144]

Pontus Krallığı ise Yunanlılıkla hiç ilgisi olmayan Persli "Mithridates" sülalesi tarafından M.Ö.298'de kurulmuştur, M.Ö.63'de ise Roma orduları tarafından yıkılmıştır. Pontus Yunanlıların "Megalo İdea"larına araç olarak kullandıkları gibi hiçbir zaman Yunanlı olmamıştır.[145]

Bölgeye ilk yerleşim M.Ö.2500'de Turanî kökenli Sümerlere son veren Turanlı Guttiler (Kut'lar)'dir. M.Ö.1900–700 yılları arasında yine Turani bir kavim olan Kimmerler bütün Anadolu'yu da içine alacak şekilde hâkim oldu, bunları kısa süre sonra başta İskitler, Hurriler, Avarlar olmak üzere küçüklü büyüklü birçok Asya orijinli kavim izledi. Kuman, Peçenek, Hazar, Çepni, Oğuz... gibi boyların gelmesi bunlardan çok sonralarıdır. Greklerin bölgeye gelmesi ise M.Ö.4.-3. yüzyıllardır, onlardan önce Persler Anadolu'ya akın etmişlerdir, M.Ö.546 yılında Lidyalıları yenerek Adalar Denizine kadar bütün Anadolu'yu hâkimiyetleri altına almışlardır. Doğu Anadolu'da

[143] Eroğlu, a.g.m., s. 140
[144] Ahmet Turan,*Pontus Yalanı*, www.turan.tc/pontusdosyasi/index.htm (20.08.2007)
[145] Turan, a.g.m, www.turan.tc/pontusdosyasi/index.htm (20.08.2007)

yaşayan "Hint-Avrupa dillerinden olmayan bir dil kullanan" (bu tabir ünlü ansiklopedi Larousse'un "sondan eklemeli bir dil kullanan yani Ural-Altay dil ailesinden olan, bunun sonucu Turanlı bir kavim olduğu anlaşılan" anlamı çıkmasın diye ezilip büzülerek yaptığı bir tabirdir.) Urartulara da 600'lü yıllarda Persler son vermiştir.[146]

Bölge halkı, Roma hâkimiyetine girmesinden sonra 300'lü yıllarda Hıristiyan olan Roma İmparatorluğunun ve daha sonra Doğu Roma'nın baskısıyla zorla Hıristiyanlaştırılmışlardır.[147]

Pontus'un daha sonra kurulan ve Trabzon İmparatorluğu diye bilinen (1204 – 1461) devletle bir ilgisi yoktur. Bu devletin asli unsuru olan Rumlar ise (dinlerinden ve dillerinden ötürü Rum diye adlandırılanlar ve pek az bir kısmı Grek olan topluluk) 1828 Türk-Rus savaşında 3 günlük Rus işgaline fazlasıyla sevinerek kimliklerini açıkladıkları için 2000'den fazla aile bölgeyi terk etmiştir. Daha önemlisi 1924 mübadelesi ki bunda daha sonra bölgenin Yunanlaşması için Rusya ve Yunanistan'dan "Kordos Komitesi" adlı bir Yunan örgütünün yardımıyla getirilen Yunanlılar ve eskiden kalan pek az Rum bölgeden ayrılmıştır. Bölgede mübadele sonrası Türk'ten gayrı ırki ve dini bir oluşum kalmamıştır.[148]

Bugün Karadeniz bölgesinin tarihi ve kültürü ile ilgili yayınlarda, bu bölgede yaşayan insanların aslında Rum ve Hıristiyan oldukları vurgulanmakta, atalarının zorla Müslüman yapıldığı tezi işlenmektedir. Yapılan maksatlı yayınlarda nüfus mübadelesinde bu bölgeden alınarak, Yunanistan'a göç ettirilen Rumlar hakkında hiçbir bahis geçmezken bu yönde yapılan bilimsel araştırmalara da itibar edilmemektedir. Ortodoks Hıristiyanların, Yunanistan ve Patrikhane merkezli yayınladıkları bu kitap ve broşürlerde pontusçu faaliyetler ve amaçlara yönelik propaganda yapılmakta, böylece bölge halkının İslam dini ve Türkiye Cumhuriyeti ile bağlarını zayıflatmaya çalışılmaktadır. Özellikle bu yayınlar, Atina'daki Küçük Asya Araştırmalar Merkezi gibi kurumlar ve Yorgo Andreadis gibi Pontus idealine uygun çok sayıda kitap yazan birisi tarafından yapılmaktadır.[149] Ayrıca bölgedeki yemeklerden folklora(horon),

[146] Turan, a.g.m, www.turan.tc/pontusdosyasi/index.htm (20.08.2007)
[147] Turan, a.g.m, www.turan.tc/pontusdosyasi/index.htm (20.08.2007)
[148] Turan, a.g.m, www.turan.tc/pontusdosyasi/index.htm (20.08.2007)
[149] Eroğlu, a.g.m., s. 143–144

bölgeye özgü müzik aletlerine varıncaya kadar birçok kültürel unsurun, aslında Helen'e ait olduğu iddia edilmektedir.[150] Özellikle müzik aletlerinin ki bunlardan ilk akla gelen kemençe ve çift düdüklü tulum, orta Asya Türk kültürüne ait olduğu bilinen bir gerçektir. Zira Orta Asya Türklerinde şaman Baksıların kullandığı saza "kopuz" da denir. Kopuz bugünkü Türk bağlamasının atasıdır. İçi boş bir teknesi ve uzun bir sapı vardır. Tel yerine kıl kullanılır ve ilk dönemlerde mızrapla değil "yay"la çalınırdı. Kopuzun, Anadoluda aldığı bir şekil de bugün Türk halk müziğinin temel sazlarından biri olan "kabak kemanesi"dir (kemençe de denir) . Teknesi içi boş bir kabaktır ve iki karış sapı, burguları vardır. Tellidir ve yayla çalınır. Bugün Lazlara özgü bir saz olan kemençe de temel yapısı itibariyle bir "kemane"dir. Sapı kısadır, teknesi uzun ve ağaçtır, tellidir ve yayla çalınır.[151]

Bağlama, kabak kemanesi ile çalınan ezgiler ve makam denilen ses dizgileri itibariyle, aynı seslerden oluşur. Karadeniz ezgilerinin de bütün bölgelerde olduğu gibi "yerel" özellikleri vardır. Kısacası hem bağlamanın hem de kabak kemanesinin atası kopuzdur. Rosanyi'nin Dünya Tarihinde Türklük adlı eserinde verdiği bilgiye göre Kemençe, Kuman Türklerinde erkek ismi olarak da kullanılmıştır. Kumanların, Lazları da içine alan bölgenin etnik oluşumunda etkin bir unsur oldukları da bilinen bir gerçektir. Önemli birer Türk sazı olan ve yine Pontus'a mal edilen "tulum" ve "çifte düdükle" ilgili araştırmalar bu sazların, bölgenin etnik oluşumunda etkin olan Avar Türklerinin enstrümanları olduğunu göstermektedir.[152]

Çok önemli olan bu bulguları, L.Rosanyi, Macar Arkeolojisinde Hunlar, Avarlar, Macarlar adlı eserinde söyle değerlendirmektedir:

> *"Bu eser muhaceret devrinden kalmış biricik musiki aletidir. Bu alet 1933 senesinde Szolnok vilayetinde –şimdiye kadar yalnız kısmen kazılmış- bir mezarlıkta çıkmıştı. Bir Avar erkek iskeleti el kemikleri arasında bulunmuş, turna kemiğinden yapılmış bir çift-kaval vardır, ses deliklerinin sistemli sıralanışı (2-5) delik ve kemik işlenmesinin ince ve muayyen olması çok yükselmiş bir tekniği gösteriyor. Bu alet kendi cinsinin en mükemmel tipindedir ve her halde uzun bir tekamülün mahsulüdür. Benzerleri Kafkas ve*

[150] Eroğlu, a.g.m., s. 144
[151] Turan, a.g.m, www.turan.tc/pontusdosyasi/index.htm (20.08.2007)
[152] Turan, a.g.m, www.turan.tc/pontusdosyasi/index.htm (20.08.2007)

Türkistan'da ve bilhassa İtil civarındaki halklarda bu gün de bulunuyor.[153]

Bu alet hakkında Arkeologia Hungaria serisinde müstakil bir cilt çıkaran Barth, Çin ve Garbi Avrupa arasındaki sahalarda bulunan her çift-kaval tiplerini tetkik ederken şu neticeye varmıştır: "*İtil civarındaki numunelerin Avar Zummara tipinden daha çok inkişaf etmiş oluşu bu kavalların yayılma merkezinin de takriben Ural-Altay arasındaki saha olması fikrini kuvvetlendiriyor. Bu surette bu alet müzik Folkloru'nun güzel bir tabakası gibi Ural-Altaylıların, yahut Pretürklerin en eski müşterek medeniyet mahsullerinden biridir."*[154]

Günümüzde başta Yunanistan ve Fener Rum Patrikhanesi olmak üzere birçok Ortodoks kurumun, Pontus ideallerinden vazgeçmediği, bu yöndeki faaliyetlerinde açıkça görülmektedir. Nitekim Yunanistan Parlamentosu, 24 Şubat 1994 tarihinde aldığı bir kararla 19 Mayıs gününü "Pontus Soykırımını Anma Günü" olarak kabul etmiştir. Ayrıca gerek içerde gerekse dışarıda Yunanistan ve patrikhane destekli birçok Pontus Derneği faaliyet içerisindedir. Bu derneklerin düzenlediği "Kaybolan Vatan Gezisi" vasıtasıyla bölgeye periyodik geziler düzenlemekte ve aynı şekilde buralardaki gençler para vadiyle Yunanistan'a götürülmekte ve Rum olduğuna inandırılmaya çalışılmaktadır. Bu yolla bugüne kadar Karadeniz'in çeşitli yerlerinden 200'e yakın genç Yunanistan'a götürülmüştür.[155]

Yunanistan ve Patrikhane'nin desteklediği pontusçu derneklerden bazıları şunlardır:

1. Kanada Pontus Federasyonu, 2. Philadelphia "Akrite" Pontuslular Birliği (ABD), 3. Avusturalya-Melbourne-Victoria PanPontus Komitesi, 4. Atina Geriye Gelen Yunan Soydaşlarını Karşılama ve Yerleştirme Kurumu (EIYAADE), 5. Atina Pontuslu Sanatçılar Kurumu, 6. Yunan Pontus Kurtuluş Birliği, 7. Arğonafte Komnini Pontus Derneği, 8. Hür Pontus için Vatan Pontus Kurtuluş Birliği, 9. Pontus-Tirebolulular Kardeşlik Derneği, 10. Yunan-Pontus Kurtuluş Birliği, 11. Kalithea "I Argo" Pontus

[153] Turan, a.g.m, www.turan.tc/pontusdosyasi/index.htm (20.08.2007)
[154] Turan, a.g.m, www.turan.tc/pontusdosyasi/index.htm (20.08.2007)
[155] Ahmet. H. Eroğlu, a.g.m., s. 144

Derneği, 12. Pontuslular Derneği, 13. Pontuslu Öğrenciler Derneği, 14. Kalamaria Kromneanlılar Kardeşlik Derneği, 15. Pan Helenik Pontuslular Dernekleri Birliği, 16. Tüm Yunanistan Pontus Dernekleri Federasyonu (PEPİS), 17. Pontuslu Göçmenler için Milli Vakıf, 18. Pontus Birliği, 19. İyon-Yunan Cemiyeti, 20. Attiki-Melissia Pontuslular Birliği, 21. Attiki "Ta Surmena" Pontus Yunan Birliği, 22. Attiki-Menidion "O Evklidis" Pontuslular Derneği, 23. Ardessa-"I Ardessa" Kültür Derrneği, 24. Arama-Sitogralılar Kültür Derneği, 25. "Aetorahi Elassona" Pontus Kültür Derneği, 26. Ayios Theorodus Gavras Pontuslular Derneği, 27. Amindeos-Lakkia Pontuslular Derneği, 28. Almopia Karadeniz Klübü, 29. Almanya-Batı Berlin Pontus Dernekleri Federasyonu, 30. Almanya-Yunanlı Pontussular Dernekleri Federasyonu, 31. Berlin-Pontus Yunanlılar Derneği, 32. Batum-Pontus Yunanlılar Derneği, 33. Bremen-Pontus Yunanlılar Derneği, 34.Bitigheim-"Panaiya Sumela" Pontuslular Derneği, 35. Boston-"Panayia Sumela" Pontus Kolonisi, 36. Boston "Pontiaki Estia" Derneği, 37. Boston "I Matsuka" Kültür Derneği, 38. Dünya Pontuslular Derneği, 39. Drama-N. Sevastia Pontus Kültür Derneği, 40. Drama-"I Komnini" Pontuslular Derneği, 41. Drama-Lefkogio "Evksinos Pontus" Pontus Kültür Derneği, 42. Diavati "O Aleksandros İpsilantis" Pontuslular Derneği, 43. "Dimitrios İpsilantis" Nea Philadelphia ve Çevresi Pontus Derneği, 44. Dachau-Pontus Yunanlılar Derneği, 45. Düsseldorf-Pontus Yunanlılar Derneği, 46. Dortmund-Pontus Yunanlılar Derneği, 47. Epir-Küçük Asyalılar Kardeşlik Derneği, 48. Esessa "O Theorodos Gavras" Pontuslular Derneği, 49. Eski SSCB Pontuslular Federasyonu, 50. Etoloakarnania-Ayios Kanstandinos "D. Psathas" Pontuslular Derneği, 51. Eteloakarnania "Hamanes Patrides" Pontus Kültür Derneği, 52. Evros "Aleksios Komninos" Pontuslular Kültür Derneği, 53. F. Almanya Pontus Yunan Dernekleri Federasyonu, 54. Frankfurt Pontus Yunanlılar Derneği, 55. Florina Karadeniz Klübü-Gümülcine Özgür Pontus Vatanperver Teşkilatı, 56. Grevena Pontuslular ve Küçük Asyalılar Derneği, 57. Güney Yunanistan Pontus Dernekleri Federasyonu, 58. Grevena-Kivoto Pontus Kültür Derneği, 59. Hanya "Panaia Sumela" Pontus Derneği, 60. Haydari "Pontiaki Lira" Pontuslular Derneği, 61. Haydari Pontuslular Derneği, 62. Hamburg Pontus Yunanlılar Derneği, 63. Igumenitsa "Diyoyenis O Sinopepus" Pontuslular Derneği, 64. İskenderiye ve Çevresi Pontuslular Derneği, 65. Iliupolis "O Aleksandros İpsilantis" Pontuslular Derneği, 66. "İ Panayia Gumera" Pontuslular Kardeşlik Derneği, 67. İsviçre-Zürih Pontuslular Birliği, 68. İsveç-

Lud Pontus Yunanlılar Derneği, 69. İpsilantis Pontus Derneği, 70. Kalamaria "Kromnean" Kardeşlik Derneği, 71. Kromneon Kalamarias Pontus Derneği, 72. Kalamaria Kırımlılar Kardeşliği, 73. Kavala-Pontuslu Öğrenciler Birliği, 74. Kavala-Pontuslular Klübü, 75. Kozanı-Ayios Dimitrios "Ayios Yanis Vazelon" Derneği, 76. Kozanı Karadeniz Klübü, 77. Korinos "Karadeniz" Pontuslular Derneği, 78. Koridallos "Karadeniz" Pontuslular Derneği, 79. Kastania "Amaranton" Pontus Kültür Derneği, 80. Katerini "Akritas" Pontus Kültür Derneği, 81. Kalithea "i Proodos" Pontuslular Derneği, 82. Kilkis "i Argonafte" Pontuslular Birliği, 83. Kastoria "Karadeniz" Klübü, 84. Köln Pontus Yunanlılar Derneği, 85. Florina-Karadeniz Klübü, 86. Lamia-Fithiotida Pontuslular Birliği, 87. Lutviegshaven Pontus Yunanlılar Derneği, 88. Makroporion Pontuslular Derneği, 89. Menemen Pontus Derneği, 90. Münih Pontus Yunanlıları Derneği, 91. Melbourne Pontus Ocağı, 92. Montreal "Karadeniz" Derneği, 93. Nea Hili "Karadeniz" Şileliler Derneği, 94. Nikea-Koridallos Pontuslular Birliği, 95. Nea İonia "i Zoodohos Piyi" Pontuslular Birliği, 96. Nestos-Hrisupolis Pontuslular Derneği, 97. Nausa Pontuslular "Karadeniz" Klübü, 98. Norfolk "Pontus" Birliği, 99. N. Philadelphia "İpsilantis" Pontuslular Derneği, 100. Nürnberg Pontus Yunanlılar Derneği, 101. New York "Komnini" Pontus Sendikası, 102. New York "Panaia Sumela" Derneği, 103. "O Pontos" Kesarialılar Kültür Derneği, 104. Orecastro Kültür-Spor Derneği, 105. Ohio-"Komnini" Pontus Klübü, 106. PanHelenik Pontus Dernekleri Birliği, 107. PanHelenik "Panaia Sumela" Kutsal Kurumu, 108. Ptolemadia Karadeniz Klübü, 109. Ptolemadia-Pontuslular Birliği, 110. Pieria Pontuslular Birliği, 111. Pieria-Trabzon "O İpsilantis" Pontus Kültür Derneği, 112. Patra "Faros" Pontuslular Derneği, 113. Pire Yunan Kültür Pontus Klübü, 114. Pire-Perama Pontuslular Derneği, 115. Pontian Brotherhood "Bontoxehiteas" of N.S.W. Limited, 116. Pontus ve Kıbrıs Rumları Dayanışma Derneği, 117. Prosotsani "O Pontos" Pontuslular Derneği, 118. Policastro "i Akrites" Pontuslular Derneği, 119. Pelli "İpsilante" Pontus Kültür Derneği, 120. Preveza-N. Sampsunta "i amisos" Kültür Derneği, 121. Pontus Etüdler Merkezi, 122. Russelsheim Pontus Yunanlılar Derneği, 123. Rodos "O Digenis" Pontuslular Derneği, 124. Selanik-PanHelenik Pontus Dernekleri Birliği, 125. Selanik "Panaia Sumela" Sendikası, 126. Selanik "Karadeniz" Klübü, 127. Selanik "i Anayanisi" PanHelenik Pontus Yaşlılar Evi, 128. Selanik İoniki Ocağı, 129. Selanik Pontuslular Feneri, 130. Selanik "Ayios Theorodos-Gavra" Pontus Derneği, 131. Selanik Pontus İncelemeleri Enstitüsü, 132.

Selanik-Meseos "O Pontos" Kültür Derneği, 133. Selanik Bafralılar Derneği, 134. Selanik-"İ Eptakokomas Santa" Santalılar Derneği, 135. Selanik-Yorgios K, Fotiadis" Tiyatro Derneği, 136. Selanik-Eleftherio Kordelyo Karadenizliler Derneği, 137. Selanik Serbest Felsefe ve Sosyal Bilimler Merkezi, 138. Avgi Kültür Merkezi, 139. Selanik-Peristereota "Ayios Yorgios" Derneği, 140. Selanik- "Akrite Tu Pontu" Stavrupolis Pontuslular Derneği, 141. Selanik-Kirio Pontuslular Yardımlaşma Derneği, 142. Selanik-Evosmos "Panaia Kremasti" Pontuslular Derneği, 143. Selanik- Aristotelion Üniversitesi Pontuslu Öğrenciler Derneği, 144. Selanik Pontuslu Öğrenciler Birliği, 145. Selanik Batı Kesimi Pontus Derneği, 146. Selanik Pontus Araştırma Merkezi, 147. Selanik-O Neos Kafkasos Kültür Derneği, 148. Selanik-Stavrupolis Pontuslular Birliği, 149. Selanik Thermi "Panaia Sumela" Derneği, 150. Selanik Kuzey Yunanistan Sanatçılar Derneği, 151. Selanik Matsoukas Pontuslular Birliği, 152. Selanik Kalithea Pontus Kültür Derneği, 153. Selanik Panaroma Pontuslular Derneği, 154. Selanik Pontuslu Kadınlar Birliği, 155. Selanik Sikea Karadeniz Ocağı, 156. Selanik Triandria Pontuslular Derneği, 157. Selanik Küçük Asyalılar Klübü, 158. Selanik Yunanistan Pontus Gençler Birliği, 159. Selanik Kalamaryas Derneği, 160. Selanik Panaia Sumela Derneği, 161. Serez Karadenizliler Klübü, 162. Stocholm Karadeniz Pontus Derneği, 163. Sydney "Panaia Sumela" Panpontus Derneği, 164. Svebs-Gmud Pontus Yunanlılar Derneği, 165. Stutgart Pontus Yunanlıları Derneği, 166. Thiva "O Pontus" Karadeniz Klübü, 167. Tiflis Pontuslu Helenler Derneği, 168. Toronto "panaia Sumela" Derneği, 169. Thrilorion Pontuslular Kültür Birliği, 170. Veria Karadeniz Klübü, 171. Whittlesld "Panaia Sumela" Kardeşlik Derneği, 172. Wuppertal ve Çevresi Pantos Kardeşlik Derneği, 173. Wiesbaden Pontus Yunanlılar Derneği, 174. Yannitsa Pontuslular Derneği, 175. Yannitsa Kria Vrisi "Aleksandros İpsilantis" Pontus Kültür Derneği, 176. İskeçe Pontuslular Derneği.[156]

Ortodoks Kiliselerinin Halkın Umut ve Beklentilerine Yönelik Faaliyetleri

Ortodoks misyonerliği etrafında değerlendirilebilecek faaliyetlerden birisi de bazı Ortodoks kiliselerinde insanların umut ve beklentilerini vesile ederek yapılan uygulamalar gösterilebilir. Bu uygulamalar sırasında halka İncil dağıtılmakta, Meryem

[156] Turan, a.g.m, www.turan.tc/pontusdosyasi/index.htm (20.08.2007)

ana ve Ortodoks semboller bulunan kolyeler verilmektedir. Mesela bu çerçeve içerisinde 23 Nisan ve 23 Eylül'de Büyük Ada'da bulunan Aya Yorgi Kilisesi açılmakta, dileklerin kabul edileceğine inandırılmış insanlar bu kilisede bulunan ağaçlara ip çaput vs. bağlamakta, üstelik bu ziyaretlere Müslümanlar da dâhil edilmektedir. Aynı uygulamalar her ayın ilk günü, Ayazma Unkapanı'nda bulunan Ortodoks kilisesinde de devam etmektedir.[157] Bu kiliselerde ayrıca hastalıklara şifa dağıtılıyor yaygaralarıyla cahil Müslüman halkın buralara gidip şifa aramaları da sağlanmaktadır.

3.2.3 Türkiye'de Protestan Misyonerliği

Misyoner faaliyetler içerisinde en ciddi çalışmayı Protestanlar yapmaktadır. Protestanların Müslümanlara yönelik Misyon faaliyetleri XVIII. Yüzyılda başlamış, günümüze kadar artarak devam etmiştir. XIX. Yüzyılda Hıristiyan olmayan toplumlara Hıristiyanlığı yaymak amacıyla ABD, İngiltere, İskoçya, Hollanda, gibi Protestan ülkelerde, misyonerlere destek vermek amacıyla çok sayıda misyon merkezi kurulmuştur. Özellikle Osmanlı coğrafyası içerisinde sergilenen misyon faaliyetlerinde bu misyon derneklerinin etkisi büyük olmuştur.

XX. yüzyılın başlarından itibaren kilise ve misyon çevrelerinde emperyalizmle özdeşleşmiş misyon-misyonerlik kavramlarının yerine Mesih'in bildirdiği İncilin insanlara vaaz edilmesi manasındaki "Evangelizm" tabiri kullanılmaya başlanmıştır.[158] Ancak her ne kadar bu tabirle beraber misyon kelimesinin kirlenen imajı temizlenmek istenmişse de "Evangelism", dini amaçlardan daha ziyade kültürel, ekonomik ve siyasi amaçlar taşıyan bir tabir olarak karşımızda durmaktadır.[159]

Önceki bölümlerde ifade edildiği üzere her ne kadar misyonerlik çok eskiye dayanan bir faaliyet olsa da, modern manada ortaya çıkması XVIII. Yüzyılın sonları ve XIX. Yüzyılın başlarına rastlamaktadır. 1886 yılına gelindiğinde 80'in üzerinde olan misyoner örgüt sayısı, 1896 yılan gelindiğinde 150'nin üzerine çıkmıştır. Yine bu

[157] Ahmet.H. Eroğlu, a.g.m., s. 145
[158] Gündüz ve Aydın, a.g.e., s. 84
[159] Mustafa Numan Malkoç, "Türkiye'de Protestan Misyonerliği,", *Türkiye de Misyonerlik Faaliyetleri* İstanbul: Ensar Neşriyat, 2004, s. 161

dönem itibariyle dünyada 11574 Protestan misyoner faaliyet göstermiştir. XVII. Yüzyılın Sonlarına doğru İngiltere'de misyoner gayelerle "Society for Promoting Chritian Knowledge", "Society fort he Propagaton of the Gospel" gibi günümüze kadar ulaşan bir çok kurum ve kuruluş ortaya çıkmıştır.[160]

Günümüzde en güçlü Protestan misyoner kuruluşlarının ABD'de ortaya çıkmıştır. Bu kuruluşlardan Southern Baptist Convention International Mission Board, Wycliffe Bible Translators USA, Assemblies of God New Tribes Misson ve Campus Crsade for Christ International, bugün uluslararası boyuttan misyon faaliyeti yürüten en büyük misyoner kuruluşlardır. Yapılan bir araştırmaya göre 1990 yılında sadece ABD'de 761 Misyoner kuruluş tespit edilmiştir. Evangelist anlayışla hareket eden bu misyoner örgütlerin hedefinde sadece Hıristiyan olmayanlar değil, dindar olmayan Hıristiyanlar da vardır. Modern zamanda ortaya çıkan ve günümüzde de faaliyetlerini sürdüren Amerika ve İngiltere menşeli bu Hıristiyan kuruluşlar, eski misyoner anlayışlardan farklı olarak İncili, çağa ve şartlara uydurularak anlatılması fikrini savunmuşlardır. Dünya Kiliseler Birliği tarafından kabul edilen ve Protestanlar tarafından geliştirilen şartlara uydurulmayla kastedilen, faaliyette bulunulan bölgelerdeki kültürlerle, İncil'in mesajının bir birine uydurulmasıdır. Buna göre Tanrı'nın mesajı evrenseldir. Bu nedenle mahalli kiliseler kurulacak ve o bölgenin kültürel ve örfi yapısına uygun biçimde Hıristiyanlık anlatılacaktır.[161]

19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başı Osmanlı topraklarında misyonerliğin doruğa çıktığı bir dönem olmuştur. Özellikle Tanzimat'tan sonra Almanlar, İtalyanlar, İngilizler ve Amerikalılar Osmanlı topraklarında yoğun misyon faaliyeti içerisine girmişlerdir. 1918 yılına gelindiğinde Osmanlı toprakları bünyesinde Hıristiyanlığı yaymak amacıyla binden fazla misyoner teşkilatı ve okulu kurulmuş, on binlerce öğrenci bu okullarda okutulmuştur. Zira Türkiye'yi Asya'nın bir anahtarı gibi gören misyonerler, bu günde o günden daha aktif ve teşkilatlı bir biçimde faaliyetlerini sürdürmektedirler.

[160] Malkoç, a.g.m., s. 162
[161] Gündüz ve Aydın, a.g.e., s. 87–90

Osmanlı topraklarında örgütlü olarak faaliyet yapan ilk misyoner gurubu, Moravya Kilisesi olarak bilinen Brethren's Society fort he Furtherence of the Gospel Among the Heathen (Moravian Church veya United Brethren) misyonerleridir. Bu misyonerler 1740 yılında İstanbul'a gelmişler ve bazı yerel kilise yetkilileriyle görüşmeler yapmışlardır. Bir İngiliz misyon örgütü olan Church Missionary Society 1875 yılında Malta adasında kurdukları matbaayı kullanarak Osmanlı topraklarına yönelik misyonerlik çalışmalarına başlamıştır. İlk misyonerler, bölgede yaşayan Müslüman, Hıristiyan ve Musevilerin dini, sosyal ve ekonomik durumları hakkında bilgi veren, sonraki misyonerlere ışık tutabilecek eserler yazmışlarıdır.[162] Daha sonraki dönemde özellikle 1820 yılından itibaren Anadolu'da örgütlenen ve Kongregayonalist bir çizgiye sahip olan The American Board of Commissioners for Foreign Missons isimli misyoner örgüt, daha önceki bilgilerden faydalanarak, bu topraklardaki en etkili misyon faaliyetini yürütmüşlerdir. Özellikle Müslüman olmayan topluluklarla ilgilenen bu misyoner gurup, Yahudiler, Nasturiler, Asuriler, Ortodoks Ermeniler, Rumlar ve Bulgarlar gibi topluluklarla temasa geçmişlerdir.[163]

Anadolu'ya ilk gelen Protestan misyonerler Pliny Fisk ve Levi Parsons adındaki iki Amerikalı olmuştur. Bu iki misyoner, aynı zamanda daha sonra başlayacak misyoner akımının ilk öncüleri olmuştur. İlk olarak gelen bu iki misyonerin ilk hedefi Müslümanlardan ziyade Ortodoks Rumlar olmuştur. Bu nedenle de misyonerlik çalışmaları sonucu Protestanlık inancına ilk olarak ilgi duyanlar, Türkçe konuşan Rumlar olmuştur. Daha sonra Amerikalı bir Protestan misyoner olan Dwight, 1830 yılında Anadolu'da bir araştırma yapmış ve buranın misyonerliğe elverişli olduğu görüşünden hareketle misyonerlik rotasını Anadolu üzerine çevirmiştir. Anadolu'daki misyon faaliyetlerini yürütmek için bu sebeple İstanbul'da bir misyon merkezi kurulmuş, bu merkezin çalışmaları neticesinde Anadolu'nun çeşitli merkezlerinde Protestan okulu açmışlarıdır. Lakin faaliyetleri sırasında Müslüman, Musevi ve Rumlar üzerinde istedikleri etkiyi kuramayan Protestan misyonerler, doğu kiliseleri ve özellikle Ermeniler üzerinde misyon faaliyeti yürütmeye başlamışlarıdır. Özelliklede Ermeniler

[162] Güngör, a.g.e., s. 18 -19
[163] Malkoç, a.g.m., s. 165

üzerinde yaptıkları faaliyetlerde bir hayli başarılı olmuşlardır.[164]

Osmanlının son döneminde başlayan Protestan misyoner faaliyetlerinde XX. Yüzyılın başlarına kadar ortaya çıkan bilânçoda çoğunluğu Ermeni olmak üzere 54.000 kişi Protestanlaşmış, ayrıca çeşitli yerlerde faaliyete geçen toplam 148 Protestan kilisesi kurulmuştur.[165]

I. Dünya Savaşı içerisinde nispeten azalan Protestancı misyoner faaliyetler, 1920 yılına gelindiğinde yeniden canlanmıştır. Tabi bu dönemdeki çalışmaları I.Dünya Savaşı öncesinde olduğu gibi daha çok Osmanlı Tebaası içerisinde yaşayan gayri Müslimlere karşı olmuştur. Bu dönemde Anadolu'da faaliyet yürüten 137 misyoner tespit edilmiştir. Lakin bu zamandan sonra Ermeni Tehciri ve Rum mübadelesi misyonerler açısından durumu kötüye götürmüştür. Hatta bazı Amerikalı Protestan Misyonerler Rumlar ve Ermeniler olmadan faaliyetlerin yapılmasının mümkün olmadığı gerekçesiyle çekilmeyi dahi teklif etmiştir. Lakin Amerikan Board Teşkilatı 1924 yılında Türkiye'de kalıp Hıristiyanlaştırma faaliyetlerinin devam etmesi gerektiği yönünde karar almıştır. Bu teşkilatın eğitim sekreteri White göre, Türkiye'nin Hıristiyanlaştırma işi öncelikle misyonerlerin göreviydi ve burada kalınması gerekiyordu.

Cumhuriyet dönemine kadar misyonerlerin faaliyetleri halk bazında büyük îfal ve tepkiye neden olmuştur. Zira bu sebeple 1929 yılında ülkede yapılan misyonerlik faaliyetlerine karşı tepki niteliğinde "Türk Mutbuat Birliği" kurulmuş, ardından başında Türk gazetecilerinin bulunduğu "Misyonerleri Kovma Cemiyeti" adı altında bir başka cemiyet daha faaliyete geçmiştir.[166]

1933 yılına gelindiğinde Amerikan Board teşkilatında bir küçülme olmuş, bu teşkilata mensup yabancı misyoner sayısı azalırken yerli yardımcı sayısında artış meydana gelmiştir. Yabancı misyonerlerin azalmasında en büyük etken Tevhid-i Tetrisat kanununu kabulü olmuştur. Zira bu kanunla birlikte misyoner okulların çoğu kapanmış, kullandıkları semboller ve argümanlar yasaklanmış, kalan okullarda Milli

[164] Malkoç, a.g.m., s. 165
[165] Malkoç, a.g.m., s. 172-173
[166] Güngör, a.g.e., s. 100

eğitim bakanlığı bünyesine alınmıştır. Ayrıca 1923 yılında çıkartılan kanunla Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayan doktorların çalışmalarına yasak getirilmiştir. Bu durum Amerikan misyonerlerine ait hastane ve Dispanser sayısında önemli azalmalara neden olmuştur. Çıkartılan kanunlarla beraber faaliyetlerini yürütmekte ciddi manada zorlanan misyonerler, bu zamandan sonra çalışmalarını sokağa taşıyarak Vapurda, Tramvay'da, halka İncil dağıtmışlardır. Ayrıca Vahram Taikyan Anadolu gezisine çıkmış, Samsun, Amasya, Tokat, Sivas ve Ankara'da misyon vaazları vermiştir. Yine de Protestan misyonerlerinin bu çalışmaları, istenilen seviyede yürütülmemiştir. Bu nedenle misyonerler, 1923–1961 yılını kendileri açısından karanlık dönem olarak kabul ederler. 1961 den sonra misyoner faaliyetleri tekrar canlanmıştır. Özellikle 1970'lerden sonra Amerikan Board'a bağlı bazı kurumların Sağlık Eğitim Vakfı tarafından yeniden açılması, bu döneme rastlamıştır.[167]

II. Dünya savaşı sonrası Avrupa Birliğinin temellerinin atılması ve Türkiye'nin bu birliğe 1961 Ankara antlaşmasıyla beraber aday ülke olması, Türkiye'de misyoner faaliyetlerin yeniden artmasına neden olmuştur.[168] 1980'li yıllara gelindiğinde ise özellikle Sovyetler Birliğinin dağılması misyonerlerin hem Türkiye'de hem de Türkî devletlerde çalışmalarına hız vermesine neden olmuştur. Daha sonra 17 Ağustos depremi ve yaşanılan ekonomik krizler misyonerlerin işini kolaylaştırmış, depremzedelere yardım bahanesiyle yurt içi ve yurt dışından gelen binlerce misyoner yaşanılan deprem travmasından faydalanmak istemiştir. Sonunda bu çalışmaların bilânçosu 2500 kişinin Hıristiyan olmasıyla sonuçlanmıştır.[169]

Günümüzde Protestan misyonerlerin çalışmaları, özellikle de AB müzakere süreci içerisinde Anadolu'nun en ücra köşelerine kadar iyice yayılmıştır. Özellikle bu sürecin işleyişi amacıyla Aralık 2004'ten önce çıkartılan Vakıflar Yasası, Türk Ceza yasası, yargı reformu vb. yasalar misyonerlere daha serbest hareket imkânı ve zemini oluşturmuştur. Yine son zamanlarda AB giriş sürecinde Türkiye'de Cumhuriyet dönemi boyunca 76.000 cami açılmış iken sadece 2003–2004 yılları arasında 21.000 ev kilisesi açılmıştır. Üstelik bunların birçoğu hiçbir Hıristiyan'ın yaşamadığı fakir fukara

[167] Malkoç, a.g.m., s. 177
[168] Malkoç, a.g.m., s. 178
[169] Malkoç, a.g.m., s. 178

semtlerinde açılmıştır.[170] 2002 yılında yayınlanan Avrupa Birliği İlerleme Raporuna göre Diyarbakır'da bir Protestan kilisesi yapımına izin verilmiş, ayrıca üçüncü reform paketi ile Dernekler Kanununda değişiklik yapılmış, cemaat vakıfları veya vakfiyeleri olup olmadığına bakılmaksızın, mülk alım-satımına izin verilmiş, tasarrufları altında bulunduklarını ispatladıkları taşınmazları tescil hakkına sahip duruma getirilmiştir.[171]

Bugün Protestan misyonerler, başta Doğu Karadeniz özellikle Samsun ve Trabzon Üniversitelerinde, özel okul ve liselerde faaliyetlerini sürdürmektedirler. Buralarda açtıkları ev kiliselerinde Hıristiyan yaptıkları Türk gençleriyle beraber sohbet, ayin, vs. Faaliyetler düzenlemekte, park bahçe ve umuma açık diğer yerlerde İncil, Broşür ve Ev İlanı dağıtmaktadırlar. Özellikle Ankara merkezli bir Pentikostçu anlayışı benimsemiş Protestan misyonerler, dil okullarında İngilizce öğretmenliği yaparak misyoner faaliyetleri içerisindedirler. ABD ve Güney Kore menşeli misyonerler Anadolu'nun pek çok yerinde misyon faaliyetini her durum ve şartlarda sürdürmektedirler. Bunun yanında Alman merkezli bir Protestan misyoner grubu olan Havariler Kilisesi misyonerleri de özellikle Almanya'da çalışan Türk işçileri üzerinde misyon faaliyeti sürdürmektedirler.[172]

Emniyet Genel Müdürlüğünün 2002 tarihli raporuna göre Türkiye'de Protestan misyonerler, sekiz ayrı gurupta 230 misyoner kilisesi açmıştır. Bu kiliseler, İstanbul, Konya, Ankara, İzmir, Bursa, Antalya, Diyarbakır ve Mardin'de yoğunlaşmıştır. Misyoner Türk gençlerini kendilerine çekmek amacıyla açtıkları ev kiliselerinde film vs. gösterisi ve ayin yapmakta, sohbet programları tertip etmektedirler. Perşembe günleri kiliseye gelen insanların ailevi sorunlarıyla ilgilenmekte, bunlara yardım vaadinde bulunmaktadırlar. Ayrıca İzmir, Kuşadası, Bodrum ve Antalya gibi turistik yerlerde yaz kampları düzenlemekte, kampa katılanlara her hafta dini eğitim verilmektedir. Orta ve Doğu Anadolu bölgesinde faaliyette bulunan misyonerler burada

[170]Recep Kök, *Etkisi Artan Misyonerlik ve Avrupa Birliği*, http://deu.edu.tr/userweb/recep.kok/dosyalar/misyonerlik.pdf, (20.09.2007)
[171] Devlet Planlama Teşkilatı Avrupa Birliği ile İlişkiler Genel Müdürlüğü Türkiye'nin Avrupa Birliğine Katılım sürecine ilişkin 2002 Yılı İlerleme Raporu, Ankara, Ekim 2002, 29–30, http://ekutup.dpt.gov.tr/ab/uyelik/ilerle02.pdf. (13.08.2007)
[172] Malkoç, a.g.m., s. 180

Muş, Tunceli, Elazığ, illerinde yaşayan Alevî ve Kürt kökenli vatandaşlarımızı kendilerine hedef seçmişlerdir.[173]

Yine Emniyet Genel Müdürlüğünün hazırladığı Rapora dayalı olarak çıkan gazete haberlerine göre, Türkiye'de son üç yıl içerisinde 5 Bin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının Hıristiyan yapılması hedeflenmektedir.[174]

XIX. Yüzyılda İstanbul'da yerli ve Amerikalı Protestan Misyonerler tarafından açılan okullar:

1. Robert Koleji,
2. Arnavutköy Amerikan Kız koleji,
3. Amerikan Board Okulları bünyesinde açılan Üsküdar Amerikan Lisesi,[175]

Çıkardıkları Dergi ve Gazeteler:

1. Kapsam Yayıncılık Şirketi bünyesinde basılan broşür, kitap ve dergiler,
2. Kapsam gazetesi,
3. 1855–1915 yılları arasında çıkartılan "Avadaper" isimli dergi,
4. XX. Yüzyılın ikinci yarısında yayınlanan "Müjde" isimli dergi ve bu çerçevede kurulan Müjde yayıncılık,
5. 1996 yılında yayınlanan ancak bir sayı olarak çıkan "Agape" isimli dergi,
6. Temmuz 1997 yılında yayınlanmaya başlanan Gerçeğe Doğru dergisi,
7. 1991 yılında Ankara'da Kucak yayıncılık çerçevesinde çıkartılan Kucak Çocuk Dergisi[176]

Protestan Misyonerlerine Ait Hastaneler:

XIX. Yüzyıl'da Türkiye'de Amerikalılar, Almanlar ve İngilizler tarafından çeşitli hastaneler kurulmuştur. Bunların birçoğu zamanla el değiştirmiştir. Günümüzde Protestan misyonerlere ait 1879 yılında Gaziantep'te kurulan ve 1968 yılında Sağlık Eğitim Vakfına (SEV)devredilen Gaziantep Amerikan Hastanesi bulunmaktadır.[177]

Protestanlara Ait Televizyon ve Radyo İstasyonları:

1. Müjde FM, 1993 yılında kurulmuştur.

[173] Adnan Odabaş, *Dikkat Misyonerler Geliyor*, İstanbul: Üsküdar Gazetesi Yayınları, 2005, s. 155
[174] Malkoç, a.g.m., s. 180
[175] Malkoç, a.g.m., s. 181
[176] Malkoç, a.g.m., s. 182
[177] Malkoç, a.g.m., s. 183

2. Radio Lihgt,
3. Radyo Kumru[178],

Dernek ve Vakıflar:

1. Walter Wiley Vakfı
2. İstanbul Protestan Kilisesi Vakfı,
3. Amerikan Board Vakfı, (Bu vakfın mal varlığı Sağlık Eğitim Vakfına devredilmiştir.)
4. Kardelen Derneği,
5. İstanbul'da ermeni Protestan Kiliselerine bağlı vakıflar, ayrıca Mardin ve Midyat'ta Süryani kiliselerine ait vakıflar[179]

Yayın Evleri:

1. Haberci, Dağıtım Şirketidir,
2. Kitab-ı Mukaddes Şirketi,
3. Kucak Yayıncılık,
4. Lütuf Yayıncılık,
5. Müjde Yayıncılık,
6. SEV matbaacılık ve Yayıncılık
7. Sevgi Yayınları
8. Yeni Yaşam Yayınları,
9. Zirve Yayıncılık,[180]

Protestan Misyonerlerin Çalışma Alanları:

1. Dua Toplantıları: Bu tür toplantılar ev kiliselerinde veya normal kiliselerde yapılmaktadır.
2. Gazete İlanları: Protestan misyonerler zamanla çeşitli gazete ve dergilerde küçük ilanlarla halka bedava İncil dağıtmakta, ilgilenenlerle mektuplaşmaktadırlar.
3. Gençlik Gurupları: Büyük şehirlerde ve buralardaki üniversitelerde gençlere yönelik faaliyet yapılmaktadır.
4. İncil Kursları: Bu kurslar Alfa Kursu adıyla düzenlemektedir.
5. İncil ve Kitap Dağıtımı: Özellikle kitap fuarlarında umuma açık yerlerde yapılmaktadır.
6. İnternet: Protestanlara yönelik toplam 84 web sitesi bulunmaktadır.[181]

[178] Malkoç, a.g.m., s. 184
[179] Malkoç, a.g.m., s. 184
[180] Malkoç, a.g.m., s. 186
[181] Malkoç, a.g.m., s. 184-193

3.3. Türkiye'de Bağımsız Kiliseler ve Faaliyetleri

3.3.1. Mormonlar ve Faaliyetleri

İçinde bulunduğumuz zamanda başta ABD olmak üzere birçok bağımsız Hıristiyan kilisesi bulunsa da 'Mormonlar müstesna' kapasitelerinin küçüklüğü nedeniyle etkili bir misyon faaliyeti yürütememektedirler. Lakin Mormonlar bilinen "İsa Mesih'in Son gün azizlerinin Kilisesi" gerek etkileri açısından gerekse görüşlerinin farklılığı açısından dikkat çekmektedir. İngilizce ismiyle The Church of Jesus Christ of Lutter-day Saints bilinen bu kilise XIX. Yüzyılda Amerika'da kurulmuş bağımsız Hıristiyan kilisesidir. Bu gün Amerika kıtasının pek çok yerinde on bir milyona yakın üyesi vardır. Görüşlerinin farklılığı nedeniyle pek çok teolog tarafından Hıristiyanlıktan farklı bir din olarak görülen Mormonlar, kendilerini Hıristiyanlığın en doğru yorumu olarak görürler. Kilisensin kurucusu Tanrı'nın kendisine görünmesi ve Moroni adlı bir meleğin gelmesinden dolayı, Eski Ahit geleneğine göre Peygamber olduğunu iddia eden Joseph Smith Junior'dur.[182]

Smith'in ölümünden sonra kilise başkanlığı yarışı nedeniyle kendi arasında farklı kollara ayrılan Mormonlar, günümüzde yirmi ayrı kolda faaliyet içerisindedir.[183] Mormanlar misyonerlik çalışmalarında nihai hedefi, yeryüzünde yaşayan herkesin, kişisel tanıklık sayesinde Mesih'e gelmelerini sağlamaktır. Kilise 1830 yılında Smith tarafından kurulur kurulmaz, misyon faaliyetlerine başlamış, ilk olarak peygamber olarak gördükleri Smith'in Mormon kitabını Amerika'nın kırsal kesimlerinde yaymak faaliyetiyle Amerika içerisinde taraftar toplamıştır. Özellikle Amerika'nın batı sınırındaki Lamanitler'e, Mormon'u anlatmak ve onları kendi inançlarına çekebilmek için faaliyet yürütmüşlerdir. Lakin buradaki faaliyetleri Kızılderili reisleri tarafından engellenmiştir. Lamanitler üzerindeki başarısız faaliyetlerinden sonra Ohio'da bulunan beyazlar üzerine misyon faaliyeti yürüten Mormonlar burada, bir çok beyazı kendi saflarına dahil edebilmiştir.[184]

---

[182] Fuat Aydın, "Bağımsız Hıristiyan Gruplar ve Faaliyetleri", *Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri,* İstanbul: Ensar Neşriyat, 2004, s. 216
[183] F. Aydın, a.g.m., s. 217
[184] F. Aydın, a.g.m., s. 249

Mormonların misyonerlik faaliyetleri, sadece Amerika içerisinde sınırlı değildir. Amerika kıtasının pek çok yerinde faaliyet yürüten Mormon kilisesi, faaliyetlerini bu kıtanın dışında da sürdürmüşlerdir. Bu faaliyetlerini Osmanlı devleti içerisinde de sürdüren Mormonlar, Türkiye'de Amerikan misyonerliğinin doruğa çıktığı 1880–1914 yılları arasında diğer amerikan misyonerleriyle birlikte misyonerlik faaliyeti yürütmüşlerdir. Mormonların Osmanlı devletini faaliyet alanı olarak seçmelerine etki eden en büyük sebeplerden birisi diğer Hıristiyan gurupların aksine çok eşle evliliğe olumlu bakmaları olmuştur. Zira o dönemde Amerikan anayasasının çok eşle evliliği yasaklamış olması Mormonları bu coğrafyaya çekmiştir.[185]

1884 yılında İstanbul'a gelen Elder Joseph ve F. F. Hintze ile İstanbul'da misyon faaliyeti yürüten Mormonlar, faaliyetlerine Mormon prensiplerini Türklere anlatmakla başlamışlardır. Lakin Türkler üzerindeki misyon faaliyetlerini daha sonra kendilerinin varlığı açısından tehlikeli gören Mormonlar, daha sonraki dönemde faaliyetlerini Ermeniler üzerine yoğunlaştırmışlardır. Mormonların bu faaliyetlerinin bir neticesi olarak birçok Ermeni'nin Mormonluğu kabul ettiği, Ermeni yazarların yazdığı yazılarda ve Mormon misyonerlerinin oluşturduğu raporlarda ortaya çıkmıştır.[186]

1914 yılında patlak veren Birinci Dünya Savaşı Mormonların misyon faaliyetlerinde bir dönüm noktası olmuştur. Bu dönemde Mormonlar Osmanlı topraklarında ki Emperyalist amaçlarını terk etmiş ve faaliyetlerine ara vermişlerdir. Bu arada daha önce saflarına kattıkları birçok Ermeni'yi de beraberinde Utah'a götürmüşleridir.[187]

Günümüze gelindiğinde Mormonların, Türkiye'de faaliyet içerisinde oldukları bizzat kendi kaynaklarında ortaya konmuştur. Bu amaçla kurdukları internet sitelerinde* Türkiye'deki faaliyetlerini Bulgaristan merkezli olarak yürüttüklerini, bizzat kendileri, sitelerinde ifade etmişlerdir. Ancak bu dönemde hedefleri, sadece gayr-i Müslimler değildir. Türk vatandaşları üzerine ciddi misyoner faaliyeti yürüten Mormanlar, bu amaçla Mormon kitabını Türkçeleştirmişler ve web siteleri aracılığı ile temasa geçtikleri

[185] F. Aydın, a.g.m., s. 263
[186] F. Aydın, a.g.m., s. 263
[187] F. Aydın, a.g.m., s. 264
* Mormonların misyonerlik amacıyla kurdukları web sitesi: http://www.cumorah.com/'dur.

herkese göndermişlerdir. Yine internet sitelerinde verdikleri bilgiye göre Mormonlar, bugün başta Ankara ve İstanbul olmak üzere Adana ve İzmir gibi şehirlerde de faaliyet içerisindedir. Bununla beraber internet sitelerinde Adana'daki merkezlerini Adana Militariy ifadesiyle belirtmişler ki, bu da kesin olmamakla beraber Adana'daki İncirlik üssünü işaret etmektedir.[188]

Türkiye'de Mormonlarla ilgili ilk yazılardan birisini kaleme alan ve uzun süreden beri Utah'ta konuyla ilgili çalışmalar yapan M. Hakan Yavuz, bulunduğu yerde, aslen Türk olup sonradan Mormonluğu kabul eden kimselerden elde ettiği bilgiye göre İstanbul'da her iki yakada birer Mormon din görevlisinin, sürekli faaliyet içerisinde olduğunu ifade etmiştir. Yine M. Hakan Yavuza göre, Türkiye'de 1996 yılında ikiyüzelli olan Mormon sayısı 1998'de beş yüz, 2002'de ise sekiz yüze çıkmıştır. Üstelik bu kişilerin orta ve ortanın üzeri gelir sahibi kişilerdir.[189] İfade edilen bu bilgilerde görüldüğü üzere ülkemizde her yıl Mormonluğa geçen insan sayısı, diğer Hıristiyan kiliselerinde olduğu gibi katlanarak artmaktadır.

3.3.2. Yehova Şahitleri ve Faaliyetleri

Türkiye'de misyonerlik faaliyetleri açısından en dikkat çeken dinî akımlardan bir tanesi de "Yehova Şahitleri"dir. Yehova'nın Şahitleri teşkilatı, son yıllarda dünyanın her tarafında hızlı bir gelişme trendi içine girmiş bulunmaktadır. Bu durum ülkemiz için de aynen geçerlidir. Özellikle geçtiğimiz 10 sene içinde, Yehova Şahitleri'nin Türkiye'deki faaliyetlerinin büyük bir ivme kazandığı ve bu süreçte elde edilen sonucun on sene öncesine göre ikiye katlandığı görülmektedir.[190]

Yehova Şahitleri Charles Taze Russel (1852–1916) tarafından XIX. Yüzyılda ABD'de kurulan, Mesihî anlayış üzerine temellenen ve "İsa'nın ikinci gelişinin gerçekleştiği" temel felsefesini savunan bir dini akımdır.[191]

---

[188] F. Aydın, a.g.m., s. 265
[189] F. Aydın, a.g.m., s. 265-266
[190] Hakkı Şah Yadsıman, "Yehova Şahitlerinin Teşkilat Yapısı ve Türkiye'deki Faaliyetleri", *D.E.Ü İlahiyat Fakültesi Dergisi*, İzmir: S. XXII, 2005, s. 115
[191] Günay, *a.g.e.*, s. 26

Yehova Şahitlerini diğer Hıristiyan akımlarından ayıran en büyük özellik, İsa'nın tanrılığını ve teslisi kabul etmemeleridir. Onlara göre Tanrı birdir, ismi "Yehova"dır, Yehova Şahitliği kilisesi, Tanrı'nın peygamberidir. İsa 1914 yılında dünyaya görünür olarak gelmiştir ve Tanrı'nın krallığını başlatmıştır. Yehova Şahitlerine göre; 1914'te hayatta bulunan nesil, İsa'nın yeryüzüne inerek beraberindeki 144.000 Yehova Şahidiyle bütün siyasi kuruluşları, devletleri, milletleri, kısacası Şeytanın Güçlerini yok edeceğini görecektir. Böylece yeryüzünde de Tanrının Krallığı kurulmuş olacaktır. Bu Armagadon* Savaşıyla sağlanacaktır.[192] Bununla beraber Sadece Yehova Şahitleri cennete girecektir. İyi işler günahların bağışlanması için zorunludur. Yine onlara göre kendilerinin çıkış sebebi olarak dünyada yaşayan mevcut dinlerin yetersizliğini gösterirler.[193]

Yehova Şahitlerine göre salt İncil'i okuyarak kimse bilgi sahibi olamaz. Onun için kutsal kitapla beraber teşkilatın yayınlarının da okunması şarttır. Bu nedenle bu akımın gerek ülkemizde gerekse dünya çapında çok fazla taraftar toplamasında ve faaliyetlerinin artmasında, teşkilata ait yayınların etkisi çok büyüktür. Zira Yehova Şahitleri, yayınlamış olduğu dergilerin (Tarassut Kulesi/Gözcü Kulesi, Uyanın/Uyan), kitapların, broşürlerin, kısacası görsel ve yazılı bütün yayınların Tanrısal kökenli olduğunu ileri sürüp, bunlara kesin bir bağlılık ve itaat talep etmektedir. Bu, kurtuluş için Yehova Şahitleri'nin ileri sürdüğü temel şartlardan birisidir. Bu yayınlar Tanrı'nın yeryüzündeki temsilcisinin sesidir, dolayısıyla bunları okumaksızın, dağıtmaksızın, zaten gerçek bir Yehova'nın şahidi olmak da mümkün değildir.[194]

Yehova Şahitlerinin yayınlarında çekici ve özendirici bir dille, çok yakında kurulacak olan yeryüzü cennetinden ve bunun Yehova'nın Şahitleri'ne getireceği olağanüstü nimetlerden söz edilmektedir. Bu ödülden yararlanmanın yolunun ise, teşkilatla uyum içinde çalışmak, öğreti ve uygulamaları başkalarına aktarmak olduğu

* 'Hıristiyanların, özellikle Amerikan evangelist Hıristiyanların "Armagedon" inancıdır. Bu inanca göre Dünyanın sonuna doğru, bütün dünyayı kapsayan "İyi" ile "Kötü" arasındaki savaşta İsa geri dönecek ve "İyilerin" zaferine önderlik ettikten sonra bin yıl sürecek "Dünya Saltanatını" kuracaktır. Bu saltanattan sonra İsa'ya inananlar onunla birlikte Cennet'te gidecek ve Müslüman ve Yahudileri de içeren diğerleri (ki dünya nüfusunun yüzde 75'ine yakın) Cehennem'e yollanacaktır.

[192] http://ansiklopedi.turkcebilgi.com/Yehova_%C5%9Eahitleri (02.11.2007)

[193] Günay, a.g.e., s. 27

[194] Yadsıman, a.g.m., s. 116

belirtilmektedir. Ülkemizdeki şahitler de gayretle çalışmalarının arkasındaki en önemli saiklerden birisinin, kendilerine vaat edilen bu nimetleri elde edebilme arzusu olduğunu ifade etmektedirler.[195]

Şahitler, ölümden sonra hayatın devam edeceğine, yeryüzünde yeni bir düzenin kurulacağına, bu düzende yaşayacak kimselerin sadece Yehova'nın Şahitleri olacağına, diğer insanların ise toprak olup gideceğine inanmaktadırlar. Bu inanca göre, ölen bir kimsenin bir daha hayata uyanamaması, çarptırılacağı en büyük ceza olacaktır. Bundan kurtulmanın tek çaresi ise, Yehova Şahitlerinin öğreti ve uygulamalarını benimsemek, yaşamak ve yayılması için çalışmaktır. Şahitlerin ısrarla ve azimle çalışmalarının arkasındaki en önemli nedenlerden birisi de işte böyle bir sonuçla, yani yok edilmek durumuyla, karşı karşıya kalma korkusudur.[196]

Yehova Şahitleri Ülkemizde en etkili misyonerlik yapan guruplardan bir tanesidir. Ülkemizde etkili olmasının ve insanımızın da bu teşkilatın faaliyetlerine ilgi duymasının arkasında pek çok neden bulunmaktadır. Biz burada bunlardan, sadece en fazla dikkati çekenlerden, bir kısmına işaret etmekle yetineceğiz. Örneğin, bu teşkilatın ibadetlerini yapmak için kullandığı toplantı salonlarının (Krallık Salonları) sadeliği, temizliği, bu salonlara gelenlere gösterilen ilgi ve güler yüz, salonlarda, sadece bir bağış kutusunun bulunması, kimseden bir şey talep edilmemesi, yeni gelenlere, ücretsiz broşür, kitap, dergi vb. dağıtılması, toplantı salonlarında hiçbir resim, heykel, minyatür, haç vb. görülmemesi, ibadetler öncesinde, arasında ve sonrasında hep birlikte söylenen ilahiler, ezgiler ve yapılan duaların etkisi, toplantılarda kullanılan Türkçenin yalın, sade ve herkes tarafından anlaşılır olması, hatiplerin hitabetteki başarısı, toplantı salonlarında, gelen çocuklarla toplantı süresince ilgilenebilmek için, ayrı odalar ve görevliler hazırlanması, toplantı salonlarında vaftiz yapmak için ayrı bir odanın/bölümün bulunması, bu durumun vaftiz günlerinde toplantı salonlarına coşkulu katılımlara neden olması, -çevre ibadeti gibi- gün boyu devam eden toplantıların öğle aralarında, daha önce evlerde hazırlanan, yiyeceklerin masalara dizilmesi ve bunların başkaları ile paylaşılması, tarla hizmetine çıkanların kibar tavırları, temiz ve şık giyimleri, fiziki görünümlerine itina göstermeleri, şahitlerin konuşmaları sırasındaki

[195] Yadsıman, a.g.m., s. 122
[196] Yadsıman, a.g.m., s. 122

sakin tavırları, kendilerine yöneltilen eleştirilere hoşgörü ile yaklaşmaları, özellikle Müslümanlarla konuşurken ihtilaflı konulardan kaçınmaları, tartışmaya girmemeleri, bütün konuşmalarını sürekli Kutsal Kitabı açarak ve referans göstererek yapmaları, evlerde, toplantı salonlarında ya da büyük katılımların yapıldığı mekânlarda kurulup, geliştirilen diyalogları, düzenlenen yurt içi ve yurt dışı gezilerde yakın markajlara dönüşmesi, ziyaretlerde ısrarlı davranılması ve kararlılık gösterilmesi gibi hususlar, bunlardan sadece bazılarıdır. Bu toplantılara okumuş, okumamış, yaşlı, genç, zengin, fakir, amir, memur, işçi, esnaf, çiftçi, kadın, erkek vs. her kesim ve inançtan insan katılmaktadır. Yani, toplantılar belirli bir kesime yönelik olarak düzenlenmemektedir. Bu toplantılara erkek kadın birlikte gitmekte, karışık oturmakta, karışık ibadet yapmaktadırlar. İbadet ve toplantıların bu şekilde herkesi kuşatıcı ve birlikte yapılmasının da katılımcıları etkilediği görülmektedir. Diğer taraftan, Tarla hizmetine çıkan ekiplerin (öncülerin), mümkün olduğunca, çocuk arabasındaki küçük bir çocuk, bir genç hanım ve bir de beyden oluşturulmasının -arabanın içine çocuktan başka, o gün dağıtılacak yayınlar da konulmaktadır- da psikolojik bir baskı aracı olarak kullanıldığı izlenmektedir. Bu saf ve masum aile görüntüsünün, kapısı çalınan ya da sokakta, istasyonda, işyerinde vs. konuşulan insanların üzerinde etkili olduğu izlenmektedir.[197]

Ülkemizde yapılan araştırmalarda insanları Yehova Şahitliğine iten birçok neden vardır. Örneğin, ailenin Yehova'nın Şahidi olması, merak, bir arkadaşa takılıp gelme, yayınlardan etkilenme, huzur bulma, gelenek ve göreneklere tepki, ana-babaya kızgınlık, bir topluluğa ait olma duygusu, toplumda herhangi bir yere gelememenin verdiği eziklik/küskünlük, boşlukta olmak, şahitlere gidip hadlerini bildirme hevesi, fakirlik, aşırı zenginlikten kaynaklanan tatminsizlik, saygın ve entelektüel kimselerin yanında görünme düşüncesi, şahitlerin sıcak ve samimi tavırları, Kule, Uyan gibi Yehova Şahitleri'nin yayınlarından etkilenme, davet edildiği evlerdeki, toplantı salonlarındaki ve diğer yerlerdeki programların tesirinde kalma, bir şeye/dine inanma ihtiyacı, sorularına ve problemlerine İslam'da ve diğer dinlerde cevap bulamama vs. bunlar arasındadır.[198]

[197] Yadsıman, a.g.m., s. 125-126
[198] Yadsıman, a.g.m., s. 126

Yine yapılan araştırmalarda Müslüman gençleri, Yehova Şahitliğine iten hususlar bu gençlerin ağzından dile getirilmiştir. Örneğin, camilerde ve dini kurumlarda karşılaşılan bir takım olumsuzluklar (saça, kıyafete, eteğe, örtüye karışılması vs.), cami vb. yerlerde din hizmetinde bulunanların sorulan sorulara tatminkar cevap verememeleri, bu görevlilerin eğitimlerinin, formasyonlarının yetersizliği, fiziki görüntü bakımından dağınık ve itici gelmeleri, ayrıca dini istismara yönelik bir takım davranışlar içine girmeleri (mevlit pazarlıkları, cenazenin yıkanması, defni, haftası, 40'ı, 52'si gibi günlerde yapılıp edilenler, bu yüzden kurulan bir takım menfaat ilişkileri veya menfaat kavgaları ya da cenaze yakınları ile meydana gelen sürtüşme ve tatsızlıklar), görsel ve yazılı medyada görünen ilahiyatçıların bazılarının söylediklerinin, yapıp-ettiklerinin tutarsızlığı, cevaplarının doyurucu, ikna edici olmadığı, vizyonlarının dar, söylediklerinin çağın ihtiyaçları ve gerçekleri ile örtüşmediği, gururlu, kibirli, küçümseyerek konuştukları, hoşgörüsüz davrandıkları, soru soranları tersledikleri, yetersiz kaldıkları yerde bağırarak ya da demagoji ile soruları geçiştirmeye çalıştıkları, her şeyi kendilerinin bildiklerini iddia ettikleri, gerçekte önemli ölçüde toplumu tanımadıkları ve toplumdan çok uzak oldukları, bazılarının paparazzi ve televole programlarında boy göstererek din gibi yüce bir değerin insanlar yanındaki saygınlığını azalttıkları, bir kısmının da medyayı daha başka amaçları için araç olarak kullandıkları, dolayısıyla bu anlamda dini şahsında temsil eden kişi ve kurumlara güven sorunu yaşandığı, Kur'an'da geçen bazı ayetlere (cihat, Cehennem gibi ve özellikle de kadın konusundaki [şahitlik, miras, çok evlilik, dayak vb.] metinlere) tepki, İslam'ın hoşgörüsüz, katı bir din olduğu ve sevgiye yer vermediği, Kur'an'ın yada Kur'an adına yapılan yorumların asrın gerçekleriyle örtüşmediği, İslam'ın günümüz meselelerine bir çözüm üretemediği (klonlama vs.), İslam denilen "şeyin" (görünen haliyle) hurafelerden ibaret olduğu (mezarlara, ölülere, ağaçlara, çaputlara umut bağlamak, sihir, büyü, muska, cincilik, medyumculuk vb.) gibi hususlar bunlardan bir kısmını oluşturmaktadır.[199]

Yehova Şahitleri'nin misyonerlik faaliyetlerinde en büyük hedef kitlesi "Ev Hanımları"dır. Özellikle çalışmayan ev hanımları sık sık ziyaret edilerek sempatilerinin kazanılması ve böylece ailelere ulaşılması amaçlanmaktadır. Bu gün Yehova Şahitleri

[199] Yadsıman, a.g.m., s. 127-128

bu amaçla ülkemizin hemen hemen her bölgesinde faaliyetlerini sürdürmektedirler. Özellikle Marmara, Ege, Akdeniz, İç Anadolu aktif şekilde faaliyet içerisinde oldukları bölgelerimizdir.[200] Bu durumu ortaya koyan, ATO tarafından yapılan bir araştırmanın sonuç bölümünde şöyle denilmektedir: *"Yehova Şahitleri'nin… Ülkemizde merkezi İstanbul olmak üzere, Ankara, İzmir, Eskişehir, Antalya, Hatay, Aydın, Kuşadası ve Mersin illerinde ibadet salonları bulunuyor."*[201]

Bir dönem Türkiye'de görevli olarak bulunan ve şu an organizasyonun merkezinde çalışan Rendall Hickok da, hayatının en güzel anlarını Türkiye'de geçirdiğinden bahisle, son zamanlarda Yehova'nın Şahitliği'nin Müslüman asıllı Türkler arasında rağbet bulduğunu söylemektedir. Hickok'un ifadesine göre, 400 kişilik Yehova'nın Şahidi ile İzmir, Türkiye'nin önde gelen şehridir. Bunu İstanbul, Ankara, Mersin takip etmektedir. Yine Hickok'a göre, Türkiye'deki organizasyonun ve misyonerlerin maddi harcamaları, doğrudan merkezden karşılanmaktadır. Bunun yanında, Türk Yehova'nın Şahitleri'nin yaptıkları bağışlar da parasal kaynağın, bir bölümünü oluşturmaktadır[202]

Günümüzde yaklaşık 450 kişiden oluşan 8 kadar cemaatiyle İzmir, Yehova'nın Şahitleri'nin en gözde merkezidir. İzmir'de yoğun faaliyet gösterilen bölgeler ise Balçova, Üçkuyular, Hatay, Alsancak, Bornova ve Karşıyaka'dır. Karşıyaka ve Balçova'daki toplantı salonlarına pek çok insan -Yehova'nın Şahidi olsun ya da olmasın- katılmakta ve buralardaki toplantılar düzenli olarak yapılmaktadır. Şahitler, hususiyle Mithatpaşa sahil bulvarındaki, Konak'taki, Alsancak'taki ve diğer hareketli bölgelerdeki parklarda oturan vatandaşlara gruplar halinde yaklaşmakta ve kendilerinin Yehova'nın Şahitleri olduklarını söyleyerek, ellerindeki yayınlarla propaganda yapmaktadırlar. İnsanların kalabalık bir şekilde bulundukları yerlere, örneğin büyük otobüs şirketlerinin yazıhanelerine, dergilerini bırakmakta ve gelenlerin bu dergileri görmelerini sağlamaya çalışmaktadırlar. Şahitlerin yoğun olarak faaliyet gösterdikleri Kuşadası'nda 20–30 kişilik bir cemaat bulunmaktadır. Buradaki şahitler sahillerde, plajlarda, çarşıda, pazarda gezerek yayınlarını dağıtmaktadırlar. Bazen sahil

[200] Yadsıman, a.g.m., s.128
[201] *ATO'dan Misyonerlik Raporu*, http://fireball.atonet.org.tr/turkce (10.08.2007)
[202] Yadsıman, a.g.m., s. 129

sitelerindeki cami girişlerinde gelen cemaate yayın dağıttıkları da görülmektedir. Bu şahitler, düzenli olarak İzmir'de yapılan büyük toplantılara katılmaktadırlar. Yine Didim'de, Selçuk'ta, Söke'de de faaliyet göstermektedirler. Aydın il merkezinde ise daha kapsamlı çalışmalar yapılmaktadır. Buradaki asıl hedef, üniversite gençliğidir. Şahitler, özellikle internet salonları gibi gençlerin çokça bulundukları mekânları dolaşmaktadırlar. Yine Muğla ve Manisa il merkezlerinde de üniversite gençliği hedef kitle olarak seçilmiş durumdadır. Muğla, Aydın ve Manisa'da, yukarıda zikredilen haftalık ibadet ve toplantılar aksatılmadan yürütülmektedir. Bodrum'da 70–80 kişilik bir cemaatin, 3 ayrı yerde toplantılar düzenlediği görülmektedir. Marmaris'te teşkilatın 100 civarında üyesinin olduğu, toplantı salonlarının bulunduğu, ayrıca evlerde toplantıların yapıldığı bilinmektedir. Burada Yehova'nın Şahidi olan zengin eşraftan bazı kimselerin, yoğun bir şekilde çalıştıkları dikkati çekmektedir. Yine bu bölgede, şahitlerin faaliyetlerini yoğunlaştırdıkları yerlerden bir diğeri de Fethiye'dir. Burada da şahitler evlerde toplantılar düzenlemektedirler.[203]

Gençlere ve kadınlara yönelik yoğun faaliyetlerin dışında, her bir cemaat sorumlusu, söz konusu hedefin tutturulması için, cemaat üyelerini yörelerinde bulunan evleri -eğer mümkünse- senede en az bir kez ziyaret etmek üzere görevlendirmektedir. Bu da genellikle kapı kapı ziyaret şeklinde gerçekleşmektedir. Ayrıca, işaret ettiğimiz gibi, caddelerde, sokaklarda, parklarda, pazarlarda, plajlarda, cami önlerinde, kahvelerde, internet salonlarında, okullarda kısacası insanların özellikle de toplu olarak bulundukları mekânlarda, yüz yüze yapılan görüşmelerle propaganda yapılarak bahse konu hedef yakalanmaya çalışılmaktadır.[204]

Yehova'nın Şahitleri günümüz Türkiye'sinde, öz güvenlerini kazanmış ve kendilerinden emin bir şekilde, ceplerinde teşkilatları tarafından düzenlenmiş kimliklerle rahat bir şekilde dolaşmakta, öğreti ve uygulamalarını yaymaktadırlar. Yine, ceplerinde taşıdıkları belgelerle Yehova'nın Şahidi olduklarını öne sürerek bir takım ayrıcalıklar talep etmektedirler (askere gitmemek, gittiklerinde silah tutmamak gibi).[205]

2002 yılında Türkiye'deki Yehova Şahidinin sayısı 1600 civarında idi.

[203] Yadsıman, a.g.m., s. 130
[204] Yadsıman, a.g.m., s. 131
[205] Yadsıman, a.g.m., s. 131-132

Günümüzde sadece 50 bin Alevî kökenli Türk vatandaşının Yehova Şahidi olduğu ileri sürülmektedir. Bunu ileri süren Lazerist Hıristiyan Mezhebinin papazı olan kişidir.[206]

Yehova Şahitlerinin mevcut Hıristiyan akaidinden farklı olarak dini ritüeller, Kutsal Kitap ve Hz. İsa'nın ulûhiyeti konusunda getirdiği farklı yorumlar, onların ayrı bir din mi yoksa Hıristiyanlığın ayrı bir mezhebi veya tarikatımı sorusunu da akla getirmiştir. Ülkemizde yaşayan diğer Hıristiyan guruplara göre Yehova Şahitleri Hıristiyan değillerdir. Bu nedenle onların farklı yorumları kabul edilemez. Bu amaçla ülkemizde Hıristiyan kiliseleri aynı zamanda kendileri içinde bir tehlike olan Yehova şahitlerinin faaliyetlerini engellemek için diğer çalışmalar yapmakta, kitap, dergi ve broşürler yayınlamaktadırlar. Bu amaçla Türkiye Ermeni Patrikhanesi "Gerçeği Bilelim" ve "Aldatıcı Yehovalar" isimli iki kitap yayınlamıştır.[207]

3.3.3. Mooncular ve Faaliyetleri

Moonculuk, Revend Sun Myung Moon tarafından 1954 yılında Kore'de kurulmuştur. Esas ismi "The Unification Church" (Birleştirme Kilisesidir.) Mesih anlayışı üzerine temellenen Moonculuk, dünyada ve ülkemizde misyon faaliyetlerini çok yoğun bir şekilde yapan dini akımlar arasında yer almaktadır. Kendisini Mesih ilan eden Moon, geleneksel Batı Hıristiyanlığı temaları ile doğu geleneğinin temalarını birleştirme gibi farklı bir yaklaşım getirerek çok fazla sayıda taraftar toplamıştır. Dolayısı ile Moonies diye bilinen taraftarları onun Tanrının Krallığını yeryüzünde kuracağına inanırlar.[208]

Mooncular Moon ve Karısını insanlığın gerçek ana-babası olarak tanımlarlar. Moon çiftinin amacı İsa'nın yerini bıraktığı Asli Suçu ortadan kaldırma işini tamamlamaktır. Buna göre Havva'nın Baş Melek (Şeytan)'le cinsel boyutta ilişkiye girmesi temeline dayanan Asli Suçu işleyen Havva ve Adem karı kocadır. Halbuki İsa bekârdır. Bu nedenle asli suçu kaldırmaya İsa'nın gücü yetmemektedir.[209]

---

[206] http://www.haber7.com (06.12.2004)
[207] Günay Tümer, "Yehova Şahitleri'nin İnanç Sistemi Nasıldır?", *Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri*, Ankara: TDV Yayınları, 2005, s. 54
[208] Günay, a.g.e., s. 31
[209] Günay, a.g.e., s. 33

Mooncuların beyin yıkama yoluyla veya zihin kontrolü teknikleriyle üye kazandığı ve alıkoyduğu, aileleri böldüğü, liderleri lüks içinde yaşarken üyelerinin istismar edildiği, teşkilat baskısıyla yürütüldüğü komünizme karşı bir hareket olarak programlandığı, Güney Kore haber alma teşkilatıyla (KCIA) alakası bulunduğu, silah imalatıyla uğraştığı, dünyaya hakim olup Moon'la bir teokrasi kurmak istediği, fitneci bir teşkilat olduğu, vergi ve göç kurallarını bozduğu gibi suçlamalar yapılmıştır. 1982'de, Amerikan Federal Mahkemesi, vergi yolsuzluğu suçuyla, Moon'u on sekiz ay hapse mahkûm etmiştir. Cezasını çeken Moon "ABD'yi şeytanlardan kurtarmaya" kararlı olduğunu belirterek işinin başına dönmüştür. Moonculuk, Hıristiyanlık içerisinde de marjinal bir akım olarak tanımlanmaktadır. Mooncular, etkili bir misyonerlikle dünya genelinde üç milyon kadar taraftar kazanmıştır.[210]

Mooncular, özellikle Özal dönemiyle birlikte –1982'den itibaren– Türkiye'de yoğun bir propaganda faaliyetine girişmiştir. Bu dönemde Mooncular, diğer Hıristiyan misyoner örgütlerin aksine kitlesel propagandadan çok politik ve akademik çevrelerle ilişki kurmuştur[211] 1983'ten sonra M. Yahya Thomson ismiyle Türkiye'ye gelen bir kişi, kendini hem Müslüman hem Moon olarak tanıtmıştır. Tomson, 27 Mayıs 1989 yılında kendisiyle yapılan bir reportajda[212] Moonculuğu savunmuştur. Thomson daha sonra Muhammed Yahya ismiyle M.Ü. İlahiyat fakültesini okumuş ve burada Monculuk adına çalışmalar yapmıştır.[213]

Mooncular, Türkiye'de kitlelerden daha çok, aydınlara, akademisyenlere ve politikacılara yönelik propaganda ve örgütlenme faaliyetleri yürütmektedir. Son zamanlarda da sportif faaliyetlerle de ilgilenmeye başladılar. Moon bunun için Güney Kore'de "Barış Kupası" adı altında bir turnuva düzenledi. Türkiye'den de bu turnuvaya Beşiktaş katıldı. Organizasyon Komitesi, turnuvada ortaya konulan kupayı kazanan takıma 2 milyon dolar verileceğini bildiriyor. Moon Tarikatı tarafından organize edildiği söylenen Barış Kupası'na katılan Beşiktaş, bunun kendileri açısından bir engel olmadığını savundu. Bu turnuvaya dünyanın en iyi 8 takımının katıldığını vurgulayan

[210] Ali Rıza Bayzan, *Moon Hareketi ve Türkiye Operasyonu*, http://kutsalkitaplar.net/ (10.11.2007)
[211] Bayzan, a.g.m., http://kutsalkitaplar.net/ (10.11.2007) p:12
[212] M. Emin Gerger, Milli Gazete 27 Mayıs 1989
[213] Bayzan, a.g.m., http://kutsalkitaplar.net/ (10.11.2007) p:15

Başkan Serdar Bilgili, *"Biz oraya sadece futbol oynamaya gidiyoruz. Başka kimseyle bağlantımız yok. Sadece futbolu düşünüyoruz. Üstelik oraya gelen takımlar da ortada"* dedi.[214]

Başta Türkiye, ABD ve Uzak Doğu olmak üzere pek çok bölgede misyon faaliyeti sürdüren Mooncular, 1975 yılı itibariyle 127 ülkede faaliyet içerisinde olmuşlardır. [215]

Mooncular hedef kitlelerine ilk önce telkin metoduyla yaklaşırlar. İlk önceleri kafaları karıştırmamak için Moonculuktan bahsetmezler, dini manada vaaz vermezler. Daha sonra dini anlamda kazanılacak kişilere yönelik kurs programları açılır.[216]

Mooncuların başta ABD olmak üzere misyon faaliyeti yürüttükleri her ülkede politikada ve ticari alanda üst seviyedeki insanlarla ilişki kurmaları kendilerine yoğun bir para akışını sağlamıştır. Bu da Moonculuğun yayılmasını hızlandırmıştır.[217]

Buraya kadar olan kısımda diğer bağımsız kiliselerin ve dini akımların, ülkemiz üzerinde yürüttükleri faaliyetlere değinmeye çalıştık. Hemen belirtelim ki ismi ister Yehova Şahitleri, ister Moon, ister Mormonizm olsun, bu gibi Mesihî hareketlerin menşeinin ABD olması akıllara ister istemez bu hareketlerin Amerikan sömürgeciliğinin bir paravanı olabileceği sorusunu da getirmektedir.

3.4. Türkiye'de Misyonerlerin Hedef Kitleleri

Bilindiği üzere nasıl ki hastalıklı bir beden mikroplarla mücadelede başarısızlığa mahkûmsa, toplumlarda tıpkı hastalıklı vücut gibi kendi varlık sebebi olan milli ve manevi değerlerin zayıflaması sonucu dayanma gücünü kaybederler. Bu gün içerisinde bulunduğumuz pos modern çağda öne çıkmak isteyen toplumlar, rakip olarak gördükleri toplumları çökertebilmek için tıpkı hastalıklı bir vücuda sızan mikrop gibi toplumu içten çökertme arayışına girerler ve bu mücadelede toplumu çökertmek adına her türlü vasıtayı kendilerine mübah görürler. Özellikle toplumsal direnci zayıflatması,

[214] Bayzan, a.g.m., http://kutsalkitaplar.net/ (10.11.2007), p:19
[215] Günay, a.g.e., s. 32
[216] Günay, a.g.e., s. 33
[217] Günay, a.g.e., s. 36

değerler erozyonunu hızlandırması açısından en çok başvurdukları yöntemler lüks yaşam, moda, içki, uyuşturucu gibi yöntemler olmuştur. Buna karşın toplumlar bütün bu tehlikelerden korunmak ve toplumunu gelecek nesillere sağlıklı bir biçimde ulaştırmak adına uyanık ve duyarlı olmak zorundadır.[218]

Toplumsal değişim sürecinde toplumumuzu inandığı değerlerden koparmak adına yukarıda ifade ettiğimiz yöntemlerle beraber uygulama alanına sokulan bir diğer unsur da misyonerliktir. Nitekim Tarihi varlık alanı içerisinde, toplumlara anlam kazandıran, kültürü şekillendiren en büyük olgu dindir. Yaklaşık beş bin yıllık bir tarihi geçmişe sahip olan Türk milletinin, zamanımıza kadar var olmasının en büyük sebebinin, sahip olduğu kültür ve dini değerler olduğunu bilen Hıristiyan Batı, son yıllarda geliştirdiği yeni misyon metotları vasıtasıyla toplumumuzu yok etme çabası içerisine girmiştir ve bunda da bir hayli başarılı olmuştur.

Nitekim Batılı misyoner Luis Massognon'un şu sözleri durumu bütün çıplaklıyla ortaya koymaktadır:

> "*Müslümanların her şeyini bozduk ve yok ettik. Dinleri, inançları, ahlakları, dine bağlılıkları ve insani duyguları yok oldu. Onların milli ve manevi değerlerini Batı Medeniyeti potasında eriterek kendimize benzettik. İslamiyet'i öğrenmeyi, yaşamayı, namaz kılmayı, Kur'an öğrenmeyi suç ve gericilik olarak göstermeyi başardık. Artık çoğu şeye tam olarak inanmıyorlar, on dört asırlık dinlerini, itikatlarını, ibadetlerini, tartışır hale getirdik. Onları derin bir boşluğa düşürdük. Bundan sonra siz misyonerlerin işi daha kolaylaştı. Maaş bağlayarak, vize vaadi, yurt dışında iş imkânı, hatta cinselliği kullanarak Müslümanları Hıristiyan yapınız"*[219]

Yukarıda ifade edilen cümleler ışığında bu gün toplum olarak içerisine düştüğümüz durumu mütalaa ettiğimizde misyonerlerin, bu ülkede ne kadar başarılı olduklarını anlamak zor olmamaktadır.

Peki neden Türkiye? Bu sorunun cevabını Amerikan Misyonerlerinin 1880 tarihli Raporunda ifade edilen şu cümleye bakarak anlayabiliriz. "Misyoner faaliyetler açısından Türkiye Asya'nın anahtarıdır." Yani misyonerler için Türkiye Asya'ya

[218] Erdem,"Misyonerlikten Diyaloga", s. 1
[219] Arslantürk, a.g.e., s. 379

açılmanın bir anahtarıdır. Zira bu anahtar olmada Anadolu başta gelmektedir. Niçin Anadolu? Çünkü Anadolu hem Türk Dünyası, hem İslam dünyası, hem de Hıristiyan dünyası için önemlidir. Hıristiyan dünyası için önemlidir çünkü Pavlus, Hıristiyanlığı yayarken bu topraklarda gezmiştir.[220]

Yine Anadolu, Hıristiyanlar için ikinci vatandır ve bu vatan Müslümanlar tarafından işgal edilmiştir ve kurtarılması gerekmektedir. Bunda da başarılı olmanın yolu Luis Massognon'un ifade ettiği gibi Anadolu insanını kendi kimliğinden, dininden, geçmişinden koparmakla mümkündür.[221]

Geçmişte Türkleri, yaşadıkları bu topraklardan atmak adına her türlü yöntemi kullanan Hıristiyan Batı Dünyası, geçmişte olduğu gibi bu gün de Anadolu'ya ordu göndermektedir. Lakin bu seferki ordunun elinde silah değil İncil, para, güç vardır. Amerika Harward Üniversitesi İlahiyat Profesörü Harvey Cox'un dediği gibi 21. Asırda en büyük dini topluluk Evangelistler olacaktır. Dahası her iki Hıristiyandan birisi bu guruba girecektir. Nitekim bu gün yukarıda da ifade edildiği üzere 1950 yılında 4 Milyon olan mensupları 2004'te 500 Milyona ulaşmıştır.[222]

Yine aynı profesöre göre bugün başta Türkiye ve Ortadoğu olmak üzere dünyanın çeşitli bölgelerinde, 1 Milyonu aşkın Evangeslist Misyoner faaliyet içerisindedir.[223]

Yaklaşık 150 yıldır Anadolu topraklarında çeşitli yöntemlerle faaliyet gösteren misyoner örgütler, son dönemlerde hiç olmadıkları kadar faaliyetlerini arttırmışlardır. Nitekim son dönemde Türkiye'nin içerisine düştüğü siyasi, ekonomik ve toplumsal çalkantılar bu faaliyetlerin artmasının en büyük nedenidir. Yurt sathında birbiri ardına kiliseler açılmakta, gelecekten umutsuz olan ve toplumsal travma yaşayan genç nesiller rahatlıkla kandırılmaktadır. Yukarıdaki bölümlerde de ifade ettiğimiz üzere misyonerler

---

[220]Abdurrahman Küçük, "Misyonerlik ve Türkiye", *Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri*, Ankara: TDV, 2005, s. 38

[221] Zeki Arslantürk, "Hastalık Vücuda En Zayıf Anda Girer", Adnan Odabaşı(Aktaran), *Dikkat Misyonerler Geliyor*, İstanbul: Üsküdar Gazetesi Yay., 2005, s. 119

[222]Mustafa Necati Özfatura, "Hedef 10 Milyon Türk", Adnan Odabaşı(Aktaran), *Dikkat Misyonerler Geliyor*, İstanbul: Üsküdar Gazetesi Yay., 2005, s. 140

[223] Özfatura, a.g.m. s. 140

bugün sadece açtıkları okullarda ve kiliselerde değillerdir. Bugün halkımızın evlerine, dükkânlarına, okullarına kadar gelmişlerdir.

Soğuk savaş döneminin sona erip, tek kutuplu dünyaya gidiş sürecinde, özellikle Avrupa Birliği'ne giden sürecin hızlanmasının ardından Protestan-Evangelist misyonerlerin faaliyetlerinde hızlı bir trend gözlemlenmektedir. Birbiri ardına açılan ve cemaatini Müslümanlıktan dönme Hıristiyanların teşkil ettiği kiliselerde ciddi bir çoğalma görülmekte ve bu durum daha sık aralıklarla medyaya yansır olmuştur.[224]

Ülkemizde Misyoner örgütlerin nasıl bir faaliyet yürüttükleri ve hangi hedefler üzerinde yoğunlaştıkları, Türk Silahlı Kuvvetlerinin İstihbarat raporlarına da yansımıştır. TSK, "Ülkemizde ve Dünyadaki Misyonerlik Faaliyetleri" başlıklı raporunda Türkiye'de misyonerlik faaliyetleri yürütenlerin hedefleri ve alacakları mesafe ortaya koymuştur. TSK, bu raporuyla misyonerlik hadisesinin, sadece Türk Milleti'ni Hıristiyanlaştırma çabalarıyla sınırlı olmadığını, aynı zamanda Türkiye'nin jeopolitik konumunun misyonerlik faaliyetlerinde etkin bir rol oynadığına dikkat çekmiştir. Raporda bu konu özellikle *"Irak Savaşı'nın ardından Dünya, Ortadoğu ve Asya'nın anahtarının Türkiye'de olduğunu bir kez daha görmüştür. Kürtlere ve Alevî vatandaşlara yönelik misyonerlik faaliyetleri de dikkat çekicidir"* ifadesiyle açıklanırken, Misyonerlerin Doğu ve Güneydoğuda şube sayısını artırarak, Türkiye'nin doğusunda kiliseler oluşturmak istediklerine vurgu yapılmıştır. Raporda ayrıca misyonerlerin, 2020'de Türkiye nüfusunun yüzde 10'unu Hıristiyanlaştırmak istediklerine dikkat çekilerek, 2005 yılı sonunda ise 50 bin Müslüman Türk'ün dinini değiştirmeyi hedefledikleri belirtilmiştir. Misyonerlerin hedef kitlesinin öğrenciler, kimsesiz ve yoksul ailelerin çocukları ve işsiz, reşit olmayan gençler olduğunun belirtildiği raporda, dini bilgilerden yoksun, sosyal ve ekonomik yaşantıları nedeniyle dini tereddüde düşmüş ve kendilerini boşlukta hissetmekte olan gençlerin de misyonerlerin yakın markajında olduğu kaydedilmiştir.[225]

---

[224]Müfid Yüksel, *Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri, Alevi ve Kürtlerin Protestanlaştırılması Çalışmaları İle İlgili Bir Mülahaza*, www.refikengin.com/gelenler/034.DOC. (21.10.2007)

[225] http://www.internethaber.com/mays/ar...php?aid=318149 (07 Ekim 2005)

TSK'nin Raporunda başta evangelistler olmak üzere Misyonerlerin Hedefleri şu şekilde belirtilmiştir:

> *"Etkin ya da kültürel açıdan azınlık statüsünde görülenler veya kendilerini böyle tanımlayanlar (Kürt-Alevî), iç çatışma ve terör ortamında yaşayanlar ve deprem, sel felaketi gibi doğal afetlere maruz kalan insanların misyonerlerin hedef kitlesi içerisinde yer almaktadır."*[226]

TSK'nin raporunda misyonerlerin özellikle kendilerine, Doğu ve Güneydoğu insanını dava edinmesi düşündürücü bir yaklaşım olarak değerlendirilmiştir. Açılan okullara, ev kiliselerine v.s kurum ve kuruluşlara vurgu yapan raporda, bu tür faaliyetlerin yalnızca dinsel bir olgu olarak değerlendirilmemesi gerektiği, zira bu faaliyetlerin dinsel boyutu çok aşan ekonomik, sosyal ve kültürel boyutları olan bir sorun olduğuna dikkat çekilmiştir.

Raporda ayrıca Misyonerlerin çabaları neticesinde, resmi olmayan rakamlarla yaklaşık 5 Bin vatandaşın İslam dininden Hıristiyanlık dinine ve diğer inanışlara geçtiği tespiti yapılmıştır. Yine son üç yıl içerinde resmi rakamlara göre 185 kişinin Hıristiyanlık dinini, 1 kişinin de Yahudilik dinini benimsediği ifade edilmiştir. Yine raporda, Türkiye'de 200 Bin üç yüz civarında vatandaşın Bahaîliği, 900 kişinin ise Yahova Şahitliğini benimsediği ifade edilmiştir.[227]

TSK'nın Raporunda da Görüldüğü üzere Misyoner örgütlerin Türkiye üzerindeki faaliyetleri o kadar da masumane değildir. Avrupa Birliği tam üyelik sürecinde çıkartılan uyum yasalarıyla beraber misyonerler, daha fazla faaliyet alanı bulmuştur. Bu gün misyonerler, farklı hedef kitlelerine yönelik değişik yöntemlerle Türkiye'nin dört bir yanında faaliyet içerisindedirler.

[226] http://www.internethaber.com/mays/ar...php?aid=318149
[227] http://www.internethaber.com/mays/ar...php?aid=318149 (07 Ekim 2005)

3.5. Etnik ve Dinî Guruplara Yönelik Misyon Faaliyetleri

3.5.1. Kürtlere Yönelik Misyon Faaliyetleri

Sosyolojiye göre azınlık, bir toplum içerisinde farklı etnik kökten veya dinden olan, dolayısıyla çoğunluğa göre farklı kültürel özelliklerle birbirine bağlı bireylerden oluşan gurup olarak tanımlanmıştır.[228] Başka bir deyişle azınlık, eski tarihlerden beri, belli bir ülkede yerleşmiş, fakat bünyesine girmiş oldukları devletin halkından gelenek, dil, din, ırk vs bakımından ayrılan topluluk demektir. Bu yönüyle baktığımızda azınlık bir nitelik değil nicelik meselesidir.

Ülkemizde azınlıklar meselesi Osmanlı Devletinin zayıflamasıyla beraber gündeme gelmiş bir meseledir. Anadolu toprakları üzerindeki emellerinden hiçbir zaman vaz geçmeyen Hıristiyan Batı, tarihin her döneminde azınlıklar meselesini emperyalist gayelerinin bir vasıtası olarak Türkiye'nin önüne bir mesele olarak koymuş ve bugün de koymaya devam etmektedir.

Milli mücadele sonrasında imzalanan Lozan Antlaşmasında azınlıklar meselesi, 21 ayrı toplantıda ele alınmış ve özellikle alt komisyonda, "Bütün azınlıklar" deyimi sokulmak istenmesine rağmen ve ayrıca o dönemde din, dil ve ırk unsurları azınlık unsuru olarak görülmesine rağmen Lozan'da sadece "Müslüman olmayan vatandaşlar" yani "Rumlar, Ermeniler ve Yahudiler" azınlık kapsamında kabul edilmiştir. Bununla beraber Lozan Antlaşması'nın maddelerinde (38. 39. ve 40. maddeleri), "Türkiye vatandaşı" değil "Türk vatandaşı" şeklinde yazılmıştır. Yine sonraki dönemlerde, Türkiye'nin taraf olduğu Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nın 1975 Helsinki Belgesi, 1990 Kopenhag Belgesi, Avrupa Konseyi'nin 1993 Viyana Zirvesi'nde hazırlanan ve Şubat 1995 tarihli "Çerçeve Sözleşmesinde" sadece; Rumlar, Ermeniler ve Yahudiler azınlık kimliğiyle "taraf" olarak belirtilmiştir. [229]

Bugün Avrupa Birliği tam üyelik sürecinde bu vaka Türkiye'nin önüne yeniden bir sorun olarak konulmak istenmektedir. Üstelik geçmişte olduğu gibi sadece

[228] Mehmet Ali Kirman, *Din Sosyolojisi Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Rağbet Yay., 2004, s. 30
[229] Yılmaz Ekinci, "Emperyalizmin Yarım Kalan Kürtçülük Oyunu Bugünde Devam Ediyor", http://www.turksolu.org/156/ekinci156.htm (01.11.2007)

Türkiye'de yaşayan Rumlar, Ermeniler, Yahudiler gibi topluluklar değil, Kürtler ve Aleviler de azınlık kapsamı içerisine dâhil edilmek istenmektedir. Nitekim AB, Türkiye ile ilgili hazırladığı önceki raporlarda, Alevileri "Sünni olmayan cemaatler" olarak gösterirken; daha sonraki raporlarda ise, "Sünni olmayan azınlıklar" şeklinde göstermiştir.[230] Hal böyle olunca Misyonerlerin amacının, Türkiye'yi bölmek ve aynı kökten gelen ve aynı dine inanan hakları bir birine düşman göstermek olduğu, açıkça ortaya çıkmaktadır.

Türk insanını ve temsil ettiği değerleri hiçbir zaman Anadolu'da hazmedemeyen Hıristiyan Batı, sadece uluslararası resmi ilişkilerde değil, kullandığı illegal ve gayr-i meşru yöntemlerle de Türkiye'yi parçalamak peşindedir. 1847 yılında, yabancıların kasıtlı ve haince telkinleri ile Türk tarihinde ilk defa Doğu Anadolu'da, "Kürdistan Eyaleti" kurulmuştur. Kürdistan Eyaleti'ne Diyarbakır, Van, Ahlat, Muş, Hakkari sancakları ile Cizre, Bothan ve Mardin ilçeleri bağlanmıştır. Uygulamanın yanlışlığının farkına varılması üzerine 1856 yılında, Kürdistan Eyaleti'nin sınırları sadece Diyarbakır, Mardin ve Siirt olarak küçültülmüştür. 1864 yılında oynanan oyunu fark eden devlet, bu yanlış yasayı ve eyalet sistemini tamamen kaldırmıştır. Bu yapılanma, yabancıların 1839–1908 yılları arasındaki siyasi Kürtçülük faaliyetleri sonucu oluşmuştur.[231]

Bugünkü oynanan oyun da, o gün yarım kalan oyunun bir devamıdır. Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden hemen iki ay sonra Paris'teki barış müzakerelerinde, 26 Şubat 1921 günü yapılan toplantıda İngiliz Dışişleri Bakanı Lord Curzon, İngiltere Başbakanı Lloyd George'un fikirlerini açıklamıştır. Buna göre, *"Başbakan, Türk olmayan soyların yaşadığı bölgeleri Türk İmparatorluğu'ndan ayırmak niyetindedir. Bu soylar, Araplar, Ermeniler, Süryaniler ve Kürtlerdir."* demiştir.[232]

1920 yılına kadar Kürtleri oyalayan İngilizler, 1921 yılından sonra gerek petrol bölgeleri, gerekse Hindistan yolunun güvenliği için Kürtlere bağımsızlık girişimini, Fransa ile birlikte desteklemiştir. Kürtleri bu arada da kendi imparatorlukları için

[230] Ekinci, a.g.m., http://www.turksolu.org (01.11.2007)
[231] Ekinci, a.g.m., http://www.turksolu.org (01.11.2007)
[232] Ekinci, a.g.m., http://www.turksolu.org (01.11.2007)

kullanmışlardır. 1921 Koçgiri ve 1925 Şeyh Sait isyanları gibi...[233]

Misyonerlerin ülkemizde Kürt nüfusu ile ilgilenmelerinin yeni olmadığını yukarıdaki bölümlerde izah etmiştik. Nitekim 1958'de Kürt nüfusunun yoğun biçimde yaşadığı bölgelerde Ermeniler için 50'den fazla okul açan misyonerler, bölgede Kürt nüfusu ile de ilgilenmeye başlamışlardır. 1870'de Amerika'da şu anda da faaliyet içerisinde bulunan Mount Holyeke College'e mensup Charlotte Elizbeth Ely isimli misyoner, Bitlis'e gelerek Ermenilere yönelik Mount Holyoke Grils Seminary for Kurdistan Bitlis Akademisini açmıştır. Bundan sonra Bitlis ilimizde 50'ye yakın okul açılmıştır. Bu okulların bölgedeki faaliyetleri, göstermelik olarak Ermeni çocuklarının ihtiyaçlarını gidermek olsa da amacın bölge insanını ve Ermenileri ayaklandırmak olduğu zamanla anlaşılmıştır.[234]

1830 yılında Amerika ile Osmanlı Devleti arasında imzalanan antlaşma gereğince Amerikan Misyon teşkilatı ABCFM, Doğu ve Güney doğu vilayetlerimizde çalışma imkânı bulmuştur. Çalışma alanları daha çok okul, hastane, yetimhane, huzur evi, matbaa kurma şeklinde gerçekleşmiştir. Bunun yanında Almanlar, Ruslar, Amerikalılar, kendi vatandaşlarının azlığına rağmen bu bölgelerde konsolosluk kurmuşlardır. Açılan bu kurumlarla bölgenin dört bir yanında misyonerlik çalışmaları yapan bu devletler ve bunlara bağlı misyonerler, ilk önceleri kendilerine hedef kitle olarak Asurîler, Aleviler ve Yezidileri seçmiştir. Daha sonra etki alanına Kürt nüfusunu da almıştır. Bu amaçla 1857 yılında bir Amerikalı rahibin ifadesiyle ermeni alfabesiyle Kürtçe ve 1919'da da New York'ta Osmanlı Alfabesiyle Kürtçe İncil basılmış ve bölge halkı arasında dağıtılmıştır. Bu İncillerde öncelikli olarak Kızılbaş Kürtlere yönelik dağıtım yapılmıştır.[235]

Bununla beraber ABD Harput konsolosu Evan E. Young Esquire, 10 Şubat 1908 yılında, Dersim Kürtleri ile ilgili raporunda Kızılbaş Kürtlerin, görünüşte

[233] Ekinci, a.g.m., http://www.turksolu.org (01.11.2007)
[234] Günay, a.g.e., s. 221
[235] Günay, a.g.e., s. 222

Müslüman, aslında ise Hıristiyan olduğu ifade edilmiştir. Bunların İsa'nın yerine Ali'yi koyduklarını, temel hedeflerinin Osmanlıdan ayrılmak olduğu, ifade edilmiştir.[236]

Alevi-Kürt bölgelerinden rapor veren diğer misyonerler W. Winchester, W. W. Livingston, Herick, James G. Taylor, M. F. Gilbert, H. N. Barnum'da; Kızılbaş Kürtler arasında yaşayan Hıristiyan Ermenilerin; *"Dış görüntüleriyle, kullandıkları dillerle ve birkaç Hıristiyan töresi dışında tamamen Kürt özellikleri taşıdıklarını"* vurguladıktan sonra sözlerini şöyle sürdürmüştür:

> *"Misyon çalışmalarının ilk hedefi, oradaki insanlara kendi dilleriyle yazılmış olan bir İncil'i verip, onlara bunların okumasını öğretmekti. Misyon çalışmalarında her zaman verimli ve yardımcı olan Amerika İncil Birliği, İncil'i tercüme etmiş ve yayımlamıştı. Ancak iyi tercüme edilmemiştir. Ancak yeni İncil için çalışma yapılıyor. Umulur ki bu yeni İncil tüm Kürdistan için hayırlı olur."*[237]

Son 50 yılda yukarıdakilere ilaveten, "Yehuda Şahitleri", "Barış Gönüllüleri", "İnsan Hakları", "Avrupa Birliği" vs. adlı örgütlerin elemanları, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun en ücra köşelerine kadar girmişlerdir. Bugün Misyonerler, seyyahlar, memurlar, diplomatlar, eğitimciler ve casuslar gibi elemanlarıyla her türlü sakıncalı faaliyetlerini her yerde ve kolayca yürütmüşlerdir.[238]

Özellikle başta Evangelistler olmak üzere bir çok misyoner, doğu ve güney doğu bölgemizde, Kürt vatandaşlarımıza yönelik yukarıda ifade edilen amaçlarla misyon faaliyeti yürütmektedirler. Zira Osmanlı idaresi ve dindar Sünniler tarafından dışlanmaya uğrayan Alevî-Bektaşîlerin yanında, misyonerlerin diğer bir hedef kitlesi de PKK'nın ateistleştirme, dinsizleştirme çabalarına maruz kalan Kürtler olmuştur. Başta Diyarbakır, Erzincan ve Siirt illeri olmak üzere birçok bölgede açılan kiliseler, bunun en önemli göstergesidir. Özellikle Diyarbakır'da Süryanî Kadim Kilisesin karşısında faaliyete geçmiş olan Evangelist Kilisesi, gerek büyüklüğü, gerek mimari yapısı, gerekse faaliyet yoğunluğuyla dikkati çekmektedir. Diyarbakır'daki bu kilisenin ilk hedeflediği kitlenin, öncelikle Aleviler ve ataları Ermeni-Hıristiyanlıktan dönme olan Müslümanların olduğu gözlemlenmiştir. Diyarbakır'da son 9–10 seneye dayanan

[236] Günay, a.g.e., s. 223
[237] Günay, a.g.e., s. 224
[238] Ekinci, a.g.m., http://www.turksolu.org (01.11.2007)

Protestanlaşma macerası, ilkin Diyarbakır'ın Alevî-Türkmen köylerinde baş göstermiştir. Bismil ilçesine bağlı Alevî-Türkmen Seyyid Hasan köyünde başlayan bu Hıristiyanlaştırma faaliyeti zamanla Bismil ve Çınar ilçelerine bağlı diğer bazı Alevî-Türkmen köylerine de sirayet etmiş durumdadır. Misyonerlerin bu faaliyetleri neticesinde son bir kaç yıllık bir zaman diliminde, Diyarbakır'da Hıristiyanlaşan aile sayısı 90'ı aşmış durumdadır. Diyarbakır Evangelist kilisesinin tüm yöneticileri, Bismil ve Çınar ilçesi çevresindeki Alevî köylerinden olan Hıristiyanlaşmış kimselerden oluşmakta, kilisenin "Baş Pastör" denen başrahibi Ahmed Bey de, Bismil İlçesi'nin Seyyid Hasan köyünden Alevî-Türkmen kökenli bir kimsedir.[239]

Misyonerler, gerek modernleşmeyle, gerek PKK'nın ateistleştirme faaliyetleriyle, gerekse Resmi ideoloji ve Devletin baskısıyla dini inançları ve bağları zayıflamış olan Kürt vatandaşlarımızı, başta Diyarbakır ve Siirt olmak üzere Hıristiyanlaştırmıştır. Bu kişilerin hemen hemen hepsi para elde etme ve batılı ülkelere gidebilme hevesi ile kandırılmıştır. Zira burada açtıkları kiliselerle misyonerler, zaten yoksulluk ve sefalet içerisinde yaşayan, üstelik son 25 yılık süreçte, PKK'nın bölücü faaliyetleri neticesinde toplumsal travma yaşayan bölge halkına, güç, para ve Batılı ülkelere gidebilme gibi vaatlerle yaklaşmakta, onların içerisine düştüğü toplumsal buhrandan faydalanmak istemektedir.[240]

Bölgede yürütülen Misyonerlik faaliyetleri üzerine bir araştırma yapan Yazar Müfit Yüksel, bu amaçla yaptığı Güneydoğu gezisinde, izlenimlerini şöyle anlatmaktadır:

> *"Diyarbakır'daki kilisede geçen hafta 10–15 civarında Belçika, İsviçre, Hollanda gibi çeşitli Batılı ülkelerden gelmiş olan misyonerlere de rastladım. Anılan kilisede halka yönelik çok yönlü faaliyet ve etkinlikler yapılmakta, örneğin kadın ve çocuk kolları gibi yan etkinlik birimleri bulunmaktadır. Halka bedava binlerce Kitab-ı Mukaddes ve İncil nüshaları dağıtılmakta, halka açık festivaller, yarışmalar, geziler düzenlenmektedir. Diyarbakır Evangelist kilisesi çok canlı ve faal olup, sürekli gelen genç insanlarla dolup taşmaktadır. Orada bulunduğum sırada Dicle Üniversitesi'nden10–15 civarında öğrencinin burayı ziyaret ettiğine şahit oldum. Buna karşın,*

[239] Yüksel, a.g.m., www.refikengin.com/gelenler/034.DOC. (21.10.2007)
[240] Yüksel, a.g.m., www.refikengin.com/gelenler/034.DOC. (21.10.2007)

tam karşısında yer alan Kadim Süryânî kilisesi ise ıssız bir şekilde kalmış olup koca kilisede 5–6 kişilik bir cemaat bulunmaktadır. Kadim bir Hıristiyan kilisesi olarak, Doğu kilisesi geleneklerini sürdüren ve ibadetlerini, sıralar değil, halılar üzerinde kıyâm ve secdeli olarak namaza benzer bir şekilde icra edegelen bu kilise mensuplarının da genç kuşakları, Evangelist kilisesi tarafında elde edilmektedir. Bu da, gerek cemaatin gerekse Kadim kilisenin başrahibinin büyük tepkisine neden olmaktadır."[241]

Misyonerlerin Kürtlere yönelik misyon faaliyetlerinde en büyük amaçlarından birisi de onların, bulundukları dine, kültüre ve topluma yabancılaşmaları ve Türk devletine yönelik mensubiyet duygularını kaybetmelerini sağlamaktır. Bu amaçla dini ve kültürel değerlerinden yozlaşmış yeni bir Kürt kimliği ve kültürü oluşturmak, misyonerlerin başlıca hedefidir. Nitekim Amerikalı Protestan misyonerlerine ait 'Douglas Layton' tarafından kaleme alınmış bir kitapta* Kürtlerle ilgili böyle bir bahis geçmektedir; *"Siz Kürtler aslen Med kavmindensiniz".* Misyonerler bu ifade ile Kürtleri, "Med kavminin ismi Kitab–ı Mukaddes'te geçmektedir. Med'ler Hıristiyan'dı. Yahudiler Avrupa'da katliama uğradı, başlarına gelmeyen kalmadı. Sonra ne oldu? Yahudiler asıl vatanlarına kavuştu, onların vatanlarına kavuşması için Amerika ve Batı seferber oldu. Sonuçta vatanlarına geri döndüler. Siz de asıl kimliğiniz olan, Med–Hıristiyan kimliğine dönerseniz, ABD ve Avrupa sizi antik bir halk kabul eder ve mücadeleniz sonuna kadar destekler" noktasına getirmek istiyorlar. Bu oyun gerek ABD'de gerekse Avrupa'da yıllardır oynanmaktadır. Nitekim PKK yanlısı bir televizyonun adının MED TV olması bir rastlantı değildir. PKK yanlısı yayın yapan medya araçlarında bir tarama yaptığınız zaman inanılmaz derecede Hıristiyan misyoner örgütlere ve İncil propagandası yapan yazılara rastlarsınız. Bunlar hiç de tesadüfi olaylar değildir. Terör örgütü elebaşı Abdullah Öcalan, yandaşı bir yayın organında, 11 Eylül 2004 tarihinde yayınlanan bir yazıda *"Öyküm Hazreti İsa'nın öyküsüdür"* ifadesi geçmektedir. Yine yazının devamında bu kişi kendisini Mesih olarak tanımlıyor. Bu açıkça PKK yanlısı Kürtleri toptan Hıristiyanlığa doğru yönlendirmeden başka bir şey değildir.[242]

---

[241] Yüksel, a.g.m., www.refikengin.com/gelenler/034.DOC. (21.10.2007)

* Kitabın ingilizce ismi "Kurds In The Bible-Kurd Dinaf" tir. Kitap İngilizce ve Kürtçe yayınlanmıştır.

[242] Mehmet Talu,"Türkiye Üzerinde Oynanan Oyunlar", *Beyan Dergisi*, Mart, 2007, s.16

Yine ABD'nin Kuzey Irak'ta Kürtleri Hıristiyanlaştırdığı bilinen bir gerçekliktir. Şu an Kuzey Irak'ta, Hıristiyan dini eğitimi almış 122 kişilik askeri bir ekip, bu amaçla çalışmalar yürütmektedir. Hıristiyanlaştırma birliğinin, Kuzey Irak'ta PKK'yı eğitmekle görevli Delta Force birliklerinin içinde mevzilendiği ifade edilmektedir. Birliğin dolaylı olarak merkezi New York'ta bulunan İnternational Bible Students Assocation'a (Uluslararası İncil Öğrencileri Birliği) bağlı olduğu belirtiliyor. Depremden sonra ülkemizi terk etmeyen bazı misyonerler de fırsat buldukça Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde halkla temas noktaları yaratacak uygulamalarda yer almaktadırlar.[243]

Ülkemizde Kürtler üzerine yapılan misyon çalışmaları yapan örgütlerden birisi de Alman Presbiteryen kilisesidir. Bu gurubun Kürtler üzerine olan ilgisi 1830'lu yıllardan beri devam etmektedir. Nitekim o yıllarda bu kilise tarafından İran'da yaşayan Kürt çocukları için yetimhaneler kurulmuştur. 1953–1969 yılları arasında Irak'taki Kürt nüfusu üzerinde etkin faaliyet gösteren bu gurup, bugün faaliyetlerini Almanya'da yaşayan gurbetçi Kürtler arasında devam ettirmektedir.[244]

Yine Kürtlere yönelik benzer misyon faaliyeti yürüten bir diğer gurup da İsveçli misyonerlerdir. Bu misyoner gurup, Kafkasya ve Ağrı Dağı yöresinde yaptıkları propaganda çalışmalarıyla Kürtlerle özel ilişkiler kurmuşlardır. Bu misyonerlerden E. J. Larsson'un "Kütler ve Ülkeleri" ve N.F. Höijer'in "Kürtler Cennetten bir Tablo" adlı yazıları İsveç Hıristiyan aleminde Kürtlerle ilgili sempatinin gelişmesine neden olmuştur. Ayrıca bu ülkede ücretsiz olarak yayınlanan "avisen" gazetesinde, "*İncil Kürtçe'ye çevriliyor"* başlıklı haberde, merkezi İsveç'te bulunan "İncil Çeviri Enstitüsünün" İncil'i, Kürtçenin Kırmançi lehçesine çevrilerek 2002 yılından itibaren dağıtacağı bildirilmiştir.[245]

Misyonerler, Doğu ve Güney Doğu bölgemizde misyon faaliyeti yürütürken faaliyetlerin başarılı olması için hemen hemen her kılığa girmişlerdir. Bu gün bölgede, sivil toplum örgütü, İnsani yardım örgütü gibi yardım görüntüsünde faaliyetlerine devam etmektedirler. Nitekim sosyal yardım, eğitim vs. amaçlarla bölgeden alınan Kürt

[243] Akşam Gazetesi, 21 Aralık 2004
[244] Günay, a.g.e., s. 229
[245] Günay, a.g.e., s. 224

çocukları, misyonerlerce ABD ve Avrupa ülkelerine götürülmektedir. Bazıları da yurt içerisinde kurulan kamplarda eğitilmektedir. Yapılan bir araştırmaya göre son üç yılda Kuzey Irak ve Türkiye'den 2000 aile, ABD'de bulunan Guam Adası'na götürülmüştür.[246] Bunun yanında Yeşilköy Santa Stefano Latin Kilisesi papazı, Caritas (Vatikan'ın misyon amaçlı yardım teşkilatı) Türkiye yöneticisi olan Adrino Franchini çok yakın bir arkadaşına *"Kürtler ve PKK milli mücadele veriyorlar. Devlet kurma hakları vardır. Deprem sonrasında Kürtlere yardım ettik"* demektedir.[247]

Misyonerlerin PKK terör örgütüyle olan münasebeti, artık bilinen bir gerçekliktir. Nitekim bölücü örgüte bağlı Med TV'nin İngiltere üzerinden yayınına son verilmesinin ardından onun yerine kurulan CTV, 12 Mayıs 1999'da Vatikan tarafından sağlanan verici desteğiyle birlikte tekrar yayına başlamıştır. Vatikan, bu desteği karşısında bu TV kanalından destek şartı olarak günde bir saat dini yayın yapılmasını istemiştir. Bunun üzerine kanal günde bir kez Türkçe ve Kürtçe dublajlı İsa filmi vs. dini yayınları gösterime sokmuştur. Lakin daha sonra Türkiye'nin baskıları sonucu yayına Vatikan tarafından son verilmiştir.[248] Bugün bu televizyon kanalı yayında değildir. Onun yerine kurulan Roj TV, başta Danimarka olmak üzere birçok Avrupalı devletlerin yardımlarıyla yayınlarını devam ettirmektedir.

Sonuç olarak diyebiliriz ki:

1. Emperyalizm, sömürü düzeni içerisinde hayat bulur. Bu nedenle onlar sömürecekleri insan ve insan guruplarının peşine düşerler. Bulunduğu konum itibariyle ülkemiz, tarih boyunca emperyalistlerin ve bu amaca hizmet eden misyonerlerin her zaman ilgi odağı olmuştur.

2. Ülkemizde çeşitli dini ve etnik guruplara yönelik misyon faaliyetleri, tarihin her döneminde mevcuttur. Ancak hiçbir zaman bu günkü kadar aktif misyon faaliyet yürütülmemiştir.

3. İster menşeileri itibariyle Türklerle Kürtler aynı ırka mensup olsunlar, isterse ayrı etnik gurupları ifade etsinler, asırlarca birlikte yaşayan, aynı kaderi paylaşan insanların oluşturduğu bir devlet, çeşitli emperyalist ve misyon faaliyetleri sonucu bölünme tehlikesi ile karşı karşıyadır.

---

[246] Günay, a.g.e., s. 230
[247] Günay, a.g.e., s. 231
[248] Sedat Laçiner, *Ayrılıkçı Televizyon Yayınları ve Uluslar arası Bağlantıları Med Tv Örnek Olayı*, www.Turkishweekly.net/Turkce/makale.php?id=84, p: 5

4. Misyonerlerin Kürtlere yönelik misyon faaliyetlerinde en büyük amaçları, onların bulundukları dine, kültüre ve topluma yabancılaşmaları ve Türk devletine yönelik mensubiyet duygularını kaybetmeleridir. Bu amaçla dini ve kültürel değerlerinden yozlaşmış yeni bir Kürt kimliği ve kültürü oluşturmak başlıca hedefleridir.

5. Misyonerlerin Kürt kökenli vatandaşlarımızın yaşadıkları bölgelerde hedef kitlesi sadece Sünni ve Alevî Kürtler değildir. Bunların yanında bölgede yaşayan bazı Ermeniler, Yezidiler, Asurîler ve Türkmenlerde misyonerlerin hedefleri arasındadır.

3.5.2. Alevilere yönelik Misyon Faaliyetleri

"Alevî" Arapça bir kelime olup "Aliye mensup olanlar"[249] anlamına gelir. Mezhepler tarihi ve tasavvuf edebiyatı literatüründe ise Hz. Ali'yi sevmek, saymak ve ona bağlı olmak demektir. Lügat anlamının ışında "Alevi" tabiri, Hz. Ali'yi en üst sahabe olarak gören ve Hz. Muhammed'den sonra onun, Allah'ın ve Hz. Muhammed'in tayini ile imamlığa gelmesi gerektiğini kabul edenler manasında, "Şia" ile eş anlamlı olarak kullanılmıştır.[250] Bununla beraber Anadolu Alevîliğine, yazılı ve sözlü geleneğimizde bir takım farklı isimler de verilmektedir. Bunların başında "Bektaşîlik" gelmektedir. Bunun yanında Anadolu Alevîliği verilen bir diğer isim de "Kızılbaş" tır. Bu gün Sünnî halk arasında yanlış anlamlarda kullanılan bu kelime aslında Türk tarihinde "Kırmızı börk" veya başlık giyen Sünnî-Alevî bütün Türkmen boylarına verilen ad olmuştur. Nitekim Türkmen boyları arasında Karakalpak, Kızılbörk, Kızılbaş, Karabörk, Yeşilbaş, Akbaş vb. birçok isme rastlanır. Zira bu isimler, Altaylı Şamanlar döneminden beri başa giyilen ve Türklerin İslamiyet'i kabulünden sonra da gelenek olmuş kırmızı renkli başlıktan gelmektedir.[251]

Bugün Anadolu Alevîliği veya Kızılbaşlığında görülen bütün unsurların hemen hemen tamamına yakını, Türklerin Batıya yürüyüşleri sırasında, içinden geçtikleri coğrafya ve kültürden bir takım izler taşımasına rağmen, özü itibariyle Orta Asya

[249] Erol Ayyıldız, *Türçe-Arapça Arapça-Türkçe Lügat*, İstanbul: Ensar Yay., 1984, s. 5
[250] Ethem Ruhi Fığlalı, *İtikadî İslam Mezhepleri*, İstanbul: Şa-To İlahiyat Yay., 2001, s. 273
[251] Fığlalı, a.g.e., s. 276

gelenek, görenek ve inanışlarının, İslamî bir mahiyet ve manaya büründürülmeye çalışılmış yansımalarından başka bir şey değildir.[252]

Günümüzde Protestan misyonerler, ülkemizde yaşayan etnik ve dini farklılıklar üzerinde durarak sahip olduğumuz üniter yapıyı bozma peşine düşmüşlerdir. Osmanlı Devletinin zayıflamasıyla beraber faaliyet alanını da genişleten Misyoner örgütler, Türkiye'de yaşayan dini ve etnik guruplar üzerinde misyon faaliyetleri yürütmüşlerdir. Nitekim 19. yüzyılda ABCFM teşkilatı üyeleri, Anadolu'da yaşayan farklı ırk ve mezhepten insanlara yönelik ilk misyon faaliyetini yürütmüştür. Zamanla bu faaliyetler başta Alevî yurttaşlar olmak üzere daha pek çok dini gurupların Protestanlaşmasına ve sekülerleşmesine neden olmuştur.[253]

Misyonerlere göre Osmanlı topraklarında Yezidiler, Dürziler, Nusayriler ile birlikte misyona en elverişli kesim olarak Aleviler de görülmüş, onları Hıristiyanlaştırmak için olağan üstü çaba sarf edilmiştir. Nitekim Alevilerin İslami ibadetleri yerine getirmemeleri, Anadolu inancının ekseriyetini oluşturan Sünni gelenekten farklı inanç ve yoruma sahip olmaları, misyonerlerin Alevilere yönelik misyon faaliyetlerinin bir başka sebebi olmuştur.[254]

Misyonerlerin Aleviler üzerindeki misyon faaliyetleri bu gün de devam etmektedir. Özellikle 1960'lı yıllardan sonra Alevi gençliğinin içerisine düştüğü boşluk ve kimlik bunalımı, Aleviliğin sahip olduğu isyan kültürü, Alevi gençliğini Marksizm'e yönlendirmiştir.[255] Bununla beraber kentleşme sürecinde, varoş ortamında işsiz ve yoksul olarak yaşayan alevi gençler din dışına itilmiş, bunun sonucunda da sol örgütlerin içerinde yer almışlardır.[256] Böylece dini hayattan dışlanan ve kutsalın dışına itilen Alevi gençler, misyonerlik faaliyetlerine açık hale gelmiştir.

Misyonerlerin Türkiye'de yürüttüğü faaliyetlerde öncelikli hedef kitlelerinden birisinin Alevi gençler olduğunu yakarıda ifade ettik. Öyle ki misyonerler, kentleşme

---

[252] Fığlalı, a.g.e., s. 277
[253] Günay, a.g.e., s. 233
[254] Günay, a.g.e., s. 234
[255] Mehmet Gündem, *Mitleşmiş Alevilik Gençliğini Tutamadı*, http://www.yenisafak.com.tr/roportaj/?t=31.08.2007&c=16&i=35774
[256] Nail Yılmaz, Aksiyon Dergisi, 15 Ocak 2005

sorunu içerisinde ekonomik güçlük çeken Alevi gençleri İsrail'de kursa tabi tutmakta, bu kurslarda verdikleri eğitimle onların sadece dinlerini değiştirmemekte, ayrıca devletine ve milletine de düşman olarak yetiştirmektedirler. Nitekim misyoner örgütlerin bu faaliyetleri kurslarda eğitim gören Alevî gençler tarafından bizzat ifade edilmektedir. Mevzuyla alakalı olarak Yeni Şafak Gazetesinde 21 Şubat 2005 tarihli çıkan haberde şöyle denilmektedir:

"Misyonerlerin öncelikli hedefi 'Alevi gençler'

Misyonerlerin öncelikli hedefinin Aleviler olduğu belirtildi. Para karşılığında kandırdıkları gençlere önce İsrail'de kurs veren misyonerler, Tunceli, Diyarbakır, Yalova ve Tokat'la özellikle ilgileniyorlar.

Misyonerlerin Türkiye'deki öncelikli hedefinin Alevi gençler olduğu belirtildi. Alevilerin Hıristiyan misyonerler tarafından para karşılığı kandırıldığını, bizzat kandırılan gençler açıkladı. Ankara'da misyonerlerin Hıristiyan yaptığı gençler Alevi Dedesi Hıdır Bulut'u arayıp yardım istedi. Hıdır Bulut'u arayan Siyasal Bilgiler mezunu Hacı Şakir adlı genç, "İşsizdik, paramız da yoktu. 'Devletiniz size ayrımcılık yapıyor, sınavlarda özellikle engelliyor, iş vermiyor' dediler, çok fazla para vererek bizi kandırdılar" dedi.

Kilise olarak kullanılan yerde gördüğü Hıristiyan olmuş 20 kadar Türk gencinin tamamının Alevi olduğunu öğrenince şoke olan Dede Bulut, devletten ve Alevi derneklerinden yardım istedi. Bazı Alevi dedelerinin de duruma göz yumduğunu öne süren Bulut, "Türkiye'de 2 milyon Hıristiyan olduğunda hedeflerine ulaşacaklarını açıkladılar. Acele önlem almazsak acı bir tablo gerçek olacak" diye konuştu.

İsrail'de kurs gördük…

Ankara'da misyonerlerle tanışıp kısa bir sürede dinini değiştirerek Hıristiyan olan Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunu Tuncelili Hacı Şakir, 3 yıldır misyoner faaliyetlerine hizmet ettiğini belirterek "En iyi üniversiteleri bitirdik, herkes gibi iş sıkıntısı yaşadık. Bizi içinde bulunduğumuz zor durumdan faydalanarak kandırdılar. 3 yılım gitti bunların arasında. Hıristiyan olmuş yüzlerce Alevi genci tanıyorum. Her genç çevresindeki diğer gençleri getirdi, halen getirmeye de devam ediyor. 20 gün İsrail'de kurs gördük. Misyonerliğe katılan her Alevi genci İsrail'de özel bir kursu tamamlıyor. Orada Aleviliğin kurtuluşunun misyonerlik faaliyetinden geçtiği anlatılıyor" şeklinde konuştu.

Hıdır Bulut'u arayarak gizlice yardım isteyen Şakir, misyonerlik faaliyetlerinin dağıtılan İncil'lerden ibaret olmadığını, olayların içyüzünün çok farklı olduğunu söyledi. Şakir Ankara'da yasadışı olarak insanların para ile din değiştirdiğini ve devlete karşı kışkırtıldığını söyledi.

Başkan eski bir Amerikan askeri…

Misyonerlere katıldığı günden bu yana geçen 3 yıl boyunca vicdan azabı çektiğini belirten Şakir, "Çorum, Tunceli, Diyarbakır, Yalova, Düzce, Tokat gibi iller özel çalışma alanları. Ancak merkez Ankara. İstanbul da buradan kontrol ediliyor. Ben 3 yıl boyunca yönetim kademesine çok yakın çalıştım. Başkan eski bir Amerikan askeri ve inanılmaz uluslararası bağlantılar var. Tepe yönetimi 6 kişilik yabancı ekipte 1 Alman ve 5 Güney Koreli var. Kuzey Iraklı 2 Kürt yönetici de sık sık yurt dışına çıkar gelir. En fanatikleri de İsraillilerdir."

Hıdır Dede: Bana bile din değiştirmemi teklif etiler…

İyi bir Hıristiyan ve çalışkan bir misyoner olarak bilinen Hacı Şakir'le birlikte önceki gün Batıkent'teki gizli misyoner kilisesini ziyaret eden Alevi Dedesi Hıdır Bulut, 20 Alevi genci bir arada Hıristiyan olarak görünce şoke olduğunu söyledi. Bulut, "Hıristiyan olmamı istediklerinde daha büyük bir şok yaşadım. Liderleri Daniel diye bir Amerikalı. Bana çok paraları olduğunu, Türkiye'den bile zengin olduklarını söyleyerek destek istediler. Bana devletin yıllar önce Ermenilere uyguladığı bir kıyım olduğunu, şimdi de devletin Alevileri 2. sınıf vatandaş olarak gördüğünü söylediler. Benim desteğimle Türkiye'yi kurtaracaklarını ifade ettiler. Bana Peygamberimiz Hz. Muhammed hakkında kabul edilemez ithamlar anlattılar" dedi.

Bazı dedelerle işbirliği içindeler…

"Hukuk devletindeyiz, hukuksuz bir şekilde İslam kültürü yağma ediliyor" diyen Alevi Dedesi Hıdır Bulut, misyonerlerin açıkça suç işlediğini iddia etti. Bulut adli makamlara bir çağrıda bulunarak şöyle dedi: "Ülkede adalet mekanizması işliyorsa bu insanların sömürülmesi neden engellenmiyor" dedi. Bütün Alevi dernek ve vakıflara çağrıda bulunan Hıdır Bulut "Gerçekten ülkemiz üzerinde büyük bir din oyunu var. Bunu bana o kilisede açıkça söylediler. Az da olsa bazı Alevi dedelerinin de misyonerlerle işbirliği yaptıklarını belirttiler" dedi.

Liderleri Daniel Wickware…

Misyonerlere katılan Hacı Şakir'in, Alevi Dede'ye verdiği raporda özetle şu bilgiler var:

"Daniel Wickware adlı New York doğumlu ABD vatandaşı Türkiye misyonerlerinin lideri. Wickware Amerikan ordusunda Vietnam savaşına katılmış (kendi beyanı). Kamboçya, Meksika, Mısır, Ürdün ve İsrail de bulunmuş. 1985 yılından bu yana Türkiye'de Protestan rahip görünümünde faaliyet gösteriyor. Halen Ankara'da ikamet ediyor ve kusursuz bir Türkçesi var. Wickware'in yardımcıları 1 Alman ve 5 Güney Koreli yabancıdan oluşan bir ekip. Ekipte ayrıca Kuzey Irak kökenli 2 Kürt yönetici de var. Bunlar da uzun yıllar Fransa ve İngiltere'de yaşamış 2 kişi. Kuzey Irak kökenli olanlar Mesut Barzani'nin Ankara temsilcisi Safen Dizayi'yi ara sıra ziyaret ediyorlar. Kürtlere, Avrupa ve Amerika kamuoyunu yanlarına çekmeleri için Hıristiyan olmalarının ciddi bir avantaj olacağı anlatılıyor. Doktor Deniz olarak bilinen Dillion adlı Amerikan vatandaşı da bir Türk kadar iyi Türkçe konuşabilmekte ve para kontrolünü o yapmaktadır. Yakup BULUT / ANKARA"[257]

Gazetede Hıdır Bulut isimli bir Alevi dedesinden alıntı yapılarak verilen haberde vurgulanan hususlar, ülkemizin nasıl bir kuşatma altına alındığının ve niyetlerinin sadece bu ülke insanını Hıristiyanlaştırmak olmadığının, bunun yanında Türkiye'yi bölmek gibi bir gaye ile hareket ettiklerinin en büyük delili olmuştur. Ayrıca haberde geçen "*Mesut Barzani'nin Ankara temsilcisi Safen Dizayi'yi ara sıra ziyaret ediyorlar"* ifadesi de dikkat çekicidir. Özellikle Kuzey Irak bölgesinde Türkmenlere yönelik asimilasyon ve baskı politikasıyla, Doğu ve Güneydoğu bölgesinde PKK'yı desteklemesiyle bilinen Mesut Barzani'nin Türkiye karşıtı faaliyetlerinin sadece bunlara sınırlı olmadığı bu ifadelerle ortaya çıkmaktadır.

Yine Akşam Gazetesi'nin 10 Şubat 2005 tarihli sayısında çıkan bir haberde şöyle deniliyor:

"Misyonerlik faaliyetlerindeki artış, Emniyet Genel

[257] Yeni Şafak Gazetesi, 21 Şubat 2005, s. 3

Müdürlüğü'nü harekete geçirdi. Konuyla ilgili yaptıkları araştırmayı rapor haline getiren Emniyet, Türkiye'de misyoner örgütlerinin etkili bir çalışma içinde olduğunu bildirdi. Raporda, misyonerlerin İstanbul'u üs olarak kullandıkları, Anadolu'ya da açılmaya başladıkları ve son bir yıl içinde 230 korsan kilise açtıkları belirtiliyor.

Sekiz Ayrı Gurup…

Başbakanlıktan MGK'ya iletilen Emniyet raporunda, misyonerlerin sekiz ayrı kol halinde örgütlendikleri belirtildi. Rapora göre son bir yıl içerisinde İstanbul'da 87, Ankara'da 54, İzmir'de 40, Bursa'da 16, Antalya'da 13, Diyarbakır'da 11 ve Mardin'de 9olmak üzere toplam 230 korsan kilise açıldı. Kilise olarak genelde Apartman daireleri ve iş hanları tercih edildi. Tamamı kaçak olan apartman altı kiliselerde faaliyetlerini sürdüren misyonerlerin en büyük hedefi ise işsiz gençler.

Hedef Aleviler…

Rapora göre, İstanbul ve Ankara'nın yanı sıra özellikle orta Anadolu bölgesini hedef seçen misyonerler, Muş, Tunceli ve Elazığ'daki Alevi vatandaşları kendilerine en yakın kitle olarak görüyorlar. Misyonerler bu amaçla 2005 ilkbaharında Tunceli'de yaz etkinlikleri düzenlemeye hazırlanıyor. Rapora göre, Pazar günleri bir araya gelen misyonerler Hrıstiyanlıkla ilgili temel bilgiler verdikten sonra İsa'yı anlatan Mel Gibson'un yönettiği 'Tutku' filminin gösterimini yapıyorlar. Perşembe günleri ise kiliseye gelen kişilerin ailevi sorunlarıyla ilgileniyor ve çözüm yolları araştırıyorlar.

Misyonerler her yıl İzmir, Kuşadası, Bodrum ve Antalya'da yaz kampları düzenliyor. Kamplarda katılımcılara bir hafta boyunca dini eğitimveriliyor.
Ercan YAVUZ / ANKARA"[258]

Görüldüğü üzere misyonerlerin Türkiye üzerindeki faaliyetleri ve hususiyetle Alevi vatandaşlarımıza yönelik faaliyetleri bizzat Akşam Gazetesinde yayınlanan ve emniyet Raporlarına dayandırılan haberle de ortaya konmuştur.

Ayrıca yayınlanan başka bir habere göre, İstanbul'da merkezi olan "İncil Bilgilendirme Merkezi", İstanbul'daki Evangelik Kilisesi baş papazı İlker Çınar'ı Aleviler üzerinde çalışmak, Van, Hakkari, Kilis ve Şırnak'ta faaliyette bulunmak üzere

[258] Akşam Gazetesi, 10 Şubat 2005, s.5

göndermiştir.[259]

Dünya Ehl-i Beyt Vakfı başkanı Fermani Altun; *"Ben İzmir'de 80 Alevî gencinin Hıristiyan olduğunu gördüm"* demiştir. Yazar Ayhan Aydın da Balkan ülkelerine yapmış olduğu gezide iki Bektaşi tekkesinin kilise haline getirildiğini görmüştür. Bununla beraber Makedonya Kırçova bölgesinde Hıdır Baba Tekkesi, Bulgaristan Obrociste'de Akyazılı Sultan Türbesi kiliseye çevrilmiştir. Yine bazı iddialara göre İstanbul Protestan Kilisesi'ne devam eden her dört kişiden üç'ü alevidir. Ayrıca Protestan kiliseleri basın sözcüsüne göre Türkiye'de 5 Bin Protestan vardır ve bunların 1500'ü alevi kökenlidir.[260]

Tarihçi Abdurrahman Daş'a göre Türkiye'de birçok Alevi, Misyoner örgütlerce Hıristiyanlaştırılmaktadır. Naklettiği bir hatırasında Daş; *"Isparta'da evinde konuk olduğum bir Alevî dedesi sohbet sırasında, İncil'den bölümler okuyordu ve peygamberimizin hayatlarını Hıristiyan inanışına göre anlatıyordu."*[261] Demektedir.

Türkiye'de Alevî vatandaşlar üzerinde misyon faaliyeti yürüten bir diğer gurup da Alman Misyonerleridir. Bu gurup misyon faaliyetleri sonucu Hıristiyanlaştırdıkları alevi gençleri Almanya'ya götürmekte, burada bulunan işbirlikçi Türk şirketlerinde iş vermektedir.[262]

Uluslararası Evangelist guruplardan birisi olan World Evangalizastion Research Center'in yayınladığı bir çalışmada, Türkiye'deki Alevî Kürtlerin 155 Bin civarında olduğu ifade edilmiştir. Bunlardan 26 bininin İncil'i duyduğu, Mesih Filmi'nin Kürtçeye tercüme edildiği, bunun yanında kendi dillerinde yayın yapan bir radyonun bulunmadığı belirtilmekte; kilise üye sayısının ise 46 olduğu vurgulanmıştır. Alevî Kürtlerin 5 Bin'i yerli Hıristiyanlardan oluşmakta, 25 bin'i ise dışarıdaki Hıristiyanlar tarafından Hıristiyanlaştırılmaya çalışılmaktadır. Yine Amerika Kökenli Bethany World Prayer isimli dua gurubu da diğer Hıristiyanlardan Alevi Kürtlerin kalbinin İncil'e karşı yumuşaması, İncil'in Kürtçeye çevirisinin yapılması, az sayıda

[259] Günay, a.g.e., s. 234
[260] Günay, a.g.e., s. 235
[261] Hakimiyet-i Milliye, 01 Ekim 2004
[262] Necip Haplemitoğlu, *Türkiye'de Alman Vakıfları Raporu,* http://ilkhaber.com.tr/almanvakif.asp, p:5 (04 Ekim 2007)

olan Hıristiyan Alevi Kürtlerin sayılarının artması, Türkiye'deki Alevilerin güçlenmesi, bir ordu oluşturmaları, onlara ulaşacak radyo ve televizyon yayını, onların arasında çalışacak öğretmenler için dua edilmesini talep etmiştir.[263]

Bugün Batı sadece misyonerleri vasıtasıyla Alevilerle ilgilenmemektedir. Bunun yanında AB'ye üyelik süreci içerisinde Alevileri, Türkiye'nin önüne etnik ve dinsel azınlık olarak çıkarma peşindedir. Zira Avrupa Birliği, Anadolu'yu Türkleştiren ve Türk Devletinin kurucusu olan Alevileri de azınlık saymakta ve bu saçmalığı Türkiye Cumhuriyeti'ne kabul ettirme dayatmasında bulunmaktadır. Nitekim Komisyonun Tavsiye Raporunun Ek'inin 10. paragrafının son cümlesinde "*Aleviler hâlâ Müslüman bir azınlık olarak kabul edilmemiştir"*, ifadesi yer almaktadır. Avrupa Parlamentosu kararının 37. maddesinde "Cem evlerinin dini merkezler olarak kabul edilmesi Alevilerin tanınmaları ve korunmaları için çağrıda bulunulduğu ifadesi yer almaktadır. Tabii ki bu karar da Konsey'in 17 Aralık Bildirgesinin 21. maddesi kapsamına girmektedir.[264]

Aleviliği bu yeniden tanımlama çalışmalarının, hem içeriden hem dışarıdan sürdüğünü vurgulayan Sünni araştırmacı - yazar Müfit Yüksel, konuyla alakalı Akşam Gazetesine verdiği mülakatta şunları söyler:

> *"Avrupa'da çok ciddi enstitüler var. Alevilik üzerine yıllardır çalışan birisi olarak, dışarıdaki bu enstitülerden bazılarına ben de muhatap oldum. Aleviliği bir azınlık olarak tescil ettirip din dışı bir platforma çekmeye çalışan ve gerçekten ciddi gayret sarf eden, kısmen Alman ve Fransız kökenli, kuruluşlar var. 'Azınlık' kavramının arındırdığı potansiyel tehlikeyi AB azınlık olarak tescil ederse, Alevilik ister istemez İslam dışı olur. Çünkü Türkiye'de ve bütün İslam dünyasında azınlık (ekalliyet) denildiği an, gayrimüslimler anlaşılır. Asırlardır gayrimüslim azınlık kavramına alışmış bu toplum, böyle bir şeyi kaldıramaz; kırılmalara neden olur. Dahası cem evlerinin bu azınlık statüsünde başka bir dinin tapınağı gibi algılanması da çatışmalara neden olur. Bu çatışmalar Pakistan'daki Şii-Sünni çatışması gibi, kanlı da olur. Diaspora Aleviliği Türkiye'deki Alevi örgütlenmesini şimdikinden daha ciddi bir şekilde etkilerse, dediğim*

[263] Günay, a.g.e., s. 235
[264] M. Sadık Acar, *Avrupa Birliği Kararları Bağlamında Türkiye Avrupa Birliği İlişkileri,* www.deu.edu.tr/userweb/sadik.acar/dosyalar/ymmok.doc (01.11.2007)

tehlikeler baş gösterir."[265]

3.5.3. Lazlara Yönelik Misyon Faaliyetleri

Hıristiyanlaştırma adına her türlü faaliyeti kendilerine mubah gören misyoner örgütler, Türkiye'de sosyal bunalım yaşayan hemen her kesimi kendilerine hedef seçmişlerdir. Bu nedenle misyonerlerin Türkiye'deki hedef kitlesi sadece Kürtler ve Aleviler değildir. Bununla beraber başta Karadeniz bölgemiz olmak üzere her bölgeden ve toplumun her kesiminden insan veya topluluk misyonerlerin hedef kitlesidir.

Misyonerlerin Karadeniz bölgesindeki birinci amacı, tıpkı Alevilerde olduğu gibi etnik bir gurup oluşturmaktır. Hedef seçilen bölgelerde kültürel ve folklorik zenginlikleri bölünme ve kavga nedeni olarak kullanma, misyonerlerin en çok kullandıkları metotlar arasındadır. Bu amaçla bölgelerde, şartlara göre taktikler uydurulur ve bu taktikler zamana veya şartlara göre geliştirilir. Misyonerlerin bu gün Karadeniz bölgesinde ortaya koydukları taktikler, Lazcılık, Pontusçuluk ve Hemşenciliktir.[266]

Karedeniz halkına yönelik özellikle Ortodoks kilisesinin yürüttüğü misyon faaliyetlerini yukarıdaki bölümlerde geniş olarak izah etmiştik. Zira bu bölgede yürütülen misyon faaliyetleri sadece Ortodoks kilisesiyle sınırlı olmadığı gibi amaçları sadece Pontus'u yeniden canlandırmakta değildir. Bununla beraber misyonerler, bölgede yaşayan diğer faklı kimlik ve kültürleri de amaçları doğrultusunda kendi dinlerine ve kültürlerine düşman etmek peşindedirler.

Misyonerlerin bugün Doğu Karadeniz Bölgesinde yürüttüğü faaliyetlerden biriside "Laz, Hemşen, Gürcü, Poşa ve Rum Ulusu Yaratma" projesidir. Bu projeyi hayata geçirmek amacıyla misyonerler, bölgede kendilerine göre üç çalışma stratejisi belirlemişlerdir. Bu projeler,

1. Bölge Halkına kendi Hıristiyan geçmişini hatırlatmak,
2. Bu amaçla etnik gurup oluşturmak (Laz Ulusu Yaratma)

---

[265] Akşam Gazetesi 25 Mayıs 2005
[266] Mehmet Bilgin, *Karadeniz'de Post Modern Pontusçuluk*, İstanbul: Doğu Kütüphanesi Yay., 2007s.254

3. Karadeniz halkını, Türkiye'ye ve Türk ulusuna düşman hale getirmek

Misyonerler bugün bu amaca yönelik Doğu Karadeniz bölgesinde yoğun bir çalışma yürütmektedirler. Özellikle Trabzon ve Rize Bölgesi, Misyonerlerin en çok yoğunlaştığı bölgeler olmuştur.

"Türkiye ve Türk ulusuna düşman etmek" projesi bugün bölge halkının böyle bir görüşe yakın olmaması ve böyle bir çatışmanın tarihsel süreç içerisinde yaşanmadığı gerekçesiyle misyonerlerce terk edilmiştir.[267] Ancak diğer iki strateji etrafında faaliyetlerine devam etmektedirler.

Karadeniz bölgemiz, hususiyetle Rize ve Trabzon bölgesi, tarih ve kültür yönünden üzerinde en az araştırma ve yayın yapılmış bölgelerimizden biridir. Altmışlı yıllara kadar ekonomik yönden yurdumuzun en fakir yörelerden birisi olan Rize, çay tarımının yaygınlaşmasından sonra çok kısa bir sürede ekonomik olarak ülkemizin en iyi illeri arasında yerini almıştır. Bölge ekonomik olarak bu değişim sürecini yaşarken kültürel alanda kayda değer hiçbir gelişme olmamıştır.[268]

Karadeniz bölgemizde altmışlı yıllardan sonra birçok yabancı araştırmacı, bölgede çeşitli konularda araştırma ve çalışmalar yapmaya başlamış, bu çalışmaların sonucu elde edilen bilgilerle, bölge üzerinde milli birlik ve beraberliği sarsmaya yönelik bir takım projeler oluşturulmuştur. Bu projelerde, bölge insanının sahip olduğu ve kültürel zenginlik öğesi olan bazı özellikler öne çıkartılarak, etnik parçalanmaya yol açılması amaçlanmıştır. Özellikle Altmışlı yıllardan sonra bölgede faaliyet gösteren yabancı araştırmacıların çalışmalarıyla şekillendirilen projelerle, ülkemizin diğer bölgelerinin yanı sıra Rize'nin de içinde bulunduğu Doğu Karadeniz bölgesinde Laz, Hemşenli, Gürcü, Poşa ve Pontoslu Rum (ya da Müslüman Yunanlılar) gibi etnik parçalar tanımlanmaya veya oluşturulmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda etnik grupların arka planını oluşturacak olan, bölgenin Bizans ve Hıristiyan geçmişinin ortaya konması ile ilgili çalışmalar da devam etmiştir. Bu proje kapsamında bölgeye gelen yabancı araştırmacılar, arkeolojik kazılarla ve tarih çalışmalarıyla ve çalışmalar sonunda hazırladıkları kitap, dergi, Broşür vb. argümanlarla kendilerine göre bölge halkının

[267] Bilgin, a.g.e., s. 143
[268] Bilgin, a.g.e., s. 177

hafızasından silinmiş olan Hıristiyan geçmişe ait kanıtlar ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu çalışmalarla yeni bir bilinç yaratılmaya çalışılmış, bölgede yaşayan insanlara, evinin yakınında veya yolunun üzerindeki herhangi bir taş yığınının, geçmişte bir kiliseye ait olduğu, köyün eski isminin Türkçe olmadığı ve dolayısıyla Hıristiyan geçmişin kendi geçmişleri olabileceği şeklinde fikirler empoze edilmeye çalışılmıştır.[269]

Bununla beraber sistemli bir biçimde, bölgenin Bizans / Hıristiyan geçmişini ortaya çıkartmak için İngiltere'de Birmingham Üniversitesine bağlı Bizans, Osmanlı ve Modern Yunan Çalışmaları Kürsüsü'nde, Bizans ve Trabzon'daki Komnenos Rum Krallığı tarihi uzmanı Prof. Dr. Anthony Bryer ve ekibi tarafından, bazı vakıfların yanı sıra Yunan Hükümetinin ve Kıbrıs Rum kesiminin parasal olarak desteklediği ve ısmarladığı çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar kapsamında Doğu Karadeniz Bölgesi taranmış, Hıristiyanlık dönemine ait olan ve yerleri tespit edilen tüm kalıntılar kazılarla ortaya çıkarılıp, planları çizilmiş mevcut kalıntılar fotoğraflanarak, sanat öğesi taşıyan bezemeler, eserlerin mimari özellikleri ve kitabeleri incelenmiş, bölge tarihi ile ilgili kaynaklarda yer alan tarihi bilgiler derlenerek yeni yayınlar yapılmıştır. 25 – 30 yıl kesintisiz süren ve yüzlerce öğrencinin katılıp eğitildiği bu proje sonucunda Bryer'in (David Winfield ile beraber yazılmış) **"The Byzantine Monuments and Topography of the Pontos** 2 cilt ve "**The Post-Byzantine Monuments of the Pontos"**,"**Peoples and Settlement in Anatolia and the Caucaus 800–1900 " ,The Empire of Trebizond and the Pontos"** adlı kitapları ile bu projelerde çalışanlar tarafından yazılmış, bölgedeki kilise ve manastır kalıntıları ile bölgenin Hıristiyan geçmişi ile ilgili yüzlerce makale yazılmış, yazılan bu makaleler bölge halkına dağıtılmıştır. [270]

Bölge ile ilgili projeler hiç şüphesiz bunlardan ibaret değildir. Altmışlı yıllarda bölgeye gelen yabancı araştırmacılardan birisi olan Wolfgang Feurstein adlı bir Alman, 1960'larda bölge köylerinde dolaşarak Lazlar üzerinde çalışma başlatmıştır. Dil, folklor özellikleri ve masallar derleyen, bölgede fotoğraflar çeken, bu kişinin bölge halkı ve kültürü üzerinde yürüttüğü çalışmalar dönemin devlet yetkililerinin dikkatini çekmiş, bu nedenle yaptığı faaliyetler yasaklanmıştır. Daha sonra bölgede çalışamayacağını anlayan Wolfgang Feurstein, çalışmalarını Almanya'da sürdürmüş, bu amaçla

[269] Bilgin, a.g.e., s. 178
[270] Bilgin, a.g.e., s. 179

Almanya'nın Karaorman bölgesindeki Schopfloch köyünde "Laz Ulusu Yaratma Projesi" kapsamındaki çalışmaları için bir merkez oluşturmuş ve çalışmalarına burada devam ettirmiştir. Kendini Laz Ulusu yaratmaya adadığını söyleyen Feurstein, önce Lazca yazı dili oluşturmak için Laz Alfabesi düzenlemiş, ardından bu Laz Alfabesi ile ilkokul seviyesinde metinler hazırlamış ve Lazca gramer bilgileri ile sözlük çalışmaları yapmıştır. Hiçbir üniversitede öğretim üyesi olmayan bu kişi, sadece Laz kültürünü ve Laz tarihini araştırmakla kalmamış amacına hizmet edecek örgütler de kurmuştur. Feurstein, çalışmalarına kattığı insanları ve Laz kökenli Türk vatandaşlarını bu şekilde dıştan aktiviteler olmazsa Laz kültürünün yakın bir gelecekte sonsuza kadar yok olacağına inandırmış, Laz kültürünü ve kimliğini yaşatmak için, Laz Alfabesi ile Lazca metinler oluşturmak ve bunu Laz topluluklarına benimsetmek gerektiğini o insanlara empoze etmiştir. Bilimsel çalışma olarak algılanabilecek faaliyetlerini Lazları hedef alan örgütsel faaliyetlere dönüştüren Feurstein, bu amaçla Lazebura ve daha sonra Kaçkar Kültür Çevresi (Kaçkar Kulturkreis) örgütlerini kurmuştur.[271]

Feurstein'in bu çalışmaları, onun Karadeniz halkına ve kültürüne hiç de masumane yaklaşmadığının en büyük göstergesidir. Hiçbir akademik sıfat taşımadan kendi ülkesinde çok uzakta Karadeniz bölgesine gelmesi, onun aslında Pontus'çu emellerle çalışan bir misyoner olduğunu da ortaya çıkarmıştır.

Feurstein'in Laz kökenli yurttaşlarımızı etkisi altına alarak çalışmalarına dâhil etmek için kullandığı *"Birşeyler yapılmazsa sonsuza kadar yok olma*" motifi, benzer bir şekilde bölgede Pontoslu (Müslüman Yunanlı) etnik grubu yaratma projesinin aktörleri tarafından da kullanılmaktadır. Buna bir örnek olarak Yunanistan'da yaptığı çalışmalar ve Yunanlı dostlarının yardımı ile hazırladığı ve bir Yunanlı profesörün önsözüyle yayınladığı "Pontos Kültürü" adlı eseri nedeniyle Pontoscu faaliyetlerde adı geçen Ömer Asan'ın Lazlarla ilgili yayın yapanlar tarafından çıkartılan bir dergide yer alan "Yok Oluyoruz Ya Siz" başlıklı yazısını gösterebiliriz.[272]

Feurstein'in oluşturduğu Lazca Alfabe bu konuda yapılan çalışmaların ilki değildir. Daha önce Gürcü alfabesinin harfleri kullanılarak bir Laz Alfabesi

[271] Bilgin, a.g.e., s. 180-181
[272] Bilgin, a.g.e., s. 182

oluşturulmuştur. Ayrıca Sovyetler Birliği'nin ilk dönemlerinde kısa bir süre Lazca yayın ve eğitim yapılmış, daha sonra Lazların Gürcü asimilasyonuna uğramasının daha uygun olacağına karar verilerek bundan vazgeçilmiştir.[273]

1983 yılında Feurstein'in Latince hazırladığı Laz Alfabesi 1992'de son şeklini alarak "Fahri Lazoğlu" Türkçe takma adıyla yayınlanmış ve Feurstein'in örgütü tarafından Lazların arasında yayılmaya çalışılmıştır.[274]

Wolfgang Feurstein, Karadeniz Bölgesinde hususiyetle Rize ve çevresinde faaliyet yapan ilk yabancı değildir. Daha öncede bu tür faaliyetler yapılmıştır. Nitekim Rosen adlı bir Alman, ilk defa Osmanlı Alfabesini oluşturan Arap harfleri ile Lazca Alfabe yazılmıştır. Prof. Karl Koch adlı Avusturyalı bir botanikçinin heyeti ile birlikte 1843 yılında Doğu Karadeniz bölgesine gelen Rosen, Trabzon ve Rize bölgelerinde bitki toplamak amacıyla dolaşan Koch'un heyeti ile yaptığı seyahat sırasında, Trabzon valisi Abdullah Paşa'nın Kavası olan ve valinin heyete rehberlik yapmakla görevlendirdiği İbrahim Efendinin yardımıyla Laz dili hakkında araştırmalar yapmıştır. Medrese eğitimi görmüş bir Laz olan İbrahim Efendi'nin yardımı ile kelimeler derleyen ve küçük bir sözlük oluşturan Rosen, ülkesine dönünce bunu yayınlamıştır.[275]

Bunlardan başka Lazları Gürcü soyu ve kültürü çerçevesinde görmek ve göstermek ve Lazları Gürcü kültür çevresine bağlayıp, asimilasyona tabi tutmak amacıyla Gürcü harfleriyle Laz Alfabesi hazırlayanlar da olmuştur.[276]

"Laz Ulusu Yaratma Projesi"nin en önemli kısmı, Lazcayı yazı dili haline getirme çalışmalarıdır. Feurstein, oluşturduğu alfabe ile Lazlar için ilkokul seviyesinde metinler, gramer kitapçıkları ve sözlükler hazırlamış, bazı çalışmaları Türkçe takma adlarla yayınlamıştır. Bu yayınlar Almanya'ya çalışmak için giden gurbetçilerimiz arasından," Laz Ulusu Yaratma Projesi" kapsamında Feurstein tarafından örgütlenen kişiler vasıtası ile Türkiye'ye ulaştırıp, Lazların oturduğu İstanbul, Adapazarı, Rize ve

[273] Bilgin, *Rize Bölgesinde Etnik Gruplar Oluşturma Projeleri Üzerine*, http://www.karadenizim.net/makale005.htm, p: 15 (01.11.2007)
[274] Bilgin, a.g.e., s. 182
[275] Bilgin, a.g.e., s. 183
[276] Bilgin, a.g.e., s. 184

Artvin gibi yörelerde dağıtılmıştır. Yine bu kişiler tarafından, yayınlar fotokopi yolu ile çoğaltılmış, gayrı resmi kurslarda halkın öğrenmesini sağlamak amacıyla kullanılmış, yapılan organizasyonlarla Türkçe alfabeden başka alfabe ile okuyup, yazmayı bilmeyen vatandaşlarımızın Laz Alfabesi ile yazılmış metinleri okuyup, yazması yaygınlaştırılmak istenmiştir. Ülkemizde yaşayan Lazlara yönelik bu çalışmalar sürerken bir yandan da Laz tarihi oluşturma gayretlerine girilmiştir. Bu amaçla halka "geçmişlerinde aslen Hıristiyan olduğu" fikri aşılanmaya çalışılmış böylece Laz kökenli yurttaşlarımızın belleklerine Hıristiyan geçmişlerini canlandıracak tarihi bilgiler aktarılmaya başlanmıştır[277]

"Laz Ulusu Yaratma" projesi dâhilinde yapılan çalışmalar bugün de devam etmektedir. Zira bugün Laz tarihi ve kültürü için hazırlanan kaynak kitaplar ve Ogni gibi Lazca metinlerin yayınlandığı dergilerinin yayınlanmakta, bu yayınlarda halktan derlenen, sözlü edebiyat ürünü şarkılar ve masallara ilave olarak konulmaktadır. Bu gün "Laz Ulusu Yaratma Projesi", projeyi oluşturarak yürüten Feurstein'in yanı sıra, diğer Alman kuruluşları ve bazı Alman ilim adamları tarafından da desteklenmektedir. Bu projenin, Türkiye'nin etnik parçalara bölünerek, çözülmesini amaçlayan büyük projenin bir parçası olduğunu söylememiz için birçok neden vardır. Örnek olarak, Almanya'da bazı kuruluşlar tarafından hazırlanan ve hafta sonlarında Türk işçi derneklerinin yönetici ve üyelerine, mensup oldukları etnik grup ve kültürü hakkında Alman ilim adamları tarafından verilen eğitim seminerlerini gösterebiliriz. "Megreller","Lazlar ", "Hemşenliler ","Pontos Kültürü "nün anlatıldığı bu seminerlerde ayrıca, konularla ilgili önceden hazırlanan Almanca ve Türkçe metinler dağıtılmaktadır.[278]

Rize bölgesinde Lazlarla ilgili yürütülen ve yukarıda özetle açıklamaya çalıştığımız "Laz Ulusu Yaratma Projesi"nin benzeri çalışmalar, Hemşenli, Karaçadırlı, Poşa ve Pontos -Rum Kökenli Karadenizliler (Pontoslu Müslüman Yunanlılar) olarak tanımlanan grupları da oluşturmak için yürütülmektedir.

Türkiye'yi hedef olarak alan Emperyalist merkezler, Doğu Karadeniz

[277] Bilgin, a.g.e., s. 185
[278] Bilgin, a.g.e., s. 189-190

Bölgesi'nin kültürel zenginliği olan bu öğeleri, amaçları doğrultusunda tanımlamakta ve kullanmaktadır. Türkiye'nin en küçük toprak alana sahip illerinden biri olan Rize vilayetinde yeni uluslar, farklı etnik gruplar yaratılmaya çalışılırken, Türkiye bu gelişmeleri doğru algılayamadığı için sadece seyretmekle kalmıyor, gözlerini kapatarak görmemezlikten geliyor. Emperyalistlerin amaçlarına hizmet etmeyi aydın olmanın bir gereği olarak algılayan bazı aydınlar, bu güçlere kulluk etmeyi, eleştirel yaklaşıma tercih ediyor.

Daha önce illegal şekilde yürütülen bu faaliyetler bugün, Türkiye'nin Avrupa Birliğine girme sürecinde, dış güçlerin dikte ederek oluşturduğu yapı çerçevesinde serbestçe ve Avrupa Birliğinin fonlarından desteklenen faaliyetler olarak yürütülmeye başlanmıştır. Daha önce Almanya'da çalışan işçilerle başlayan "Laz Ulusu Yaratma Projesi" tezgâhında yetiştirilmiş kişiler, bu yeni süreçte, Almanya'dan Türkiye'ye dönüş yapmış, başta İstanbul olmak üzere Laz kökenli vatandaşlarımızın bulunduğu bölgelere yerleşerek organize faaliyetler sürdürmeye başlamıştır.

Lazlara ve bölgede tanımlanmaya çalışılan diğer etnik gruplara yönelik faaliyetler birbiri ile bağlantılı internet sitelerinde, müzik sektöründe, yerel radyo ve televizyon kanallarında, kitap ve dergi yayıncılığı sektörlerinde, projenin devamı olarak Lazca ve Laz kültürünü esas alan çalışmalar serbestçe sürdürülmekte, Lazca müzik albümleri, sözlükler, gramer kitapları ve Laz tarihi ve kültürü ile ilgili kitaplar artık serbestçe, ardı ardına yayınlanmaktadır. Son yıllarda bölgede Lazca işyeri isimlerinin çoğalmaya başlaması ,"Laz Ulusu Yaratma Projesinin" 40 yıldan fazla bir süredir uyandırmaya çalıştığı Lazlık şuurunun uyanmaya başladığını ve hedef aldığı kitlenin, tek taraflı bir yönlendirmeye uymaktan başka bir şansı kalmadığını göstermesi bakımından önemlidir.[279]

3.6. Misyonerlerin Diğer Hedef Kitleleri

3.6.1. Kimsesiz Çocuklara Yönelik Misyon Faaliyetleri

Sahip oldukları maddi ve teknolojik imkânlarla hemen hemen her alanda ve

[279] Bilgin, a.g.e., s. 191

bölgede faaliyet gösteren misyoner örgütler, amaçlarına ulaşabilmek için toplum içerisinde sosyal bunalım yaşayan bütün kesimlerle ilgilenmekte, onları gayr-i ahlaki yöntemlerle Hıristiyanlaştırmaya çalışmaktadırlar. Bu amaçla faaliyette oldukları alanlardan biriside kimsesiz ve yardıma muhtaç çocuklardır.

Bugün dünyamız teknolojik olarak inanılmaz gelişmeler gösterirken korumaya muhtaç kimsesiz çocukların sayısında çeşitli sosyolojik sebeplere bağlı olarak günden güne artış meydana gelmektedir. Bu sebepler, Savaşlar, doğal afetler, yoksulluk ve diğer sosyal bunalımlardır.

Sokak çocukları sorunu, çocuk ve ergen sorunları içinde araştırılması ve çözülmesi en güç olanlardan biridir. Son yıllarda gerek az gelişmiş, gerekse gelişmekte olan ülkelerde ekonomik, sosyal, politik teknolojik etkilerle risk altındaki ailelerin yaşam koşulları olumsuz etkilenmekte, yoksulluk artmaktadır.[280] Bu konu üzerine harekete geçen uluslararası birçok yardım teşkilatı projeler üretmekte, yardım kampanyaları düzenlemekte, uluslar arası arenada kamuoyu oluşturmaktadır.

Ancak uluslararası Yardım Kuruluşu kisvesi altında hareket eden birçok art niyetli kuruluş da bu toplumsal felaketi kendi amaçları çerçevesinde fırsat olarak görmekte ve bu durumdan faydalanmak istemektedir. Özellikle misyoner örgütler, hem medyatik imaj hem de insan devşirmek açısından kimsesiz ve yardıma muhtaç çocukları iyi birer fırsat olarak görmektedir. Nitekim deprem bölgesinde BM İnsani Yardım Örgütü UNİCEF'in desteği ile Katolik Misyoner Örgüt Caritas[*] ve Türk Protestan

---

[280] Y. Ahmet Kulca- Ümran Korkmazlar, Yoksulluk ve Sokak Çocukları", *Yoksulluk Sempozyumunda Sunulan Tebliğ,* İstanbul: http://www.umutcocuklari.org.tr/arsiv/bildiri/gh_001.doc (30–31 Mayıs 2003)

[*] Zorda olanlara yardım ederek Hıristiyanlaştırmayı amaçlayan Katolik bir yardım örgütüdür. Bugünkü adıyla *"Caritas Internationalis"* olan Caritas, 154 katolik yardım, kalkınma ve sosyal hizmet örgütünün oluşturduğu bir konfederasyondur. İslam ülkelerinin çoğunluğu da dâhil olmak üzere 198 ülkede ve bölgede örgütlenmişlerdir. Katolik bir misyon örgütü olan Cartas, 1897'de Almanya'da Freiburg'da kurulmuştur. 1901' de İsviçre'de 1910'da ABD'de teşkilatlanmıştır. 1950 yılında Katolik yardım örgütlerinin toplandığı bir konferansın kurulmasına karar verilmiştir. 1951 yılında Vatikan'ın onayı ile Caritas Internationalis olarak değiştirilmiştir. Türkiye'de ilk olarak 1985 yılında Vatikan büyük elçiliğinin bünyesinde faaliyet gösteren Caritas, ın İstanbul merkez olmak üzere İzmir, Antakya ve Mersin illerinde büroları mevcuttur. 17 Ağustos Depremi ile birlikte Adapazarı ve Düzce'de de bürolar açmıştır. En büyük amacının Yeryüzünde Hıristiyanlığı hakim kılmak olan Caritas, resmi yayınında, birincil amacını, yeryüzünde Tanrı'nın Krallığı (Reign of God)'nı gerçekleştirmek olan Hıristiyan Misyoner bir yardım örgütü olarak tanımlamaktadır. (*Ali Rıza Bayzan, Küresel Vaftiz, IQ yayınları, İstanbul, 2004, s. 168–173)*

Kilisesi, ortaklaşa olarak çocuklara yönelik çalışmalar yapmıştır.[281] Bunun diğer bir örneği de Uzak Doğudaki Tsunami'de görülmüştür;

Nitekim Milliyet Gazetesinin 14 Ocak 2005 tarihli haberinde konuyla alakalı olarak şöyle denilmektedir:

> *"Merkezi ABD'nin Virginia eyaletinde bulunan misyoner örgütü World Help, Endonezya'nın Müslüman Banda Aceh bölgesinden 300 kadar "tsunami öksüzünü" Cakarta'daki bir Hıristiyan çocuk esirgeme kurumuna götürdüğünü açıkladı. Örgütün internet sitesinde yapılan açıklamada, Müslüman çocukların burada Hıristiyanlık prensiplerine göre yetiştirilmesinin amaçlandığı belirtildi. Açıklamada, "Normalde Banda Aceh'e yabancıların girmesi yasaktır. Ancak bu felaket sayesinde üyelerimiz İncil'i bu bölgeye ulaştırma imkânı buldu" dedi. Örgütün başkanı Vernon Brewer, Endonezya hükümetinin, çocukların Cakarta'ya götürülmesi için izin verdiğini ve çocukların Hıristiyan olarak yetiştirileceğinden de haberdar olduğunu söyledi."*[282]

Görüldüğü üzere amaçlarına ulaşabilmek için ahlakî ve gayr-i ahlaki her türlü yöntemi kendilerine mubah gören Misyoner örgütler, tsunami, deprem gibi tabii felaketleri bile kendileri için fırsat olarak görmektedirler.

Misyoner örgütler açısından Dünya'da olduğu gibi Türkiye de kimsesiz ve yardıma muhtaç çocuklar için oldukça bakir bir alandır. Çünkü Türkiye'de, korunmaya muhtaç çocukların sayısı 1 milyon civarındadır. Kamu kurumları bunların ancak yüzde yirmisine hizmet verebilmektedir. Geri kalanların birçoğu sokak çocuğu olarak yaşamaktadır. Sokak çocukları arasında tiner, uyuşturucu bağımlılığı, fuhuş, hırsızlık gibi suçlar oldukça yaygındır.[283]

Kimsesiz çocuklar açısından Türkiye'nin içerisinde bulunduğu durumu çok iyi etüt eden Hıristiyan misyonerlik teşkilatları, bu kesimlere ulaşabilmek için çeşitli fonlar oluşturmuşlardır. İzmir Sokak Çocukları Fonu, Yetimler ve Özürlüler Fonu (Kardelen), Afgan Yardım Fonu, Deprem Yardım Fonu, Göçmen Fonu (İran göçmenleri için) gibi fonlar bunların başında gelmektedir. İstanbul'da, Ankara'da, İzmir'de, Diyarbakır'da ve

---

[281] Ali Rıza Bayzan, *Küresel Vaftiz*, İstanbul: IQ yayınları, 2004, s.171–182
[282] Milliyet Gazetesi, 14 Ocak 2005
[283] *Misyonerlik Faaliyetleri*, http://diyanet7.diyanet.gov.tr/DIYANET/nisan1999/hutbe2.htm, p: 2

diğer illerde yeni açılan kiliselerin cemaatleri büyük oranda bu fonların hedef kitlelerin oluşmaktadır.

Uluslararası yardım örgütlerinin dışında, Türkiye'de misyoner merkezi olan birçok kilise, yardıma muhtaç çocuklara özel ilgi duymaktadır. Bu kiliselerden birisi olan İzmir Enternasyonel Protestan Kilisesi, yürüttüğü misyon faaliyetlerinde İzmir'de yaşayan kimsesiz, yetim ve sokak çocuklarıyla özel olarak ilgilenmektedir. Bu kilise, yardıma muhtaç olan çocukları, kendisine ait Vaftiz kampında eğitmekte ve onların ileriki dönemlerde birer Hıristiyan olarak yetişmeleri için elinden gelen bütün çabayı göstermektedir.[284]

Türkiye'de Misyoner örgütlerin başta sokak çocukları olmak üzere yardıma muhtaç çocuklara yönelik uyguladıkları misyon yöntemlerinden birisi de çocuk köyleri projesidir. Aslında Misyoner teşkilatlarının çok uzun yıllardır Türkiye' de çocuk köyü kurmak için çalıştıkları bilinen bir gerçekliktir. Özellikle 1979 yılında bu tür faaliyetlere ağırlık veren misyonerlerin çalışmaları, halkın yoğun tepkisini çekince, faaliyetler durdurulmuştur.[285]

Geçmişte müracatları birçok defa geri çevrilen bu çevre, vakıflarının ismini değiştirerek ve tüzüklerini Türk mevzuatına uydurarak tekrar teşebbüste bulunmuşlardır. Sos-Çocuk Köyleri ismiyle, Türkiye Korunmaya Muhtaç Çocuklar Vakfı (TKMÇV) tarafından faaliyete geçirilen köyler, başta Dünya Kiliseler Birliği olmak üzere diğer birçok misyoner örgütler tarafından finansa edilmektedir. Nitekim vakfın Başkanı Timur Erk, Dünya Kiliseler Birliğinin bir yan kuruluşu olan milletlerarası Sos-Çocuk Köyleri Birliği ile hiçbir alakalarının olmadığını söylese de, bu konuda görüşlerine başvurulan müteahhit Haydar Soner Göker, asıl işverenin SOS-Kinderdorf İnternational olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca Göker, Köyün planlamasından, kontrolüne kadar her şeyin SOS-Kinderdorf İnternational tarafından yapıldığını ve bunların önlerindeki bütün bürokratik engellerin kaldırılması halinde en az 10 tane daha Çocuk Köyü'nün kurulacağını da belirtmiştir.[286] Daha sonra Vakfın başkanı Timur Erk,

---

[284] Bayzan, a.g.e., s. 76-77
[285] *İstanbul'da Çocuk Hıristiyanlaştırma Köyü…,*
http://www.acikistihbarat.com/Haberler.asp?haber=6074 (15.11.2006)
[286] Recep Deniz ve Oktay Doğan, "Araştırma", *Mesaj Dergisi*, S. 6. 21–27 Kasım 1991

Çocuk Köylerinin kurulmasında Dünya Kiliseler Birliğin katkısını 22 Aralık 1991 tarihli Türkiye Gazetesi'nde yer alan açıklamasıyla itiraf etmiştir.[287]

Halen faaliyetlerine devam eden bu köylerde onlarca çocuk barındırılmaktadır. Sadece İstanbul Gazi Osman Paşa'da buluna çocuk evinde en küçüğü 10 aylık ve en büyüğü 16 yaşında olmak üzere 38'i kız 51'i erkek olmak üzere toplam 89 kişi istihdam edilmiştir. Köyde 12 aile evi, anaokulu, lojman, mutfak, okul, idare binası, teyze evi, toplantı salonu, çamaşırhane, gençlik evi oyun ve spor alanları, bulunmaktadır.[288]

Misyoner örgütlerin kimsesiz ve bakıma muhtaç çocuklara yönelik uyguladıkları yöntemlerden birisi de "Çocuk Yuvası Açmaktır." Nitekim bu amaçla İstanbul İli Pendik İlçesinde Seyit Burhan Toprak Caddesi Çağlayan Sokak Numara 3 adresinde bulunan iki katlı evin zemin katında bulunan çocuk yuvasını işleten kişilerin misyoner olduğu sonradan anlaşılmıştır. Konuyla alakalı olarak bir internet sitesinde verilen bilgiye göre misyonerler, "Hayat Çocuk Yuvası" adı altında uzun süredir faaliyet göstermişlerdir.[289]

Son yıllarda Türkiye üzerindeki faaliyetlerini arttıran misyoner örgütlerin, kimsesiz çocuklara yönelik kullandıkları yeni yöntemlerden birisi de "Çocuk Kaçırma"dır. Uluslararası düzeyde çok eskiden beridir misyonerlerce kullanılan bu gayr-i ahlaki yöntem, özellikle 17 Ağustos 1999 depreminden sonra Türkiye'de de yaygınlaşmıştır. 17 Ağustos depremiyle beraber bölge halkı üzerinde yürütülen misyoner faaliyetlerini çok iyi bilen ve buna karşın en ciddi tedbirleri alan dönemin Sakarya İl Müftüsü'nün bir toplantıda verdiği bilgiye göre 100'e yakın çocuk misyonerlerce Hıristiyanlaştırmak maksadıyla kaçırılmıştır.

Müftünün verdiği bilgiler şu şekildedir:

> *"2 bin 500 yurttaşımız Hıristiyan yapıldı. 100'e yakın çocuk yurtdışına kaçırıldı. Misyonerlik faaliyetinin arkasında, Vatikan'ın Caritas örgütü ile bazı yerli hainlerin işbirliği var. Misyonerlerin, bazı üniversitelerde büroları bulunuyor, ders*

[287] Türkiye Gazetesi, 22 Aralık 1991
[288] Hürriyet Gazetesi, 12 Şubat 2001
[289] *Misyonerlerin Kılıfı Çocuk Yuvası…*, http://www.gazeten.com/misyonerlerin-kilificocuk-yuvasi/, (03.11.2007)

programları hazırlıyorlar. Nüfus Müdürlüğü'ne bile sızdılar. Büyük depremin ardından faaliyet yürütmek için uygun bir zemin bulan NGO'lar, bölgeyi istila etti. Bunlardan biri de bir tarafı Vatikan'a diğer tarafı CIA'ya bağlı çalışan Caritas."[290]

Aynı toplantıda konuşan Sakarya Üniversitesi Öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Kenan Tunç,

"Caritas'ın Sakarya planını şu şekilde açıklıyordu: 'İlk hedefleri, halkın bilincindeki ulus devlet bilincini ve milli kimliği yıpratmak. Bunun için, para harcamaktan kaçınmıyor, yardım üstüne yardım dağıtıyor ve 'bak, senin devletin yapmadı ben yapıyorum' diyorlar. İkinci olarak da bu zemin üzerinde adım adım yurttaşların gerçek kimliklerini elinden alıyorlar. Onlara İncil veriyorlar, sıcak yaklaşıyorlar, kiliseye götürüyorlar para veriyorlar ve Hıristiyanlık teklif ediyorlar. Sakarya'nın varoşlarına kadar, kapı kapı çalışma yürüttüler."[291]

Diyerek afet bölgesinde yürütülen misyoner faaliyetlere dikkat çekmiştir.

3.6.2. Türkiye'de Gençler Üzerinde Yürütülen Misyon Faaliyetleri

Günümüzde Komünizm, Sosyalizm gibi evrensel iddialı ideolojilerin başarısızlığı ve çöküşüyle birlikte, evrensel iddialı dinlerin etki alanları da artmıştır. Bugün artık ideolojilerin bıraktığı boşluğu dinî inanç ve değerler doldurmaktadır. Bu amaçla başta Hıristiyanlık olmak üzere ideolojilerden boşalmış yeni insan topluluklarını kendi iç çevrelerine dâhil edebilmek için yoğun faaliyet içerisindedirler. Zira komünizm sonrasında dünyanın yeniden "Kutsala Dönüş"'ü yaşadığı son zamanlarda maneviyat ve değerler açlığı içerisinde bocalayan insanlara dinî mesajlar daha kolay ulaşabilmektedir.[292]

Dinî dönüşün yaşandığı, insanların maneviyat arayışına girdiği dünyamızda misyoner örgütler kendilerine hareket noktası olarak insanların sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmaktadırlar. Bu nedenle potansiyel üyeleri ve hedef kitleleri etkilemek amacıyla aşk, sevgi, dostluk, aile, sorunları, ilgi, kabul görme,

---

[290]Salih Karataş, http://dinlerarasidialog.blogcu.com/3159577 (18.02.2005)
[291] Karataş, http://dinlerarasidialog.blogcu.com/3159577 (18.02.2005)
[292] Hayati Hökelekli, "Misyonerlik Faaliyetleri ve Gençliğimiz", *Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri,* İstanbul: Ensar Neşriyat, s. 432

ekonomik yardım, mükâfat, günah, kurtuluş vb. söylemleri ön plana çıkarmaktadırlar.[293]

Özellikle gençler üzerinde yürütülen faaliyetlerde gençlerin duygu ve düşüncelerine tesir edici nitelikte sevgi, ilgi, iltifat dolu sözler; iş bulma maddi yardımda bulunma, vaatlerin yanı sıra, bireylerin çaresizlik yalnızlık, kimsesizlik, korku, suçluluk ve günahkarlık duygularına atıf yapan söylemler ve metotlar kullanılmaktadır. Zira Psiko-Sosyal ihtiyaçların karşılanmasına yönelik tavırların ikna edici gücü, diğer başka taktik ve metotlardan daha güçlü ve tesir edici olabilmektedir. Bunu çok iyi bilen Hıristiyan Misyonerler, kendilerine hedef kitle olarak sığınmacıları, mültecileri, sürgün veya hapis hayatı yaşayanları, kendi kültüründen ve vatanından uzak olanları, depremzedeleri, kimsesiz ve düşkünleri, yaşadıkları yörelerde kendilerini etnik ve kültürel olarak azınlık durumunda hissedenleri, dini ve milli hassasiyetleri zayıf olan kimseleri ve tarihsel olarak Hıristiyan bir geçmişten geldiğine inanılan kimseleri seçmektedirler.[294]

Yukarıda ifade edilen bilgiler ışığında düşünülürse ülkemizde Hıristiyan misyonerlerin hedef kitleleri arasında gençlerimizin de olduğunu görürüz. Zira Türk gençliği bugün büyük çoğunlukta ikna ve etkileşime açık bir durumdadır. Binaenaleyh Küreselleşmeye bağlı olarak yayılan Batı kültürü tüm dünyada olduğu gibi Türk gençliğini de etkisi altına almış durumdadır. Özellikle bu değişime en fazla rağbet gösteren lise ve üniversite gençliği Hıristiyan misyonerlerin en büyük hedefleridir. Nitekim Türk Protestanlarının lideri durumunda ki İhsan Özbek'e göre son on yılda Türkiye'de Hıristiyanlığı seçenlerin sayısı iki bin civarındadır ve bunların yarısını Üniversite ve Lise gençliği oluşturmaktadır.[295] Özellikle Karadeniz Bölgesi Samsun ve Trabzon başta olmak üzere Hıristiyanlaşan kişilerin ekseriyeti Lise ve Üniversite gençliğidir. Bunda da öteden beri bölgede bulunan, çeşitli Katolik ve Protestan kiliselerin etkisi büyüktür. Bunun yanında Ankara merkezli kurulan "Kurtuluş Kilisesi", ABD, Kore, ve Çin asıllı misyonerleriyle bölgede üniversite gençliği arasında ücretsiz dil okulları kurmakta, meslek edindirme ve uluslararası eğitim faaliyetleri

[293] Hökelekli, a.g.e., s. 434
[294] Hökelekli, a.g.e., s. 435
[295] Serpil Zeynep Öz, "Niçin ve Nasıl Din Değiştiriyorlar? Hıristiyan Türkler", *Özgür ve Bilge Dergisi*, C:1, S. 5 2002, s. 27.

yürütmektedir.[296] Ülkemizde pek çok üniversite gençliğinin okul sonrası iş bulma güçlüğü çektiği düşünülürse bu gibi faaliyetlerin gençliğimiz üzerinde nasıl bir etki bıraktığı düşünülmesi gereken bir sorudur.

Türkiye'de gençler üzerinde en etkili misyon faaliyeti yürüten örgütlerden birisi de Katolik menşeli "Caritas" dır. Özellikle Sakarya, İzmit, Düzce, Gölcük gibi deprem bölgelerinde yaşayan gençler üzerinde çeşitli faaliyetler yapan bu örgüt, bölgede onlarca gencin Hıristiyan olmasına neden olmuştur. Yapılan araştırmalarda verilen bilgiler ışığında bu misyonerlik örgütünün bu bölgelerde yaptığı faaliyetler şu şekildedir:

1. Sakarya'da, gençlere yönelik içine dolar konulmuş 80 bin İncil dağıtılmıştır. Üstelik bu İncil dönemin Emniyet müdürü Muammer Öz'ün evine de gönderilmiştir.
2. Gençleri İzmir ve İstanbul'daki kiliselere götürmüşler, onları asıllarının Hıristiyan olduğuna inandırmaya çalışmışlardır.
3. Üniversite gençliği arasında bildiri dağıtarak Hıristiyanlık Propagandası yapmışlardır.
4. Bölgede bulunan Üniversitelerde Caritas büroları açılmıştır. Buralarda çalışmak üzere yurt dışından misyonerler getirtilmiştir.
5. Sakarya Üniversitesi çevresinde ABD'de bulunan Catholic Relief Services (CRS) finanse ettiği öğrenci yurdu inşa edilmiştir.[297]

Misyonerlerin gençliğimiz üzerinde en çok tesir ettiği yerlerden biriside Özel Okullar ve kolejlerdir. Özellikle batı kültürüyle yakın temas içerisinde olan ve yabancı dille eğitim veren pek çok özel okul ve kolej'de misyonerler daha rahat çalışma imkânı bulmaktadır.[298] İşte bu nedenle misyonerler Osmanlının son döneminden başlamak Türkiye'de pek çok özel okul ve lise kurmuşlardır.

Ülkemizde sevgi ve özgürlük başta olmak üzere, tatmin edici bir hayat felsefesine, dünyadaki ve içerisinde yaşadığı toplumdaki yerini, rolünü tam olarak gösterecek ilişkilerini düzene sokacak bir "Kimlik" kavramına olan ihtiyacı genç

[296] Gündüz-Aydın, a.g.e., s. 54-55
[297] *Karanlık Caritas Enkazdan Vaftize*... http://www.turkmilleti.net/caritas.html
[298] Hökelekli, a.g.e., s. 436

nesilleri arayışa sürüklemektedir. Bu da gençliğimizi dış etkilere ve değişime açık hale getirmektedir. Bu durumu iyi bilen misyonerler sevgi odaklı bir söylemle gençlerimize yaklaşırken, onlara özgürlük vaat etmek ve değer vermek suretiyle sempatilerini kazanmaya çalışmaktadırlar.

Nitekim yakın zamanda Hıristiyan olmuş bir gencin ifade ettiği şu sözler gerçeği bütün çıplaklığı ile ortaya koymaktadır:

> *"İncil'de diyor ki 'Tanrı Sevgidir'. Aradığım şey sevgiydi. 'Gerçeği bileceksiniz ve gerçek sizi özgür kılacak'. Aradığım şey özgürlüktü. 'Sizin adımlarınız sizin çabanız, sizin ibadetiniz sizi kurtarmayacak. Siz kendi çabanızla bize ulaşamayacaksınız; benim lütfumla ben size ulaşıyorum'. Benim aradığı şey bunlardı"*[299]

Görüldüğü üzere Misyonerler, dinden ve millî değerlerden uzak biçimde sosyal ve psikolojik bunalım yaşayan, sevgiye şefkate susamış gençlerimizin önüne sevgi ve özgürlük dini olarak Hıristiyanlığı koymuştur.

1990'lı yıllardan buyana ülkemizin maruz kaldığı sosyal karmaşa hali gençlerimizi de etkilemektedir. Gençliğimiz bu karmaşa içerisinde kendisini yönlendirecek dini ve milli kodları bulup benimsemede zorluk çekmektedir. Hal böyle olunca boşluğa düşmüş, sosyal travma halinde kendisini ve inançlarını arayan gençlerimizin önüne Hıristiyanlık alternatif olarak konmaktadır.

Bu durum sadece ülkemize özgü bir durum değildir. Nitekim ABD aynı sosyal karmaşayı 1960'lı yıllardan sonra yaşamıştır. Bu dönemde yetişen gençlere "Baby boom" ismi verilmiştir. ABD'de yapılan sosyal araştırmalarda son zamanlarda bu ülkede gelişen yeni dini akımlara rağbet edenlerin, din değiştirenlerin ekseriyetinin "Baby Boom" neslinden olduğu ortaya çıkmıştır.[300]

Misyonerlerin ülkemizde gençlik üzerinde nasıl bir oyun ortaya koydukları bu gün artık bilinen bir gerçekliktir. Nitekim İngiliz ajanı Hampher, misyonerler için hazırladığı rehber kitabında bu hususu açık olarak ifade etmiştir.

---

[299] Hökelekli, a.g.e., s. 437

[300] Ali Köse, "Din Değiştirmenin Pisiko-Sosyal nedenleri", *Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri*, İstanbul: Ensar Neşriyat, 2004, s. 425

Hampher, Kitabın "İslam'ı Nasıl Yok Edelim? Adlı bölümünde şu ifadelere yer vermiştir:

> *"...Müslüman genç erkek ve kızlar arasında kayıtsızlık ve dinsizliği yaymalıyız. İslâm'a yönelik şüphe ve kuşkular uyandırmalıyız. Kiliseye bağlı okullarda ahlâka ve İslam'a uymayan kitaplar ve yayınlar dağıtılmalı, gayr-i ahlâkî ilişkiler için spor merkezleri kurulmalı, gençlerin gayr-i müslim dostlar edinmelerini sağlamalıyız. Yahudi, Hıristiyan ve diğer dinlere mensup gençlerin katıldığı dernekler kurmalıyız. Mümkün olan her vesîleyi kullanarak Müslüman gençliği tuzağa düşürmeliyiz."*
>
> *"...Âilelere nüfûz edilerek, baba-evlad ilişkileri, sömürü kültürünün etkisinde kalacak şekilde düzenlenerek, artık büyüklerin nasihatlerinin dinlenmeyeceği derecede bozulmaya çalışılmalıdır. Gençleri dînî inançlarının etki alanından çıkararak din âlimleri ile ilişkilerine son vermek böylelikle mümkün olacaktır..."*[301]

Humpher'in bu ifadeleri çerçevesinde düşünülürse; bugün Misyoner grupların hedef kitleleri arasında menfaat beklentileri içerisinde olan veya ilgiye, yardıma muhtaç, toplumla barışık olmayan, bulunduğu ortamdaki ekseriyetten farklı mezhep veya etnik özelliklere sahip olan kişi ya da gruplar bulunuyor. Misyoner propagandalarına açık olan asıl kesimin, inanç zafiyeti yaşayan ve bunun sonucunda yeni arayışlara girerek özellikle popüler ve kolaycı inanç sistemlerine yönelen gençlerden oluştuğu dikkatlerden kaçmıyor.

Fütursuzca sokağa çıkan, üniversitelerimizde odaklanan, özel okul ve kolejler kuran misyonerler, maddi gücü olmayan vatandaşlara iş ve para vaadiyle taraftar toplamaya başlamış, on binlerce Müslüman Türk genci, Hıristiyan yapmıştır.

Nitekim Son zamanlarda yapılan bir araştırmaya göre Türkiye'de din değiştirenlerin %36'ının 15–20 yaş arası, % 30'unun 21–25 yaş arası, % 19'unun ise 26–30 yaş arası olduğu ortaya çıkmıştır. Bu veriler misyonerlik faaliyetlerinde gençlik döneminin ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır.[302]

Teknolojik gelişmeleri de çok iyi takip eden misyonerler, kurdukları on binlerce web sitesiyle, hazırladıkları onlarca oyun ve değişik yazılımlarla gençlerimiz

---

[301] Şule Kolay**, "**Takip Ettikleri Metotların Odak Noktaları", *Şebnem Dergisi*, S. 16, s. 41.
[302] Recep Kaymakcan, "Türkiye'de Misyonerlik ve Din Eğitimi", *S.Ü.İ.F. Dergisi*, Aralık 2005, s. 25–39

üzerinde etki etmeye çalışmaktadırlar. Nitekim Roma'da yayın yapan Cizvit tarikatına yakınlığı ile bilinen La Civilta Cattolica gazetesinde bir yazı yazan akademisyen Antonio Spadaro, Hristiyanlık öğretilerini anlatmak için internetin uygun bir mekan olduğuna dikkat çekmiş, çağın bu gerçeğini yadsıyamayacaklarını ifade etmiştir. Bununla beraber son zamanlarda gençler arasında yayılan "Second Life" adlı oyununun Hıristiyanlık öğretilerinin yayılması için uygun bir araç olduğunu ifade eden Spadaro, yazısında *"Bu yeni fenomeni görmezden gelemeyiz ya da acımasızca yargılayamayız. Yapmamız gereken bunu anlamaktır. Anlamanın en iyi yolu da içine girmektir"* ifadeleriyle teknoloji alanın en iyi şekilde kullanılması gerektiğini vurgulamıştır.[303]

Türkiye'de misyonerlerin faaliyet alanları sadece suni etnik, dini azınlıklar ve kimsesiz çocuklarla sınırlı değildir. Bununla beraber, problemli ailelerin çocukları, Ateistler vb. toplumsal guruplarda misyonerlerin öncelikli hedef kitleleridir.[304]

3.7. Misyonerlere Karşı Alınacak Tedbirler

Türkiye'de misyonerlik faaliyetleri dün olduğu gibi bugün ve gelecekte de sık sık karşılaşacağımız bir sorun olarak karşımızda durmaktadır. Bugün ülkemizde hemen hemen her alanda faaliyet gösteren misyonerlerin ve misyonerlik faaliyetlerinin yıkıcı ve bölücü etkilerine karşı toplumumuzun ilgili kesimleri tarafından kısa, orta ve uzun vadede acil önlemler alınması gerekmektedir. Aksi taktirde meselenin basite alınması, meselenin temeline inilmeden yüzeysel çözümler ve projeler üretilmesi sorunu daha da büyütecektir ki böyle bir durum toplumumuzu gelecekte çok daha büyük sorunlarla karşı karşıya bırakacaktır. Misyonerlere karşı alınacak önlemleri şu şekilde sıralaya biliriz:

1- Misyonerlerle mücadelede karşılaştığımız en büyük sıkıntılardan birisi de bilimsel çalışmaların yetersiz oluşudur. Son zamanlarda bu alanda ciddi çalışmalar ve araştırmalar yapılıyor ise de bu yeterli değildir. Özelikle üniversitelerimiz bu konuya ciddi şekilde eğilmeli, akademik çalışmaların yanında gençlerimizi bilgilendirici konferans, sempozyum ve paneller düzenlemelidir.

---

[303] *Misyonerlerin Hedefi Sanal Alem*, http://teknoajan.com/misyonerlerin-hedefi-sanal-alem-haber_1305.html**, (**09 Kasım 2007)
[304] Arslantürk, *Dikkat Misyonerler Geliyor,* s. 121

2- İnsanın hayatında en etkili ve belirleyici kurum ailedir. Çocuğun kişiliği ve değerleri, erken yaşlarda aile içerisinde şekillenmeye başlar. Ve burada kazanılan özellikler uzun yıllar varlığını ve etkinliğini sürdürür. Sosyalleşme süreci içerisinde çocuğun, dini tecrübesinin oluşması ve dini kimliğini kazanması büyük ölçüde ailesinden aldığı din eğitimine bağlıdır. Bu nedenle misyonerlere karşı alınacak en büyük önlemlerden birisi de aile yapısının güçlendirilmesidir.[305]

3- Misyonerlikle mücadelede en etkili tedbirlerinden birisi de din eğitimidir.

4- Toplumun bilinçlendirilmesinde en etkili eğitim mekanizması yaygın eğitimdir. Bu nedenle misyonerlerle mücadelede toplumsal bilincin tesis edilmesi için yaygın eğitim mekanizmasının en iyi şekilde işletilmesi gerekmektedir. Bu konuda özellikle din adamlarımıza büyük görevler düşmektedir. Camide yapılan vaazlarda, okunan hutbelerde ve diğer cami içi sohbetlerde misyonerlere karşı halkımız bilinçlendirilmelidir. Camiye, cami bahçesine ya da avlusuna gelen çocuk ve gençlerle din görevlilerimiz özel olarak ilgilenmeli, onlara hoşgörü, sempati ve sevecenlikle yaklaşmalıdır.

5- Din görevlilerimiz dini ve milli açıdan donanımlı model insanlar olarak yetiştirilmelidir. Müslümanlarla alay eden, din görevlisini küçük düşüren yayınlara izin verilmemelidir.

6- Örgün din eğitimi üzerinde hassasiyetle durulmalıdır. Eksik ya da yanlış bir din eğitimi almış ya da hiç almamış kimselerin ve dini değerlere mesafeli duranların, misyonerlerin öncelikli hedefleri arasında oldukları unutulmamalıdır. Her seviyedeki örgün din ve ahlak eğitimi mutlaka bu konuda yeterli formasyon sahibi olan uzman kişilerce verilmelidir. Bu konudaki eksiklikler süratle giderilmeli, mevcut öğretmenlerin bilgi ve becerileri hizmet içi kurslarla sürekli takviye edilmelidir. Bugün ilköğretim okullarının 4. ve 5. sınıflarında din kültürü ve ahlak bilgisi dersleri hâlâ bu ders konusunda özel formasyonu olmayan sınıf öğretmenlerince okutulmaktadır. Yeterli formasyonu olmayan sınıf öğretmenlerinin bu dersi ne kadar başarılı verebilecekleri tartışma konusudur. Bir an önce, en azından yeterli öğretmen kadrosuna sahip olan

[305] Hökelekli, a.g.m., s. 441

ilköğretim okullarında bu dersler ilgili branş öğretmenleri tarafından okutulmalıdır.[306]

7- İlahiyat fakültelerine getirilen öğrenci kontenjanları artırılmalı öğrenci kontenjanlarındaki sınırlamalar kaldırılarak, alınacak öğrenci sayısı fakültenin imkânlarına göre belirlenmelidir.

8- Türkiye'de de Diyanet İşleri Başkanlığı'nca yürütülen ve dinsel eğitim amaçlı olarak yayın yapan radyo ve TV kanalları mutlaka olmalıdır. Bu kanallarda gençlerimizin dini ve milli duygularını geliştirici yayınlara ağırlık verilmeli bu amaçla çağın ve sanatın imkânları kullanılarak film belgesel vs. programlar hazırlanmalıdır.

9- Misyonerlerin sık sık dile getirdikleri İslam dini ve Müslümanlarla ilgili arsız iddia ve karalamalara karşı her seviyede uygun cevaplar oluşturulmalı, bunlar kamuoyuna etkili olacak tarzda sunulmalıdır. [307]

10- Misyonerlerin en çok faaliyet gösterdiği alanlardan birisi de yabancı dilde eğitim yapan özel lise, kolej ve üniversitelerdir. Bu okullarda okuyan gençlerin misyonerlik propagandasına daha çok muhatap olduklarını dikkate alırsak bu konuda onları uyarıcı, bilgilendirici, milli ve dini bilinci güçlendirici çeşitli önlemler ortaya konulmalıdır.

11- Misyonerlik basit ya da masum bir dini davet ve tebliğ faaliyeti değildir. Onun asıl tehlikeli yanı, batı sömürgeciliğinin bir uzantısı olmasıdır. Zira misyonerlik faaliyetleri 1789 Fransız İhtilaliyle başlayıp 1. Dünya Savaşına kadar süren sömürgeci dönemde sömürgeci hareketlerle birleşerek büyük güç kazanmıştır. Nitekim bugün de misyonerler aynı amaç doğrultusunda faaliyetlerine devam etmektedirler. Hal böyle olunca bu faaliyeti din ve inanç hürriyeti bağlamında değerlendirerek serbest bir şekilde yayılmasına kayıtsız kalmak doğru değildir. Dolayısıyla böyle bir yaklaşım toplumsal bütünlüğümüzün ve kimliğimizin açıkça riske atılması demektir. Bu nedenle misyonerlikle mücadelede devletin idari, hukukî ve güvenlik mekanizmaları en etkili biçimde işletilmelidir.

12- Misyonerlikle ilgili yapılacak çalışmalarda ve misyonerlere karşı alınacak

[306] Gündüz ve Aydın, a.g.e., s. 125
[307] Hökelekli, a.g.m., s. 442

tedbirlerde, bizimle yüzyıllardır bir arada yaşamış ve hâlâ yaşamakta olan Hıristiyan vatandaşlarımızın inançlarını yaşama ve ifade etme hakları da gözetilmeli, onları küstürecek, soğutacak ya da kendilerini baskı altındaymış gibi gösterecek ortamların oluşumundan sakınılmalıdır.[308] Günümüzde Protestan misyonerler ülkemizde yaşayan etnik ve dini farklar üzerinde durarak sahip olduğumuz üniter yapıyı bozma peşine düşmüşlerdir. Nitekim Osmanlı Devletinin zayıflamasıyla beraber faaliyet alanını da genişleten Misyoner örgütler, Türkiye'de yaşayan dini ve etnik guruplar üzerinde misyon faaliyetleri yürütmüşlerdir.

[308]Gündüz ve Aydın, a.g.e., s. 124

SONUÇ

İnanma duygusu insana yaratılıştan gelen bir olgudur. Her insan çeşitli şekillerde bu duyguyu doyurmak zorundadır. Bu nedenle dünyada yaşayan milyonlarca insan farklı da olsa bir dine inanmakta ve kendini o din veya inanç sistemi içerisinde ifade edebilmektedir. Bu nedenle dinsiz bir insan tasavvur etmek mümkün değildir.

Dinsiz bir insan olmayacağı gibi dinsiz bir toplum da mümkün değildir. Zira din kurumu, tarihi ve sosyal varlık içerisinde bir gerçekliktir. Ancak her dinin mahiyeti kadar, dinler arası ilişkilerde sosyal gerçeklik alanını belirlemede büyük rol oynar. Özelikle İslam dini söz konusu olduğunda dört büyük dinle (Hıristiyanlık, Yahudilik, Budizm, Hinduizm) ilişkileri, bir birine karşı hâkimiyet mücadeleleri din sosyolojisi açısından önem arz etmektedir.

İnsanlar tarih boyunca fikir, inanç, din ve kendi mezhebini yayma ya da hâkim kılma hususunda savaşlar yapmışlardır. Din savaşları olarak bilinen bu çatışmaların önemli bir kısmı Hıristiyanlık dünyasında meydana gelmiştir. Hıristiyan âlemi hem kendi mezhebinden olmayan Hıristiyan gruplarla, hem de diğer dinlerin mensuplarıyla her zaman çatışma içerisinde olmuştur. Hıristiyan âleminin bu kavgası sıcak ve soğuk zeminde bu günde devam etmektedir.

Tarihsel süreç içerisinde Hıristiyan âleminin en fazla mukavemet ettiği din İslam'dır. Bunun iki nedeni vardır. Birincisi Müslümanların, Hıristiyanlığın yayılma alanı içerisinde kendine yer edinmiş olmaları, ikincisi ise Hıristiyanlığın ve Müslümanlığın müntesiplerine yüklediği davet görevidir.

Birinci nedene göre Anadolu ilk dönemden beri Hıristiyanlığın ana vatanıdır. Bu vatan Müslümanlar tarafından işgal edilmiştir. Bu işgale son verilmelidir. Nitekim tarihsel süreçte başlayıp ve bugün de devam eden haçlı seferlerinin altında yatan neden budur. İkinci nedene göre de her Hıristiyan kendilerine ait olan bu toprakları Müslümanların elinden almak ve oradaki toplumları Hıristiyanlaştırarak kurtuluşa ermeleri (misyon) için çalışmalıdır. Aynı görevi İslam Müslümanlara da yüklemektedir.

Ancak bu ikisi aynı değildir. Misyonerlik Hıristiyan geleneğinden gelen belirli metodları kullanarak Hıristiyan dinî değerlerinin yayılması ve diğer insanların Hıristiyanlaştırılması için yapılan sistematik faaliyetleri ifade etmektedir. Bu bağlamda misyonerlik, bir kurum olarak İslam'da ki tebliğ ve irşad faaliyetlerinden ayrılmaktadır. İslam'daki tebliği ve irşad çalışmalarının temel amacı İslam öğretilerinin insanlara duyurulmasıdır. Nitekim *"Ey Resul! Rabbinden sana indirileni insanlara tebliğ et"*[309] ayetiyle Kur'an, Hz. Muhamed'e görevinin sadece duyurmak olduğunu, *"Muhakkak ki sen onlara zor kullanacak değilsin"*[310] ifadesiyle de insanlar arasında zorlayıcı olmadığını, insanların inanıp inanmamalarının Allah'la insanlar arasında bir şey olduğunu vurgulamaktadır.[311] Ayrıca *"Dinde Zorlama Yoktur..."*[312] Ayetiyle de dini tebliğ yaparken her türlü baskı zorlama ve tehdit gibi gayr-i ahlaki metodları kesin bir dille yasaklamıştır.

Hal böyle olunca Müslümanlar 1400 yıllık tarihleri sürecinde egemenlikleri altında yaşayan gayr-i Müslimleri ne yapıp edip Müslümanlaştırmaya çalışmamışlardır. Şayet öyle olsaydı Müslümanların hâkimiyetinde ki bölgelerde gayr-i Müslimler kendi örf, adet ve dini inançlarını sürdüremezdi. Oysa Hıristiyanlar Matta İncil'inde[313] ifade edildiği üzere muhatap alınan kimseleri İsa Mesih'in öğrencileri yapmaları, onları vaftiz etmeleri ya da ilk misyoner Pavlus'un vurguladığı gibi "*ne yapıp edip insanları kazanılması*" için ahlaki veya gayr-i ahlaki her türlü metodu kullanmaktadırlar.

Bu bağlamda Hıristiyanlar, tarih boyunca gittikleri yörelerde hitap ettikleri insanlara sadece Hıristiyan mesajını duyurmayı değil, onları Hıristiyanlaştırmayı da hedeflemişlerdir. Hâkim Hıristiyan güçler, egemenlikleri altına yaşayan farklı inanç ve kültürdeki insanları hızla asimile etmeyi İsa'nın ve Pavlus'un kendilerine yüklediği dini bir görev olarak addetmişlerdir. Bu nedenle Amerika'nın Batılı Hıristiyanlarca işgalinden iki yüz yıl geçmeden güneyi ve kuzeyi ile bütün kıtanın yerli kızıl derili inanç ve kültürleri yok edilmiş, çeşitli baskılarla yöre halkları hızla

[309] Maide, 67
[310] Gaşiye, 21–22
[311] Harman, "Misyonerlik", *Dikkat Misyonerler Geliyor,* Adnan Odabaşı(Aktaran), İstanbul: Üsküdar Gazetesi Yayınları, 2005, s. 124
[312] Bakara, 256
[313] Matta, 28/19–20

Hıristiyanlaştırılmıştır. Aynı durumu Avustralya, Yeni Zelanda, Hindistan ve Afrika'da görmek mümkündür.

Nitekim Kenya'nın ilk başbakanı olan Jomo Kenyatta (1889–1978), Misyonerlerin gayesini çarpıcı bir biçimde şöyle izah etmiştir: "*Hıristiyanlık Afrika'ya geldiğinde Afrikalıların toprakları madenleri; Hıristiyanların ise sadece ellerinde İnciller vardı. Hıristiyanlar bize gözlerimizi kapayıp dua etmemizi telkin ettiler. Gözlerimizi açtığımızda onların bizim topraklarımızı, madenlerimizi, biz de onların İncillerini almıştık. Onların ellerinde topraklarımızın tapuları bizim ellerimizde İnciller vardı…*[314]

Misyonerler Osmanlı topraklarında da aynı senaryoyu uyguladılar. Bir taraftan Osmanlı tebası içerisinde yaşayan azınlıkları kışkırttılar, diğer taraftan da iç karışıklıkların çıkmasını sağladılar. İslam'ı yok etmek amacıyla mezhep kavgalarını körüklediler. Vahabilik gibi akımların doğmasına neden oldular.

Modern dönemle beraber, ulus devlet anlayışının güçlenmesi, batının sömürgelerini bir bir kaybetmesi ve sonuncunda Hıristiyanlığın batı dünyasında müntesiplerinin azalması ve doğu dinlerinin trendinin yükselmesi yeni misyonerlerce yeni misyon tekniklerinin geliştirilmesine sebep olmuştur. Bu gün misyonerler çağın imkanlarını da kullanarak faaliyet alanlarını genişletmişlerdir. Ancak yöntemleri farklı olsa da amaç hep aynı kalmıştır.

Bu gün modern ve post modern metotlarla aynı senaryoyu ülkemizde de gerçekleştirme peşindeler. Onlara göre Anadolu Hıristiyan olmadıkça misyon faaliyetlerine devam edilecektir. Dün sıcak harple yapamadıklarını bu gün soğuk harple gerçekleştirme peşindeler. Nitekim ABD'li misyonerlerin dünya misyonerlik faaliyetleri için 128 Milyon Dolar kaynak hazırladıkları ve bunun önemli bir kısmını Türkiye için ayırdıkları düşünülürse olayın ne kadar vahim olduğunu anlamak zor olmaz. Zira Hastalık vücuda en zayıf anında girer şuurundan hareket eden misyonerler, bu gün Anadolu Türk toplumunun millî, dinî, ve ekonomik reflekslerinin en zayıf olduğu anı yaşadığını çok iyi bilmektedirler.

[314] Ali Bardakoğlu, "Ahlak Dışı Bir Yaklaşım İçindeler", *Dikkat Misyonerler geliyor,* Adnan Odabaş(Aktaran), İstanbul: Üsküdar Gazetesi Yayınları, 2005, s. 113

Ülkemizde şu ana kadar resmi rakamlara dayalı olarak 368 kişi Hıristiyan olmuş, nüfuz cüzdanlarına "dini Hıristiyan" yazılması için başvuruda bulunmuştur. Bu aysbergin görünen yüzüdür. Bir de işin gayr-i resmi tarafı vardır. Misyonerlerin çabaları neticesinde resmi olmayan rakamlarla yaklaşık 5 Bin vatandaşın İslam dininden Hıristiyanlık dinine ve diğer inanışlara geçtiği tespiti yapılmıştır. Yine son üç yıl içerinde resmi rakamlara göre 185 kişinin Hıristiyanlık dinini, 1 kişinin de Yahudilik dinini benimsediği ifade edilmiştir. Yine raporda ifade edildiği üzere Türkiye'de 200 Bin 300 civarında vatandaşın Bahaîliği, 900 kişini ise Yehova Şahitliğinin benimsediği ifade edilmiştir.[315]

Misyonerlerin Türkiye üzerindeki emelleri salt Anadolu insanını Hıristiyanlaştırmak değildir. Bununla beraber Anadolu'yu parçalamak ve Türk devletini ortadan kaldırmak gibi siyasi hedefler de gütmektedirler. Misyonerlerce kutsal ve kurtarılması gerekli coğrafya olarak görülen Anadolu vatansızlaştırılmak istenmektedir. Bu amaçla işe ilk olarak yıllarca bu vatanda ortak kültür ve din birliği içerisinde kardeşçe yaşamış etnik gurupları bir birine düşman etmekle başlamışlardır. Bu vesileyle başta Kürtler ve Aleviler olmak üzere Anadolu'da yaşayan etnik ve dini farklılıklar üzerinde yoğun faaliyet göstermektedirler. Bunun yanında sokak çocukları, yoksul aileler ve gençlik misyonerlerin etkili oldukları başlıca alanlardır.

Türkiye'de misyonerlik faaliyetleri dün olduğu gibi bu gün ve gelecekte de sık sık karşılaşacağımız bir sorun olarak karşımızda durmaktadır. Bu gün ülkemizde hemen hemen her alanda faaliyet gösteren misyonerlerin ve misyonerlik faaliyetlerinin yıkıcı ve bölücü etkilerine karşı toplumumuzun ilgili kesimleri tarafından kısa, orta ve uzun vadede acil önlemler alınması gerekmektedir. Bu önlemlerin ne olduğunu yukarıdaki bölümde ifade ettik. Bu önlemlerin proje haline getirilerek acil eylem planı dahilinde devletin bütün kurumlarıyla ve sivil toplum örgütleriyle el birliği içerisinde uygulanmasıdır. Aksi taktirde Hıristiyan misyonerlerin hedeflediği AB'ye girene kadar 5 Milyon ve 2020 yılına kadarda 10 milyon Türk Hıristiyanlaşmış olacaktır.[316]

[315] http://www.internethaber.com/mays/ar...php?aid=318149 (07 Ekim 2005)
[316] Özfatura, a.g.m., s. 140

KAYNAKÇA

Arslantürk, Zeki. "Hastalık Vücuda En Zayıf Anda Girer", **Dikkat Misyonerler Geliyor**, Adnan Odabaşı(Aktaran). İstanbul: Üsküdar Gazetesi Yayınları, 2005.

_____; Araştırma Metot Ve Teknikleri. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1999.

_____; **Dikkat Misyonerler Geliyor**, Adnan Odabaşı (Aktaran).İstanbul: Üsküdar Gazetesi Yayınları, 2005

Acar, M. Sadık "Avrupa Birliği Kararları Bağlamında Türkiye Avrupa Birliği İlşikileri",http://www.deu.edu.tr/userweb/sadik.acar/dosyalar/ymmok.doc. (01.11.200)

Akşam, 21 Aralık 2004

_____ ; 10 Şubat 2005

_____ ; 25 Mayıs 2005

Aşıkoğlu, Nevzat, "Kutsal ve Toplum", **Cumhuriyet, Demokrasi ve Kimlik Sempozyumu,** İzmir: E.Ü.E.F, 10–12 Nisan 1996.

ATO'dan Misyonerlik Raporu, http://fireball.atonet.org.tr/turkce (10.08.2007)

Aydın, Mahmut. "Dinler Arası Diyalog Yeni Bir Misyon Yöntemi mi?", **İslamiyat Dergisi,** S. 3, C. 5, Temmuz-Eylül, 2002.

Aydın, Mehmet. "Katolik Misyonerliğin Dünü ve Bugünü", **Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri Sempozyumu.** İstanbul: İSAV, 17–18 Nisan 2004, ss. 93–123

Aydın, Fuat. "Bağımsız Hıristiyan Gruplar ve Faaliyetleri", **Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri Sempozyumu.** İstanbul: İSAV, 17–18 Nisan 2004, ss. 135-147

Ayyıldız, Erol. **Türkçe-Arapça Arapça-Türkçe Lügat**. İstanbul: Ensar Yayınları, 1984.

Bayzan, Ali Rıza**. Küresel Vaftiz**, 2. Basım. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayınları 2004.

_____; "Moon Hareketi ve Türkiye Operasyonu", http://kutsalkitaplar.net/

Bilgin, Mehmet. **Karadeniz'de Post Modern Pontusçuluk**. 1. Basım. İstanbul: Doğu Kütüphanesi Yayınları, 2007.

_____; "Rize Bölgesinde Etnik Gruplar Oluşturma Projeleri Üzerine", http://www.karadenizim.net/makale005.htm. (01.11.2007)

Danielou, Jean. "Kilisede Misyoner Düşüncesi", Abdurrahman Küçük(Çev). **Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi.** C. 37. , 1997.

Deniz, Recep ve Doğan, Oktay "Araştırma", **Mesaj Dergisi**, S: 6. 21–27 Kasım, 1991

Devlet Planlama Teşkilatı Avrupa Birliği ile İlişkiler Genel Müdürlüğü Türkiye'nin Avrupa Birliğine Katılım sürecine ilişkin 2002 Yılı İlerleme Raporu, Ankara, , 29–30, http://ekutup.dpt.gov.tr/ab/uyelik/ilerle02.pdf. (Ekim 2002)

Diyanet İlmi Dergi, Misyonerlik Faaliyetleri, http://diyanet7.diyanet.gov.tr/DIYANET/nisan1999/hutbe2.htm, p: 2 (Nisan 1999)

Ekinci, Yılmaz. "Emperyalizmin Yarım Kalan Kürtçülük Oyunu Bugünde Devam Ediyor", http://www.turksolu.org/156/ekinci156.htm (01.11.2007)

Erdem, Gazi. "Misyonerlik ve Misyonerlerin Çalışma Metotları", **Diyanet İlmi Dergi.** C. 28, 2002

Erdem, Mustafa. **Misyonerlikten Diyaloğa**. Ankara: Türk Diyanet Vakıf-Sen Eğitim Yayınları, 2003.

Eroğlu, Ahmet. "Türkiye'de Ortodoks Misyonerliği", **Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri Sempozyumu.** İstanbul: İSAV, 17–18 Nisan 2004, ss. 135–147

Fığlalı, Ethem Ruhi. **İtikadî İslam Mezhepleri**, 2. Basım. İstanbul: Şa-To İlahiyat Yayınları, 2001.

Gerger, M. Emin. **Milli Gazete.** 27 Mayıs 1989

Gündüz, Şinasi. "Misyonerlik", ***Diyanet İslam Ansiklopedisi,*** C. 30, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı 2005, s. 193.

_____; "Misyonerlerin Çalışma Yöntemleri", **Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri Sempozyumu.** İstanbul: İSAV, 17–18 Nisan 2004, ss. 349–377

_____ ; "Misyonerlik ve Hıristiyan Misyonerler", **Diyanet İlmi Dergi**, C. 38, S. 2, 2002.

Gündüz, Şinasi ve Aydın, Mahmut. **Misyonerlik**, 1. Basım. İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2002.

Günay, Nasuh. **Günümüz Türkiye'sinde Misyonerlik Faaliyetleri**. 1. Basım. Isparta: Fakülte Kitapevi, 2005.

Güngör, Erol. **Türkiye'de Misyoner Faaliyetleri**, İstanbul: Ötüken Yayınları, 1999.

Gülcan, Mustafa. "Osmanlı'da Gayri Müslimler", **Tarih ve Medeniyet Dergisi**, S. 61, Nisan 1999.

Gündem, Mehmet. "Mitleşmiş Alevilik Gençliğini Tutamadı" ,http://www.yenisafak.com.tr/roportaj/?t=31.08.2007&c=16&i=35774

Harman, Ömer Faruk. "Genel Olarak Misyonerlik**", Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri Sempozyumu.** İstanbul: İSAV, 17–18 Nisan 2004, ss. 23–37

Hudai, Yunus. "Kapadokya'da Misyonerlik Çanları", http://www.ilkadimdergisi.com/190/kapak-yunushudayi.htm, (23.10.2007)

Halidi, Mustafa ve Ferruh, Ömer. **İslam Ülkelerinde Misyonerlik ve Emperyalizm**. 1. Basım. İstanbul: Nun Yayınları, 1998.

http://www.internethaber.com/mays/ar...php?aid=318149

Hâkimiyet-i Milliye. 01 Ekim 2004

Haplemitoğlu, Necip. "Türkiye'de Alman Vakıfları Raporu", http://ilkhaber.com.tr/almanvakif.asp.

http://www.acikistihbarat.com/Haberler.asp?haber=6074 (15.11.2006)

http://www.gazeten.com/misyonerlerin-kilificocuk-yuvasi/, (03.11.2007)

Hökelekli, Hayati. "Misyonerlik Faaliyetleri ve Gençliğimiz", **Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri Sempozyumu.** İstanbul: İSAV, 17–18 Nisan 2004, ss. 431–445

Hürriyet.12 Şubat 2001

http://www.vatikan.va/roman-curia7congregations/cevag/pont-soc/pospa , (06.05.2004).

http://www.turkmilleti.net/caritas.html, (09.11.2007)

http://teknoajan.com/misyonerlerin-hedefi-sanal-alem-haber_1305.html**, (**09.11.2007)

_____ ; Matta, 28/18

_____ ; Matta, 15/24.

_____; Matta, 10/5

_____; Matta, 15/ 24

Karataş, Salih. http://dinlerarasidialog.blogcu.com/3159577 (18.02.2005)

Kaymakcan, Recep "Türkiye'de Misyonerlik ve Din Eğitimi", **S.Ü.İ.F. Dergisi**, Aralık, 2005.

Kök, Recep "Etkisi Artan Misyonerlik ve Avrupa Birliği", http://deu.edu.tr/userweb/recep.kok/dosyalar/ misyonerlik.pdf. (20.09.2007)

Kolay**,** Şule **"**Takip Ettikleri Metotların Odak Noktaları", **Şebnem Dergisi**, S. 16, s. 41.

Küçük, Abdurrahman, "Misyonerlik ve Türkiye", **Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri Paneli.** Ankara: TDV, 18 Nisan 1992, ss. 37–53

Kirman, Mehmet Ali. **Din Sosyolojisi Terimleri Sözlüğü**, 1. Basım İstanbul: Rağbet Yayınları, 2004.

Laçiner, Sedat "Ayrılıkçı Televizyon Yayınları ve Uluslararası Bağlantıları Med Tv Örnek Olayı", http://www.Turkishweekly.net/Turkce/makale.php?id=84.

Milliyet. 14 Ocak 2005

Malkoç, Mustafa Numan."Türkiye'de Protestan Misyonerliği",**Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri Sempozyumu.** İstanbul: İSAV, 17–18 Nisan 2004, ss. 161–195

Muhammed El Behiyy. "el-Mübeşşirun ve'l-Müstebşirun fi Mevqıhim mine'l – İslam", *Mecelletü'l-Ezher*, C. 31, S. 3–4, s.394.

Odabaş, Adnan **Dikkat Misyonerler Geliyor**, 1. Basım. İstanbul: Üsküdar Gazetesi Yayınları, 2005.

Özfatura, Mustafa Necati. **Hedef 10 Milyon Türk**, Adnan Odabaşı (Aktaran). İstanbul: Üsküdar Gazetesi Yayınları, 2005.

Öz, Serpil Zeynep. "Niçin ve Nasıl Din Değiştiriyorlar? Hıristiyan Türkler", **Özgür ve Bilge Dergisi,** C:1, S. 5, 2002.

Sezen, Yumni. **Dinler Arası Diyalog İhaneti**, 2. Basım. İstanbul: Kelam Yayınları, 2006.

Sibaî, Mustafa. **Müsteşrikler ve Hedefleri**, Kemal Çobanbeyli (Çev). İstanbul: Sinan Yayınları,1971.

Tümer, Günay ve Küçük, Abdurrahman. **Dinler Tarihi**. 1. Basım Ankara: Ocak Yayınları, 1993.

Turan, Ahmet. "Pontus Yalanı", www.turan.tc/**pontus**dosyasi/index.htm. (20.08.2007)

Tümer, Günay. "Yahova Şahitleri'nin İnanç Sistemi Nasıldır?", **Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri Paneli.** Ankara: TDV, 18 Nisan 1992, ss. 79–83

Talu, Mehmet."Türkiye Üzerinde Oynanan Oyunlar" ***Beyan Dergisi***, , S.16, Mart 2007.

Türkiye. 22 Aralık 1991

Yüksel, Müfid. "Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri, Alevi ve Kürtlerin Protestanlaştırılması Çalışmaları İle İlgili Bir Mülahaza", http://www.refikengin.com/gelenler/034.DOC.

Yılmaz, Nail. **Aksiyon**. 15 Ocak 2005.

Yadsıman, Hakkı Şah. "Yehova Şahitlerinin Teşkilat Yapısı ve Türkiye'deki Faaliyetleri", **D.E.Ü İlahiyat Fakültesi Dergisi**, İzmir: S. XXII, 2005.

Yeni Şafak 21 Şubat 2005.

Zakzûk, M. Hamdi. **Oryantalizm veya Medeniyet Hesaplaşmasının Arka Yüzü**. Abdulaziz Hatip (Çev). 1. Basım. İzmir: Işık Yayınları, 1993.